EESTI NSV KRIMINAALPROTSESSI KOODEKS

A-23558 II

EESTI NSV KRIMINAALPROTSESSI KOODEKS

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1961

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI SEADUS

«Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kriminaalprotsessi koodeksi» kinnitamise kohta

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

§ 1. Kinnitada «Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kriminaalprotsessi koodeks» ja kehtestada see alates 1. aprillist 1961.

§ 2. Teha Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile ülesandeks kindlaks määrata «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» ellurakendamise kord ja kinnitada nende Eesti NSV seadusandlike aktide loetelu, mis kaotavad kehtivuse seoses «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi» ellurakendamisega.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi
esimees

J. Eichfeld

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi
sekretär

A. Kründel

Tallinn, 6. jaanuaril 1961. 2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
51154

ESIMENE OSA

ÜLDSÄTTED

Esimene peatükk

PÕHISÄTTED

§ 1. Kriminaalprotsessi seadusandlus

Menetluse kord kriminaalasjades Eesti NSV territooriumil määratakse kindlaks «NSV Liidu ja liiduvabariikide kriminaalkohtumenetluse aluste» ja nendega kooskõlas väljaantavate teiste NSV Liidu seaduste ning «Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksiga».

Kriminaalprotsessi seadustega sätitud menetluse kord kriminaalasjades on ühtne ja kohustuslik kõigile Eesti NSV territooriumil tegutsevatele kohtutele ning prokuratuuri-, eeluurimis- ja juurdlusorganitele.

Kriminaalasja menetluses kohaldatakse kriminaalprotsessi seadust, mis kehtib vastava protsessuaalse toimingu teostamise ajal.

§ 2. Kriminaalprotsessi ülesanded

Nõukogude kriminaalprotsessi ülesanneteks on kuritegude kiire ja täielik avastamine, süüdlaste väljaselgitamine ja seaduse õige kohaldamise tagamine selleks, et igaüks, kes on toime pannud kuriteo, saaks õiglase karistuse, ja et ühtegi süütut ei võetaks kriminaalvastutusele ega mõistetaks süüdi.

Kriminaalprotsess peab kaasa aitama sotsialistliku

seaduslikkuse tugevdamisele, kuritegude ärahoidmisele ja väljajuurimisele ning kodanike kasvatamisele Nõukogude seaduste kõrvalekaldumatu täitmise ja sotsialistliku ühiselu reeglite austamise vaimus.

§ 3. Kriminaalasja algatamise ja kuriteo avastamise kohustus

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlusorgan on kohustatud oma pädevuse piirides algatama kriminaalasja iga kord, kui ilmnevad kuriteo tunnused, ning tarvitusele võtma kõik seaduses ettenähtud abinõud kuriteosündmuse tuvastamiseks ja kuriteo toimepanemises süüdiolevate isikute kindlakstegemiseks ning karistamiseks.

§ 4. Süüdistatavana vastutusele võtmise lubamatus muidu kui seaduses ettenähtud alustel ja korras

Kedagi ei või süüdistatavana vastutusele võtta muidu kui seaduses ettenähtud alustel ja korras.

§ 5. Kriminaalasjas menetlust kõrvaldavad asjaolud

Kriminaalasja ei või algatada ja algatatud asi kuulub lõpetamisele:

1) kui puudub kuriteosündmus;
2) kui teos puudub kuriteo koosseis;
3) kui aegumistähtajad on möödunud;
4) amnestiaakti korral, kui see kõrvaldab karistuse kohaldamise toimepandud teo suhtes, samuti üksikutele isikutele armuandmise korral;
5) isiku suhtes, kes pole ühiskonnaohtliku teo toimepanemise momendiks jõudnud vanusesse, mille saabumisel seaduse kohaselt on võimalik kriminaalvastutus;
6) kannatanu leppimise korral süüdistatavaga asjades, mis on ette nähtud «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des

112 lg. 1, 113, 129 lg. 1 ja 130, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 95 lg. 2 ettenähtud erand;

7) kannatanu kaebuse puudumisel, kui asja võib algatada ainult tema kaebuse alusel;

8) isiku surma korral, välja arvatud juhul, kui menetlus asjas on vajalik surnu rehabiliteerimiseks või teiste isikute suhtes asja uuendamiseks uute asjaolude avastamisel;

9) isiku suhtes, kelle kohta on jõustunud kohtuotsus samas süüdistuses.

Kui käesoleva paragrahvi punktides 1, 2, 3 ja 4 ettenähtud asjaolud ilmnevad kohtuliku arutamise staadiumis, viib kohus asja arutamise lõpuni ja teeb õigeksmõistva otsuse või süüdimõistva otsuse süüdimõistetu vabastamisega karistusest.

Asja lõpetamine ei ole lubatud käesoleva paragrahvi punktides 3 ja 4 ettenähtud alustel, kui selle vastu vaidleb süüdistatav. Sel juhul jätkatakse asja menetlust tavalises korras.

Juurdlust teostaval isikul, uurijal ja prokuröril on õigus lõpetada kriminaalasja, kui esinevad «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 49 lg. 1 ettenähtud kriminaalvastutusest ja karistusest vabastamise tingimused.

§ 6. Kriminaalasja lõpetamine süüdistatava andmise tõttu ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi käendusele

Kriminaalasja lõpetamine süüdistatava andmise tõttu ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi käendusele toimub «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 50 ettenähtud alustel kohtu, prokuröri, uurija või juurdlusorgani põhistatud määrusega, kusjuures uurija või juurdlusorgani poolt kriminaalasja lõpetamise ja süüdistatava käendusele andmise kohta peab olema prokuröri nõusolek.

Ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi

taotlus süüdistatava käendusele võtmise kohta esitatakse vastava organisatsiooni või kollektiivi üldkoosoleku otsuse põhjal. Taotluse esitamine on lubatud alates kriminaalasja algatamisest kuni kohtuotsuse jõustumiseni.

Kriminaalasja lõpetamine käendusele andmise tõttu võib toimuda alles pärast süüdistuse esitamist süüdistatavale. Käendusele ei või anda isikut «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» § 50 lg. 2 p. 1 ettenähtud juhtudel, samuti isikut, kes ei pea ennast süüdlaseks või nõuab asja edasist uurimist või arutamist kohtus.

Käendusele andmise määrus tehakse teatavaks ühiskondlikule organisatsioonile või töötajate kollektiivile, kes käendusele võtmise taotluse esitas, ja organisatsiooni või kollektiivi esindajatele selgitatakse nende kohustused käendatava suhtes.

Käenduse ennetähtaegne lõpetamine toimub ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi taotlusel käendusele andnud kohtu, prokuröri, uurija või juurdlusorgani põhistatud määrusega, kusjuures uurija või juurdlusorgani poolt käenduse ennetähtaegse lõpetamise kohta peab olema prokuröri nõusolek.

§ 7. Materjalide või lõpetatud kriminaalasja üleandmine seltsimehelikule kohtule

Kriminaalasja algatamisest keeldumine või kriminaalasja lõpetamine seoses materjalide üleandmisega arutamiseks seltsimehelikule kohtule toimub «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 51 ettenähtud alustel kohtu, prokuröri, uurija või juurdlusorgani põhistatud määrusega.

§ 8. Materjalide üleandmine alaealiste asjade komisjonile

Alaealise suhtes kriminaalasja algatamisest keeldumine või kriminaalasja lõpetamine seoses materjalide üleand-

misega alaealiste asjade komisjonile toimub kohtu, prokuröri või uurija põhistatud määrusega, kusjuures uurija poolt materjalide üleandmise kohta peab olema prokuröri nõusolek.

Kriminaalasja algatamisest keeldumine või kriminaalasja lõpetamine seoses materjalide saatmisega alaealiste asjade komisjonile ei ole lubatud, kui selle vastu vaidleb alaealine või tema seaduslik esindaja.

§ 9. Kannatanule kriminaalasja algatamisest keeldumisest või kriminaalasja lõpetamisest teatamine

Käesoleva koodeksi §-des 6—8 ettenähtud korras kriminaalasja algatamisest keeldumise või kriminaalasja lõpetamise määrus tehakse teatavaks kannatanule, kellel on õigus selle määruse peale esitada kaebusi üldises korras.

Kriminaalasja algatamisest keeldumisel või kriminaalasja lõpetamisel on juurdlusorgan, uurija, prokurör või kohus kohustatud tarvitusele võtma abinõud kannatanule tekitatud kahju hüvitamiseks.

§ 10. Kriminaalasja uuendamine käendusele võetud isiku suhtes

Ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi taotlus käendusest loobumise kohta esitatakse vastava organisatsiooni või kollektiivi üldkoosoleku otsuse põhjal.

Kriminaalasja uuendamine käendusele võetud isiku suhtes toimub «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 50 lg. 5 ettenähtud alustel selle kohtu, prokuröri, uurija või juurdlusorgani põhistatud määrusega, kes süüdistatava käendusele andis, kusjuures uurija või juurdlusorgani poolt kriminaalasja uuendamise kohta peab olema prokuröri nõusolek.

Uuendatud kriminaalasja menetlus jätkub üldises korras.

§ 11. Isikupuutumatus

Kedagi ei tohi vahistada muidu kui kohtu määramisel või prokuröri sanktsiooniga.

Prokurör on kohustatud viivitamata vabastama igaühe, kellelt on ebaseaduslikult võetud vabadus või keda peetakse vahi all üle seadusega või kohtuotsusega ettenähtud tähtaja.

§ 12. Õigusemõistmine ainult kohtu poolt

Kriminaalasjades mõistab õigust ainult kohus. Kedagi ei või kuriteo toimepanekus süüdi tunnistada ja talle kriminaalkaristust määrata muidu kui kohtuotsusega.

§ 13. Õigusemõistmine kodanike võrdõiguslikkuse alusel seaduse ja kohtu ees

Kriminaalasjades mõistetakse õigust kõikide kodanike võrdõiguslikkuse alusel seaduse ja kohtu ees, sõltumata nende sotsiaalsest, varanduslikust ja teenistuslikust seisundist, rahvuslikust ja rassilisest kuuluvusest ning usutunnistusest.

§ 14. Rahvakaasistujate osavõtt ja kollegiaalsus asjade arutamisel

Kriminaalasju arutavad kõikides kohtutes seadusega ettenähtud korras valitud kohtunikud ja rahvakaasistujad.

Kriminaalasjade arutamine kõikides kohtutes toimub esimese astmena koosseisus kohtunik ja kaks rahvakaasistujat.

Rahvakaasistujatel on eesistujaga võrdsed õigused kohtuistungil kõikide küsimuste lahendamisel, mis tõusetuvad asja arutamisel ja otsuse tegemisel.

Kassatsiooni korras vaatavad kohtud asja läbi koosseisus kolm kohtu liiget, kohtuliku järelevalve korras aga koosseisus — mitte vähem kui kolm kohtu liiget.

§ 15. Kohtunike sõltumatus ja nende allumine ainult seadusele

Kriminaalasjades õigusemõistmisel on kohtunikud ja rahvakaasistujad sõltumatud ning alluvad ainult seadusele. Kohtunikud ja rahvakaasistujad otsustavad kriminaalasju seaduse põhjal ja kooskõlas sotsialistliku õigusteadvusega tingimustes, mis ei lase avaldada kohtunikele kõrvalist mõju.

§ 16. Keel, milles toimub kohtulik menetlus

Kohtulik menetlus toimub eesti keeles, aga rajoonides (linnades), kus enamuses on vene rahvusest elanikkond, ka vene keeles.

Asjast osavõtvatele isikutele, kes ei valda keelt, milles toimub kohtulik menetlus, tagatakse õigus teha avaldusi, anda ütlusi, esineda kohtus ja avaldada taotlusi emakeeles, samuti kasutada tõlgi abi seadusega ettenähtud korras.

Uurimis- ja kohtudokumendid antakse süüdistatavale kätte seaduses ettenähtud korras tema emakeelses tõlkes või teises keeles, mida ta valdab.

§ 17. Kohtuliku arutamise avalikkus

Asjade arutamine on kõigis kohtutes avalik, välja arvatud juhud, kus see on vastuolus riikliku saladuse hoidmise huvidega.

Peale selle võib kohtulik arutamine toimuda kinniste uste taga kohtu motiveeritud määruse alusel alla kuueteistkümne aasta vanuste isikute kuritegude, samuti sek-

suaalkuritegude ja teistes asjades, et vältida andmete avaldamist asjast osavõtvate isikute intiimelu kohta.

Kohu otsused kuulutatakse igal juhul avalikult.

§ 18. Süüdistatavale kaitseõiguse tagamine

Süüdistataval on õigus kaitsele.

Uurija, prokurör ja kohus peavad tagama süüdistatavale võimaluse kaitsta end temale esitatud süüdistuse vastu seaduses ettenähtud vahenditega ja viisil, samuti tagama tema isiklike ja varaliste õiguste kaitse.

§ 19. Asja igakülgne, täielik ja objektiivne uurimine

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlust teostav isik on kohustatud tarvitusele võtma kõik seaduses ettenähtud abinõud asja igakülgseks, täielikuks ja objektiivseks uurimiseks ja välja selgitama nii süüdistatava süüd tõendavad kui ka teda õigustavad, samuti ka tema süüd raskendavad ja kergendavad asjaolud.

Juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril ja kohtul ei ole õigust panna tõendamise kohustust süüdistatavale.

On keelatud taotleda süüdistatavalt ütlusi vägivalla, ähvarduse ja teiste seadusevastaste vahenditega.

§ 20. Kohtuniku, prokuröri ja teiste protsessist osavõtvate isikute taandamine

Kohtunik, rahvakaasistuja, prokurör, uurija, juurdlust teostav isik, kohtuistungi sekretär, ekspert ja tõlk ei tohi kriminaalasja menetlusest osa võtta ja kuuluvad taandamisele, kui nad on isiklikult, otseselt või kaudselt sellest asjast huvitatud.

§ 21. NSV Liidu Ülemkohtu ja Eesti NSV Ülemkohtu järelevalve kohtuliku tegevuse üle

NSV Liidu Ülemkohus teostab järelevalvet Eesti NSV kohtuorganite kohtuliku tegevuse üle seadusega kindlaksmääratud piirides.

Eesti NSV Ülemkohus teostab järelevalvet Eesti NSV kohtuorganite kohtuliku tegevuse üle.

§ 22. Prokuröri järelevalve kriminaalprotsessis

Järelevalvet NSV Liidu ja Eesti NSV seaduste täpse täitmise üle kriminaalprotsessis teostab NSV Liidu peaprokurör vahetult või temale alluva Eesti NSV prokuröri ja teiste prokuröride kaudu.

Prokurör on kohustatud kõikides kriminaalprotsessi staadiumides õigeaegselt tarvitusele võtma seaduses ettenähtud abinõud igasuguste seaduserikkumiste kõrvaldamiseks, olenemata sellest, kes seaduserikkumise toime pani.

Oma volitusi kriminaalprotsessis teostab prokurör sõltumatult ükskõik millistest organitest ja ametiisikutest, alludes ainult seadusele ja juhindudes NSV Liidu peaprokuröri juhtnööridest.

Prokuröri poolt seadusega kooskõlas tehtud määrused on täitmiseks kohustuslikud kõikidele asutustele, ettevõtetele, organisatsioonidele, ametiisikutele ja kodanikele.

Teine peatükk

KOHUS JA KRIMINAALASJADE ALLUVUS

§ 23. Kohtu koosseis

Rahvakohus arutab kriminaalasju koosseisus eesistuja — rahvakohtunik või rahvakohtu esimees ja kaks rahvakaasistujat. Eesti NSV Ülemkohus arutab kriminaalasju esimese

astmena koosseisus eesistuja — kohtu esimees, tema asetäitja või kohtu liige ja kaks rahvakaasistujat.

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegium vaatab kassatsiooni või kohtuliku järelevalve korras kriminaalasju läbi kolmest kohtu liikmest koosnevas koosseisus.

Eesti NSV Ülemkohtu presiidium vaatab kriminaalasju kohtuliku järelevalve korras läbi presiidiumi liikmete enamiku osavõtul.

Eesti NSV Ülemkohtu pleenum vaatab kriminaalasju kohtuliku järelevalve korras läbi mitte vähem kui $^2/_3$ Eesti NSV Ülemkohtu koosseisu osavõtul.

§ 24. Asja arutamine ühe ja sama kohtu koosseisu poolt

Kriminaalasja peab arutama ja otsustama üks ja sama kohtu koosseis.

Kui mõni kohtu koosseisu kuuluvatest kohtunikest või rahvakaasistujatest ei saa mingil põhjusel istungist osavõttu jätkata, asendatakse ta teisega ja kohtuistungit alustatakse algusest peale, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 25 ettenähtud erandid.

§ 25. Tagavara-rahvakaasistuja

Kriminaalasjas, mille kohtulik arutamine nõuab pikemat aega, võib kohtu määruse alusel kohtuistungile kutsuda tagavara-rahvakaasistuja. Tagavara-rahvakaasistuja viibib asja arutamise ajal kohtuistungisaalis ja vajaduse korral asendab kohtu koosseisust väljalangenud rahvakaasistujat.

Tagavara-rahvakaasistujal, kes asendab väljalangenud rahvakaasistujat, on õigus nõuda nende kohtulike toimingute uuendamist, mis viidi läbi tema osavõtuta.

§ 26. Kohtu koosseisu kuuluvate kohtunike taandamise alused

Kriminaalasja arutamisel ei või kohtu koosseisu kuuluda isikud:

1) kes on omavahel suguluses;

2) kes on või olid antud asjas protsessiosalisteks või on mõne protsessiosalisega suguluses, s. o. vanemad, lapsed, lapsendajad, lapsendatud, vennad ja õed, vanavanemad, lapselapsed, samuti abikaasa;

3) kes antud asjast võtsid osa prokurörina, tunnistajana, eksperdina, tõlgina, manukana, juurdlust teostava isikuna või uurijana;

4) kelle suhtes esitati asjaolusid, mis tekitavad kahtlust nende erapooletuses.

Asja teistkordsel arutamisel nii esimeses kui ka kassatsiooni- või järelevalveastmes ei või kohtu koosseisu kuuluda isik, kes juba kohtunikuna võttis osa antud asja arutamisest esimese, kassatsiooni- või järelevalveastme poolt. Seda eeskirja ei kohaldata Eesti NSV Ülemkohtu pleenumi suhtes.

§ 27. Rahvakohtule alluvad kriminaalasjad

Rahvakohtule alluvad kõik kriminaalasjad, mis seadusega ei ole antud Eesti NSV Ülemkohtu või NSV Liidu kohtute pädevusse.

§ 28. Eesti NSV Ülemkohtule alluvad kriminaalasjad

Eesti NSV Ülemkohtule esimese astme kohtuna alluvad «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 62, 64—87 ja 101 ettenähtud kuritegude asjad.

Eesti NSV Ülemkohtul on peale selle õigus esimese astmena võtta rahvakohtust oma menetlusse iga kriminaalasja.

§ 29. Kriminaalasjade alluvus

Kriminaalasja arutamine allub kohtule, kelle tööpiirkonnas kuritegu toime pandi. Kui kuriteo toimepanemise kohta ei ole võimalik kindlaks teha, allub asi sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asja kohtueelne uurimine lõpule viidi.

Erandina võib asja arutada kuriteo tagajärgede saabumise või süüdistatava või tunnistajate enamiku asukoha järgi. Asja ühest kohtust teise erandliku üleandmise küsimuse otsustab Eesti NSV Ülemkohtu esimees või tema asetäitja.

Asja üleandmine Eesti NSV kohtutest ükskõik millise teise liiduvabariigi kohtule toimub Eesti NSV Ülemkohtu esimehe või tema asetäitja taotlusel NSV Liidu Ülemkohtu kaudu.

§ 30. Alluvuse määramine üheliigilise kohtu pädevusse kuuluvate kriminaalasjade ühendamise korral

Kui ühte toimikusse on ühendatud ühe või mitme isiku süüdistuseasjad, mis alluvad kahele või mitmele üheliigilisele kohtule, siis arutatakse asja selle kohtu poolt, kelle tööpiirkonnas kohtueelne uurimine lõpule viidi.

§ 31. Alluvuse määramine eriliigilise kohtu pädevusse kuuluvate kriminaalasjade ühendamise korral

Kui ühte toimikusse on ühendatud süüdistused mitmes kuriteos või mitme süüdistatavaga, milledest üks või mitu kuritegu või kelledest üks või mitu süüdistatavat allub rahvakohtule, teised aga Eesti NSV Ülemkohtule, allub asi kõigi kuritegude ja süüdistatavate suhtes Eesti NSV Ülemkohtule.

Kui ühte toimikusse on ühendatud süüdistused mitmes kuriteos või mitme süüdistatavaga, milledest üks või mitu kuritegu või kelledest üks või mitu süüdistatavat allub

rahvakohtule või Eesti NSV Ülemkohtule, teised aga sõjatribunalile, allub asi kõigi kuritegude ja süüdistatavate suhtes sõjatribunalile.

§ 32. Kriminaalasja üleandmine alluvuse järgi

Kui enne kriminaalasja arutamise algust kohtunik või korraldaval istungil kohus teeb kindlaks, et asi ei allu antud kohtule, saadetakse asi teisele kohtule vastavalt alluvusele.

Kui asja alluvus teisele samaliigilisele kohtule selgub kohtuistungil, jätkab kohus asja arutamist, kui see ei ole vastuolus asja arutamise huvidega, vastasel korral saadab kohus asja vastavalt alluvusele.

Kui kohus kohtuistungil leiab, et asi allub Eesti NSV Ülemkohtule või NSV Liidu kohtule, saadab ta selle vastavalt alluvusele.

§ 33. Alluvusvaidluste lubamatus

Kohus, kes on saanud teiselt kohtult kriminaalasja, peab selle oma menetlusse võtma.

Alluvusvaidlused kohtute vahel ei ole lubatud.

Kolmas peatükk

PROTSESSIOSALISED, NENDE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

§ 34. Protsessiosalised

Käesoleva koodeksi järgi on protsessiosalisteks süüdistatav, kohtualune, kaitsja, kannatanu, tsiviilhageja, tsiviilkostja ja nende esindajad.

§ 35. Süüdistatava õigused

Süüdistatavaks nimetatakse isikut, kelle suhtes on tehtud määrus kriminaalvastutusele võtmise kohta käesolevas koodeksis ettenähtud korras. Pärast kohtu alla andmist nimetatakse süüdistatavat kohtualuseks.

Süüdistataval on õigus: teada, milles teda süüdistatakse, ja anda seletusi temale esitatud süüdistuses; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; eeluurimise lõppemisel tutvuda kõigi asja materjalidega; omada kaitsjat; osa võtta kohtulikust arutamisest esimese astme kohtus; avaldada taandusi; esitada kaebusi uurija, prokuröri ja kohtu toimingute ja otsuste peale.

Kohtualusel on õigus viimasele sõnale.

§ 36. Kaitsja osavõtt kriminaalprotsessist

Kaitsjat lubatakse asjast osa võtta alates momendist, mil süüdistatavale teatati eeluurimise lõpuleviimisest ja talle esitati kogu toimik tutvumiseks.

Alaealiste kuriteoasjades, samuti ka nende isikute kuriteoasjades, kes oma füüsiliste või psüühiliste puuduste tõttu ei ole suutelised ise teostama oma õigust kaitsele, lubatakse kaitsjal asjast osa võtta alates süüdistuse esitamise momendist.

Kaitsjateks võivad olla advokaadid ning ametiühingute ja teiste ühiskondlike organisatsioonide esindajad, samuti teised isikud kohtu või uurija loal.

Ühel süüdistataval võib kokkuleppel olla mitu kaitsjat, kuid üks kaitsja ei või kaitsta mitut süüdistatavat, kui viimaste huvid on vastuolulised.

§ 37. Kaitsja kohustused ja õigused

Kaitsja on kohustatud kasutama kõiki seaduses ettenähtud kaitsmisvahendeid ja -viise, et välja selgitada kõik

süüdistatavat õigustavad või tema vastutust kergendavad asjaolud, ning osutama süüdistatavale vajalikku juriidilist abi.

Alates asjast osavõtu lubamise momendist on kaitsjal õigus: kohtuda süüdistatavaga; tutvuda kõikide asja materjalidega ja välja kirjutada vajalikke andmeid; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; osa võtta kohtulikust arutamisest; avaldada taandusi; esitada kaebusi uurija, prokuröri ja kohtu toimingute ning otsuste peale. Peale selle võib kaitsja uurija loal viibida süüdistatava ülekuulamise ja teiste uurimistoimingute juures, mida teostatakse süüdistatava või tema kaitsja taotlusel.

Advokaadil ei ole õigust loobuda endale võetud kohustusest kaitsta süüdistatavat.

§ 38. Kaitsja kohustuslik osavõtt

Kaitsja osavõtt asja kohtulikust arutamisest on kohustuslik:

1) alaealiste kuritegude asjades;

2) pimedate, kurtide, tummade ja teiste isikute asjades, kes oma füüsiliste või psüühiliste puuduste tõttu ei ole suutelised ise teostama oma õigust kaitsele;

3) asjades, millest võtab osa riiklik süüdistaja;

4) asjades, kus kohtualuste huvid on vastuolulised ja ühel kohtualustest on kaitsja;

5) kuriteoasjades, kus karistusena võib kohaldada surmanuhtlust.

Kõigis neis asjades määrab kohus kohtualusele kaitsja, kui kohtualune või tema poolt volitatud isik ei ole kaitsjat valinud kokkuleppel.

§ 39. Kaitsjast loobumine

Süüdistataval on õigus igas asja menetluse staadiumis kaitsjast loobuda. Kaitsjast loobumine on lubatud ainult

süüdistatava enda algatusel. Kaitsjast loobumine kohtualuse poolt ei takista riikliku või ühiskondliku süüdistaja, samuti teiste kohtualuste kaitsjate osavõttu asjast.

§ 40. Kannatanu

Kannatanu on isik, kellele kuriteoga on tekitatud moraalset, füüsilist või varalist kahju.

Kuriteo läbi kannatanuks tunnistatud kodanikul või tema esindajal on õigus: anda seletusi asja kohta; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; tutvuda asja materjalidega alates eeluurimise lõpuleviimise momendist; osa võtta tõendite uurimisest kohtulikul uurimisel; avaldada taandusi; esitada kaebusi juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri ja kohtu tegevuse peale, samuti esitada kaebusi kohtuotsuse või -määruse ja rahvakohtuniku määruste peale.

Käesoleva koodeksi §-s 95 lg. 1 ettenähtud asjades on kannatanul õigus kohtulikul arutamisel isiklikult või oma esindaja kaudu süüdistust toetada.

§ 41. Tsiviilhageja

Kuriteo läbi materiaalset kahju kandnud isikul on õigus kriminaalasja menetluse kestel esitada süüdistatava või tema tegude eest materiaalset vastutust kandvate isikute vastu tsiviilhagi, mis vaadatakse kohtus läbi koos kriminaalasjaga käesolevas koodeksis ettenähtud korras.

Tsiviilhagejal või tema esindajal on õigus: esitada tõendeid; avaldada taotlusi; osa võtta kohtulikust arutamisest; paluda juurdlusorganit, uurijat ja kohut tarvitusele võtta abinõud tema poolt esitatud hagi tagamiseks; toetada tsiviilhagi; tutvuda asja materjalidega eeluurimise lõpuleviimise momendist; avaldada taandusi; esitada kaebusi juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri ja kohtu toimin-

gute peale, samuti esitada kaebusi kohtuotsuse või -määruse peale tsiviilhagisse puutuvas osas.

§ 42. Tsiviilhagi esitamine

Tsiviilhagi võib esitada süüdistatava või tema tegude eest materiaalset vastutust kandvate isikute, asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide vastu alates kriminaalasja algatamisest kogu järgneva menetluse kestel kuni kohtuliku uurimise alguseni.

Kriminaalasjas esitatud tsiviilhagi on lõivuvaba.

Prokurör on kohustatud kas ise esitama või toetama kannatanu poolt esitatud tsiviilhagi, kui seda nõuab riiklike või ühiskondlike huvide või kodanike õiguste kaitse.

Kui kannatanu või prokuröri poolt ei ole esitatud tsiviilhagi, on kohtul õigus kohtuotsuse tegemisel omal algatusel otsustada kuriteoga tekitatud materiaalse kahju hüvitamise küsimust.

Kui tsiviilhagi jäeti kriminaalasja otsustamisel rahuldamata, ei ole tsiviilhagejal õigust esitada sama hagi tsiviilprotsessi korras.

§ 43. Tsiviilkostja

Tsiviilkostjana võib asjasse kaasa tõmmata vanemaid, eestkostjaid, hooldajaid või teisi isikuid, samuti asutusi, ettevõtteid ja organisatsioone, kes seaduse alusel kannavad materiaalset vastutust süüdistatava kuritegelike tegudega tekitatud kahju eest.

Tsiviilkostjal või tema esindajal on õigus: esitatud hagi vastu vaielda; anda seletusi esitatud hagi suhtes; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; tutvuda asja materjalidega eeluurimise lõpuleviimise momendist; osa võtta kohtulikust arutamisest; avaldada taandusi; esitada kaebusi juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri ja kohtu toi-

mingute peale, samuti esitada kaebusi kohtuotsuse või määruse peale tsiviilhagisse puutuvas osas.

§ 44. Kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja esindajad

Kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja esindajatena võivad asjast osa võtta advokaadid, samuti teised isikud kohtu või uurija loal.

§ 45. Kohustus selgitada ja tagada asjast osavõtvatele isikutele nende õigused

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlust teostav isik on kohustatud selgitama asjast osavõtvatele isikutele nende õigused ja tagama nende õiguste teostamise võimaluse.

Neljas peatükk

TÕENDID

§ 46. Kriminaalasjas tõendamisele kuuluvad asjaolud

Kriminaalasja kohtueelsel uurimisel ja kohtulikul arutamisel kuuluvad tõendamisele:

1) kuriteosündmus (kuriteo toimepanemise aeg, koht, viis ja teised asjaolud);

2) süüdistatava süüdiolek kuriteo toimepanemises;

3) asjaolud, mis mõjutavad süüdistatava vastutuse astet ja iseloomu;

4) kuriteoga tekitatud kahju iseloom ja suurus.

§ 47. Kuriteo toimepanemist soodustavate asjaolude selgitamine ja kõrvaldamine

Juurdlust teostav isik, uurija, prokurör ja kohus peavad välja selgitama süüdistatava isiksust iseloomustavad

asjaolud, samuti tuvastama asjaolud, mis soodustasid või võivad soodustada kuriteo toimepanemist ja võtma tarvitusele abinõud nende kõrvaldamiseks.

§ 48. Tõendite liigid

Kriminaalasjas on tõenditeks igasugused faktilised andmed, mille alusel juurdlusorgan, uurija ja kohus teevad seaduses määratud korras kindlaks ühiskonnaohtliku teo olemasolu või puudumise, selle teo toimepannud isiku süüdioleku ja muud asja õigeks otsustamiseks tähtsust omavad asjaolud.

Need andmed tehakse kindlaks: tunnistaja, kannatanu, kahtlustatava ja süüdistatava ütlustega, eksperdi arvamuse, asitõendite, uurimis- ja kohtutoimingute protokollide ning muude dokumentidega.

§ 49. Tõendite kogumine, esitamine ja kontrollimine

Juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril ja kohtul on õigus oma menetluses olevates asjades teostada kõiki käesolevas koodeksis ettenähtud uurimistoiminguid, samuti nõuda ametiisikutelt ja kodanikelt esemete ja dokumentide esitamist. Nende nõudmiste täitmine on kohustuslik kõigile kodanikele, asutustele, ettevõtetele ja organisatsioonidele.

Tõenditena esinevaid andmeid võivad omal initsiatiivil esitada kõik protsessiosalised, samuti kodanikud, asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, kes asjast osa ei võta.

Kõiki tõendeid peavad juurdlust teostav isik, uurija, prokurör ja kohus hoolikalt, igakülgselt ja objektiivselt kontrollima.

§ 50. Tõendite hindamine

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlust teostav isik hindavad tõendeid oma sisemise veendumuse kohaselt, mis

põhineb kõikide asjaolude igakülgsel, täielikul ja objektiivsel läbivaatamisel nende kogumis, juhindudes seadusest ja sotsialistlikust õigusteadvusest.

Ühelgi tõendil ei ole kohtu, prokuröri, uurija ja juurdlust teostava isiku jaoks ette kindlaksmääratud jõudu.

§ 51. Tunnistaja ütlused

Tunnistajana võib üle kuulata iga isikut, kelle kohta on andmeid, et ta teab asjas tähtsust omavaid fakte, ja kes on võimeline nende faktide kohta andma õigeid ütlusi.

Tunnistajana ei või üle kuulata süüdistatava kaitsjat nende asjaolude suhtes, mis ta sai teada seoses oma ülesannete täitmisega kaitsjana.

Tunnistaja ei või asjast osa võtta süüdistajana või kaitsjana, samuti kannatanu, tsiviilhageja või tsiviilkostja huvide esindajana. Osavõtt asjast kannatanuna, tsiviilhagejana või tsiviilkostjana, samuti kannatanu või süüdistatava seadusliku esindajana ei takista selle isiku ülekuulamist tunnistajana.

§ 52. Tunnistaja kohustused

Tunnistajana väljakutsutud isik on kohustatud ilmuma ja avaldama kõik, mida ta asja kohta teab, andes juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri või kohtu poolt temale esitatud küsimustele õiged vastused.

Tunnistajat võib üle kuulata ainult antud asjas tõendamisele kuuluvate asjaolude suhtes.

§ 53. Tunnistaja vastutus

Ütluse andmisest keeldumise või teadvalt ebaõigete ütluste andmise eest kannab tunnistaja kriminaalvastutust «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-de 173 ja 175 alusel.

Kui tunnistaja jääb mõjuva põhjuseta ilmumata, on juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril või kohtul õigus tema suhtes kohaldada sundtoomist.

§ 54. Kannatanu ütlused

Kannatanut võib üle kuulata ainult antud asjas tõendamisele kuuluvate asjaolude suhtes, kusjuures kannatanul on õigus anda seletusi kõigi asjaolude kohta.

Kannatanu ülekuulamine toimub tunnistajate ülekuulamise suhtes kehtestatud eeskirjade kohaselt.

§ 55. Kannatanu vastutus

Kannatanu kannab vastutust ütluste andmisest keeldumise või teadvalt ebaõigete ütluste andmise eest võrdselt tunnistajaga.

Kui kannatanu jääb mõjuvate põhjusteta ilmumata, on juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril või kohtul õigus tema suhtes kohaldada sundtoomist.

§ 56. Süüdistatava ütlused

Süüdistataval on õigus anda ütlusi esitatud süüdistuse sisu ja teiste temale teadaolevate asjaolude kohta.

Süüdistatava ütlused, kaasa arvatud tema süütunnistus, kuuluvad kontrollimisele ja hindamisele koos teiste asjas leiduvate tõenditega üldises korras.

§ 57. Kahtlustatava ütlused

Kahtlustataval on õigus anda ütlusi asjaolude kohta, mis olid aluseks tema kinnipidamisele või tema suhtes tõkendi valikule, samuti teiste temale teadaolevate asjaolude kohta.

§ 58. Ekspertiis

Ekspertiis määratakse juhul, kui asjas tähtsust omavate asjaolude kindlakstegemiseks on vaja eriteadmisi.

Ekspertiis on kohustuslik:

1) surma põhjuste ja kehavigastuse iseloomu kindlakstegemiseks;

2) süüdistatava, kahtlustatava, kannatanu või tunnistaja psüühilise seisundi kindlakstegemiseks, kui juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril või kohtul tekib kahtlus nimetatud isikute psüühilise seisundi suhtes;

3) süüdistatava, kahtlustatava ja kannatanu vanuse kindlakstegemiseks, kui see võib antud kriminaalasjas tähtsust omada ja dokumendid nende isikute vanuse kohta puuduvad.

§ 59. Ekspert ja eksperdi arvamus

Eksperdiks on isik, kes omab eriteadmisi, mille rakendamine antud kriminaalasjas on vajalik. Eksperte määravad juurdlust teostav isik, uurija, prokurör ja kohus.

Ekspertide määramisel nendel ekspertiisialadel, kus on organiseeritud spetsiaalsed ekspertiisiasutused, määratakse esmajärjekorras vastavate spetsiaalsete asutuste eksperte, kuid juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril ja kohtul on õigus määrata ekspertiisi tegemiseks ka teisi vastavate eriteadmistega isikuid.

Vajaduse korral võib asjas määrata mitu eksperti.

Kõik eksperdid annavad arvamuse kirjalikult enda nimel ja kannavad antud arvamuse eest isiklikku vastutust.

Mitme eksperdi määramise korral on neil õigus enne arvamuse andmist omavahel nõu pidada. Kui eksperdid jõuavad ühisele arvamusele, kirjutavad sellele alla kõik eksperdid. Ekspertide arvamuste lahkumineku korral koostab iga ekspert oma arvamuse eraldi.

Ekspertide arvamused ei ole juurdlust teostavale isi-

kule, uurijale, prokurörile ega kohtule kohustuslikud, kuid arvamusega mittenõustumine peab olema määruses või otsuses motiveeritud.

§ 60. Eksperdi õigused ja kohustused

Ekspert on kohustatud juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri või kohtu kutsel ilmuma ja andma objektiivse arvamuse temale esitatud küsimuste kohta.

Oma kohustuste täitmisest seadusliku aluseta keeldumise või teadvalt ebaõige arvamuse andmise eest kannab ekspert vastutust «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-de 173 ja 175 järgi.

Eksperdil on õigus:

1) tutvuda toimiku materjalidega ja asjas kogutud tõenditega, mis on vajalikud arvamuse andmiseks;

2) avaldada taotlusi uuritava materjali või tutvumiseks esitatud toimiku materjalide täiendamiseks;

3) uurija loal viibida süüdistatava, kannatanu ja tunnistajate ülekuulamise ning teiste uurimistoimingute teostamise juures ja esitada ülekuulatavale uurija kaudu küsimusi;

4) osa võtta asja kohtulikust arutamisest, esitada küsimusi kohtuistungil ülekuulatavatele isikutele, avaldada kohtule taotlusi uute tõendite asja juurde võtmiseks.

Ekspert võib keelduda arvamuse andmisest, kui talle esitatud materjalid on arvamuse andmiseks mitteküllaldased või kui esitatud küsimus on väljaspool eksperdi eriteadmiste piire.

§ 61. Asitõendid

Asitõenditeks on esemed, mis olid kuriteo toimepanemise vahenditeks, säilitasid endal kuriteo jälgi või olid süüdistatava kuritegeliku teo objektiks, samuti kõik teised esemed, mis oma individuaalsete tunnuste tõttu võivad

omada tähtsust antud kriminaalasja õigeks otsustamiseks.

§ 62. Asitõendite vaatlus ja hoidmine

Asitõendeid tuleb vaatlusprotokollis üksikasjaliselt kirjeldada, nad tuleb fotografeerida ja võtta juurdlust teostava isiku, uurija või kohtu määrusega asja juurde.

Asitõendeid hoitakse selle juurdlus- või eeluurimisorgani juures või selles kohtus, kelle menetluses asi on.

Asitõendeid võib kuni asja arutamiseni tagastada nende valdajatele, kui viimased seda taotlevad ja kui selle taotluse rahuldamine ei kahjusta asja menetlust.

Asitõendid, mida ei saa hoida juurdlus- või eeluurimisorgani juures või kohtus, fotografeeritakse ja antakse vastutavale hoiule kuni juurdlus- või eeluurimisorgani või kohtu vastava korralduseni.

Kui asi antakse ühelt juurdlus- või eeluurimisorganilt teisele või ühelt kohtult teisele, saadetakse koos toimikuga ka asitõendid.

Asitõendid hoitakse alal kuni kohtuotsuse jõustumiseni või asja menetluse lõpetamiseni.

Kiiresti riknevad asitõendid, mida ei ole võimalik nende seaduslikule valdajale tagastada, antakse viivitamata vastavasse asutusse sihipäraseks kasutamiseks ja kriminaalmenetluse lõppemise järel tagastatakse samaliigiliste ja samade omadustega esemete näol või tasutakse nende väärtus.

§ 63. Asitõendite ja teiste äravõetud esemete suhtes kohaldatavad abinõud

Kohtuotsuses, kriminaalasja algatamisest keeldumise määruses või kriminaalasja lõpetamise määruses tuleb määrata asitõendite ja teiste asjas äravõetud esemete suhtes kohaldatavad abinõud, kusjuures:

1) esemed, mille otstarbeks on kuritegude toimepanemine, konfiskeeritakse;

2) kuritegelikul teel saadud esemed ja vara, mille seaduslikke valdajaid ei tehtud kindlaks, antakse üle riigituludesse;

3) esemed, mille tsiviilkäive on keelatud, antakse üle vastavale asutusele või hävitatakse;

4) esemed, millel ei ole mingit väärtust ja mida ei saa kasutada, hävitatakse;

5) ülejäänud esemed, mille kuuluvuse suhtes ei ole vaidlusi, antakse välja nende valdajatele.

§ 64. Uurimis- ja kohtutoimingute protokollid

Uurimis- ja kohtutoimingute protokollid, mis sisaldavad asjas tähtsust omavaid faktilisi andmeid, on kriminaalasjas tõenditeks, kui nad on vormistatud käesoleva koodeksi eeskirjade kohaselt.

§ 65. Dokumendid

Asutuste, ettevõtete, organisatsioonide, ametiisikute kui ka kodanike poolt väljaantud dokumendid on tõenditeks siis, kui nad sisaldavad asja suhtes tähtsust omavaid faktilisi andmeid.

Kui dokumendil on käesoleva koodeksi § 61 tunnused, loetakse dokument asitõendiks.

Viies peatükk

TÕKENDID

§ 66. Tõkendi kohaldamine

Kui on küllaldane alus arvata, et vabaduses viibiv süüdistatav uurimisest ja kohtust kõrvale hoidub või takistab tõe tuvastamist kriminaalasjas või jätkab kuritegevust, samuti kohtuotsuse täitmise tagamiseks on juurd-

lust teostaval isikul, uurijal, prokuröril ja kohtul õigus süüdistatava suhtes kohaldada ühte järgmistest tõkenditest:

1) allkirja elukohast mittelahkumise kohta;
2) isiklikku käendust;
3) ühiskondlike organisatsioonide käendust;
4) vahi alla võtmist.

Peale nimetatud tõkendite võib alaealiste suhtes kohaldada vanemate, eestkostjate või hooldajate valve alla andmist.

Sõjaväelaste suhtes võib tõkendina kohaldada ka järelevalvet väeosa juhtkonna poolt.

Tõkendit kohaldatakse ainult isiku suhtes, kellele on esitatud süüdistus, välja arvatud käesoleva koodeksi § 67 ettenähtud erandid.

Kui puudub vajadus tõkendi kohaldamiseks, võetakse süüdistatavalt allkiri kohustuse kohta ilmuda uurimisele või kohtusse ja teatada oma elukoha muutmisest.

§ 67. Tõkendi kohaldamine enne süüdistuse esitamist

Erandjuhtudel võib tõkendit kohaldada ka enne süüdistuse esitamist isiku suhtes, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises. Sel juhul peab süüdistus olema esitatud hiljemalt kümne ööpäeva jooksul, arvates tõkendi kohaldamise momendist. Kui selle tähtaja jooksul süüdistust ei esitata, siis tõkend tühistatakse.

Enne süüdistuse esitamist vahi alla võetud isikul on õigus kaevata juurdlust teostava isiku, uurija või prokuröri tegevuse peale, anda seletusi ja avaldada taotlusi.

§ 68. Tõkendi valik

Tõkendi valikul tuleb arvestada toimepandud kuriteo ohtlikkust ja süüdistatava või kahtlustatava isiksust, süüdistatava või kahtlustatava poolt uurimisest või kohtust

kõrvalehoidumise või tõe tuvastamise takistamise võimalikkust, samuti süüdistatava või kahtlustatava tervislikku seisundit, vanust, perekonnaseisu ja teisi asjaolusid, mis võivad tõkendi kohaldamisel tähtsust omada.

Tõkendi kohaldamise kohta koostab juurdlust teostav isik, uurija, prokurör või kohus motiveeritud määruse, milles märgitakse süüdistuse olemus ja põhjendatakse tõkendi kohaldamist. Määrus tõkendi kohta avaldatakse isikule, kelle suhtes see määrus on tehtud.

§ 69. Allkiri elukohast mittelahkumise kohta

Allkiri elukohast mittelahkumise kohta seisneb selles, et süüdistatavalt või kahtlustatavalt võetakse kirjalik kohustus mitte lahkuda oma alalisest või ajutisest elukonast juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri või kohtu loata.

Kui süüdistatav või kahtlustatav seda kohustust rikub, võib tema suhtes kohaldada raskemat tõkendit, millest allkirja võtmisel hoiatatakse.

§ 70. Isiklik käendus

Isiklik käendus seisneb usaldusväärsete isikute poolt endale kirjaliku kohustuse võtmises selle kohta, et nad tagavad süüdistatava või kahtlustatava ilmumise juurdlus- või eeluurimisorgani või kohtu kutsel. Käendajate arvu määrab juurdlust teostav isik, uurija, prokurör või kohus. Käendajateks peab olema vähemalt kaks isikut.

Allkirja võtmisel isikliku käenduse kohta teatatakse käendajatele süüdistus, milles valitakse käesolev tõkend, ja hoiatatakse käendajat temal lasuva vastutuse suhtes, kui süüdistatav või kahtlustatav juurdlus- või eeluurimisorgani või kohtu kutsel ilmumisest kõrvale hoidub.

§ 71. Käendaja vastutus

Kui süüdistatav või kahtlustatav uurimisorgani juurde või kohtusse ilmumisest kõrvale hoidub, võib käendajale

määrata rahatrahvi kuni saja rubla suuruses. Trahv määratakse prokuröri esildusel käendaja elukoha järgse kohtu või asja arutava kohtu poolt, kusjuures kohtul on õigus trahvi hiljem vähendada või trahvimise määrust tühistada, kui trahv oli määratud alusetult.

§ 72. Ühiskondliku organisatsiooni käendus

Ühiskondliku organisatsiooni käendus seisneb selleks volitatud ühiskondliku organisatsiooni esindajate poolt kirjaliku kohustuse võtmises selle kohta, et ühiskondlik organisatsioon tagab süüdistatava või kahtlustatava ilmumise juurdlus- või eeluurimisorgani või kohtu kutsel.

Käenduse võtmisel tehakse ühiskondliku organisatsiooni esindajatele teatavaks süüdistatavale esitatud süüdistus.

§ 73. Vahi alla võtmine

Vahi alla võtmist tõkendina kohaldatakse ainult kuritegude asjades, mille eest seaduses on ette nähtud karistusena vabadusekaotus.

Isikute suhtes, keda süüdistatakse «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 62—67, 68 lg. 2, 70, 71, 75—77, 79 lg. 2, 85, 88 lg. 3, 89 lg. 3, 90, 91 lg. 3, 92 lg. 3, 93 lg. 3, 100, 101, 107 lg. 2, 115 lg. 2 ja 3, 139 lg. 3, 140 lg. 3, 141 lg. 2 ja 3, 213 lg. 2 ja 3, 215 lg. 2 ja 3, 216 lg. 3, 217, 220 lg. 2, 221 lg. 2 ja 4, 222, 223, 224 lg. 2, 226 lg. 2 ja 3, 227—229, 230 lg. 5 ja 6, 231 lg. 3, 232 lg. 3 ja 4, 234 lg. 3, 235 lg. 3, 236—242 ettenähtud kuritegudes, võib vahi alla võtmist kohaldada üksnes kuriteo ohtlikkuse motiividel.

§ 74. Vahi all pidamise tähtaeg

Kriminaalasja uurimisel ei või vahi all pidamine kesta üle kahe kuu. Ainult asja erilise keerukuse korral võib seda tähtaega pikendada Eesti NSV prokurör kuni kuue

kuuni, arvates vahi alla võtmise päevast. NSV Liidu peaprokurör võib ainult erandjuhtudel täiendavalt pikendada vahi all pidamise tähtaega mitte rohkem kui kolme kuu võrra.

§ 75. Vahi alla võtmisest teatamine

Valinud tõkendina vahi all pidamise, teatab sellest juurdlust teostav isik, uurija, prokurör või kohus süüdistatava töökohta ja tema perekonnaliikmetele. Vahi alla võtmise määruse või kohtuotsuse ärakiri saadetakse kinnipidamiskohta. Kui süüdistatav on välisriigi kodanik, saadetakse määruse või kohtuotsuse ärakiri ka Eesti NSV Välisministeeriumile.

Kui vahi alla võetul on alaealisi lapsi, kes jäävad järelevalveta, antakse viimased vastavate isikute või asutuste hooldamisele.

Kui vahi alla võetu vara või eluase jääb järelevalveta, võetakse tarvitusele abinõud nende hoidmiseks.

§ 76. Alaealise kahtlustatava või süüdistatava andmine vanemate, eestkostjate või hooldajate valve alla

Alaealise kahtlustatava või süüdistatava andmine vanemate, eestkostjate või hooldajate valve alla seisneb kirjaliku kohustuse võtmises tagada alaealise kahtlustatava või süüdistatava ilmumine uurija juurde või kohtusse, samuti tema korralik käitumine.

Allkirja võtmisel valve alla andmise kohta tehakse vanematele, eestkostjatele või hooldajatele teatavaks selle kuriteo iseloom, milles alaealist kahtlustatakse või süüdistatakse, ja neid hoiatatakse vastutuse suhtes, kui kahtlustatav või süüdistatav uurija juurde või kohtusse ilmumisest kõrvale hoidub.

Kui kahtlustatav või süüdistatav uurija juurde või kohtusse ilmumisest kõrvale hoidub, võib tema vanematele,

eestkostjatele või hooldajatele määrata trahvi käesoleva koodeksi §-s 71 ettenähtud korras ja suuruses.

§ 77. Järelevalve väeosa juhtkonna poolt

Sõjaväelase suhtes tõkendina kohaldatav järelevalve väeosa juhtkonna poolt seisneb NSV Liidu relvastatud jõudude distsiplinaarmäärustikus ettenähtud abinõude tarvitusele võtmises selleks, et tagada süüdistatava ilmumine juurdlus- või eeluurimisorganeisse ja kohtusse.

Järelevalve kohaldamisel tehakse väeosa ülemale teatavaks selle kuriteo iseloom, milles sõjaväelast kahtlustatakse või süüdistatakse. Väeosa ülem teatab kirjalikult juurdlus- või eeluurimisorganeile, prokurörile või kohtule järelevalve rakendamisest.

§ 78. Tõkendi tühistamine ja muutmine

Juurdlust teostav isik, uurija, prokurör või kohus tühistab tõkendi, kui selle kohaldamiseks puudub edasine vajadus, või muudab selle, valides kas raskema või kergema tõkendi. Tõkend tühistatakse või muudetakse juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri või kohtu motiveeritud määrusega.

Prokuröril on õigus teha uurijale või juurdlust teostavale isikule kirjalik ettepanek tühistada valitud tõkend või asendada see teisega või valida tõkend, kui seda pole valitud. Selline prokuröri ettepanek on uurijale ja juurdlust teostavale isikule kohustuslik. Prokuröri või tema ettepanekul juurdlust teostava isiku või uurija poolt valitud tõkendit võib tühistada või muuta ainult prokuröri nõusolekul.

Kohtualuse suhtes valitud tõkendit võib muuta või tühistada kohus, kelle menetluses asi on, või kõrgemalseisev kohus.

PROTOKOLLID

§ 79. Uurimistoimingu protokoll

Kõigi uurimistoimingute, samuti kohtu korraldavate ja kohtuistungite kohta koostatakse protokollid.

Uurimistoimingu protokollis märgitakse: asja nimetus, milles toimub uurimine; protokolli koostamise koht ja aeg; uurimistoimingu teostaja; uurimistoimingust osavõtnud isikute nimed ja aadressid; uurimistoimingu kirjeldus ja tulemused, süüdistatava ja teiste uurimistoimingust osavõtnud isikute avaldused. Protokollidele kirjutavad alla uurija ja uurimistoimingust osavõtnud isikud.

Protokollis märgitakse ülesvõtete, plaanide ja skeemide tegemine. Ülesvõtted peavad olema tõestatud nende tegija, plaanid ja skeemid aga nende koostaja ja kahe manuka allkirjadega ühes koostamise aja ja koha äranäitamisega.

§ 80. Kohtu korraldava istungi protokoll

Kohtu korraldava istungi protokollis märgitakse: istungi koht ja aeg; kohtu nimi ja koosseis; prokuröri, istungi sekretäri ja tõlgi nimed; arutatava asja nimetus; kohtutoimingud järjekorras, milles nad toimusid; prokuröri arvamus; kohtule esitatud avaldused ja taotlused; määruse tegemine nõupidamistoas.

Protokollile kirjutavad alla eesistuja ja istungi sekretär.

§ 81. Kohtuistungi protokoll

Kohtuistungi protokollis märgitakse: istungi koht ja aeg, istungi alguse ja lõpu kellaaeg; kohtu nimi ja koosseis, prokuröri, kaitsja, kohtuistungi sekretäri,

tõlgi, kohtualuse ja teiste protsessist osavõtvate isikute nimed; arutatava asja nimetus; andmed kohtualuse isiku ja tema suhtes kohaldatud tõkendi kohta; kohtualusele ja protsessiosalistele nende õiguste ja kohustuste selgitamine; kõik kohtu toimingud selles järjekorras, nagu nad toimusid; prokuröri, protsessiosaliste ja ekspertide avaldused ja taotlused; määrused, mis tehti nõupidamistuppa minemata; määruse tegemine nõupidamistoas; tunnistajate, kannatanu ja kohtualuse ütluste sisu; eksperdi arvamus ja vastused temale esitatud küsimustele, kohtuistungil teostatud vaatluste ja teiste toimingute tulemused.

Protokolli märgitakse prokuröri ja protsessiosaliste taotlused kohtulikul vaidlusel, samuti kohtualuse poolt viimases sõnas avaldatud taotlus ning tehakse märkus kohtu lahkumise kohta nõupidamistuppa ja kohtuotsuse kuulutamise ning edasikaebamise korra ja tähtaja selgitamise kohta.

Kui kohtuotsusega mõisteti surmanuhtlus, tuleb protokollis märkida, kas kohtualusele on selgitatud tema õigus armuandmistaotluse esitamiseks.

Kohtuistungi protokoll koostatakse kohtuistungil ja see peab olema alla kirjutatud hiljemalt kolme ööpäeva jooksul, arvates kohtuistungi lõppemisest.

Protokollile kirjutavad alla eesistuja ja kohtuistungi sekretär.

§ 82. Märkused kohtuistungi protokolli kohta

Kolme ööpäeva jooksul pärast protokollile allakirjutamist võivad prokurör ja protsessiosalised esitada oma märkused kohtuistungi protokolli ebaõigsuse või ebatäpsuste kohta. Märkused vaatab läbi eesistuja ja nendega nõustumisel kinnitab nende õigsust, tehes protokolli vajalikud parandused, mis kinnitatakse eesistuja ja istungi sekretäri allkirjadega.

Kui kohtu eesistuja esitatud märkustega ei nõustu, vaadatakse märkused läbi kohtu korraldaval istungil, millest osa võtavad kohtu eesistuja ja vähemalt üks asja arutamisest osavõtnud kaasistuja. Kohus peab esitatud märkused läbi arutama ja tegema nende õigsuse kohta määruse.

Esitatud märkused võetakse kõikidel juhtudel toimikusse.

§ 83. Paranduste õiendamine protokollis

Kõikide paranduste, vahelekirjutuste ja mahatõmbamiste kohta tuleb protokollis enne sellele allakirjutamist teha vastav märkus, mille õigsust kinnitab protokolli koostaja oma allkirjaga.

§ 84. Protokollile allakirjutamisest keeldumise vormistamine

Kui süüdistatav või mõni teine uurimistoimingust osavõtnud isik keeldub protokollile alla kirjutamast, siis tehakse uurija poolt selle kohta protokolli lõppu märkus.

Isikule, kes keeldus protokollile alla kirjutamast, peab tema soovil võimaldama allakirjutamisest keeldumise motiivide kohta seletust anda, mis protokollitakse.

Kui isik füüsiliste puuduste tõttu ei ole suuteline protokollile alla kirjutama, kutsutakse protokollile allakirjutamiseks asjast mittehuvitatud isik.

Seitsmes peatükk

TÄHTAJAD JA KOHTUKULUD

§ 85. Tähtaegade arvutamine

Käesolevas koodeksis ettenähtud protsessuaalseid tähtaegu arvutatakse tundide, ööpäevade ja kuudega. Tähtaegade arvutamisel ei arvestata tähtaja hulka seda tundi ega ööpäeva, millest loetakse tähtaja algust.

Ööpäevades arvutamisel lõpeb tähtaeg viimasel ööpäeval kell kakskümmend neli. Kui vastav toiming tuleb teostada juurdlus- või eeluurimisorganeis, prokuröri juures või kohtus, siis lõpeb tähtaeg nendes asutustes tööaja lõppemise momendil.

Kuudega arvutamisel lõpeb tähtaeg viimase kuu vastaval kuupäeval. Kui tähtaja lõpp langeb kalendrikuule, millel puudub vastav kuupäev, siis lõpeb tähtaeg selle kuu viimasel päeval.

Kui tähtaja lõpp langeb puhkepäevale, loetakse tähtaja viimaseks päevaks puhkepäevale järgnev tööpäev.

Tähtaega ei loeta möödalastuks, kui kaebus või muu dokument on enne tähtaja möödumist posti pandud või vahi all viibiva isiku poolt enne tähtaja möödumist antud kinnipidamiskoha administratsioonile.

§ 86. Tähtaja ennistamine

Mõjuval põhjusel möödalastud tähtaeg ennistatakse juurdlus- või eeluurimisorgani või kohtu määrusega, kelle menetluses kriminaalasi on.

Isiku taotlusel, kes ettenähtud tähtaja mööda laskis, võib toimingu täitmise kuni tähtaja ennistamise taotluse läbivaatamiseni peatada.

§ 87. Kohtukulud

Kohtukulud koosnevad:

1) tunnistajatele, kannatanutele, ekspertidele või ekspertiisiasutuste kasuks sissenõutud summadest, tõlkidele ja manukatele makstud või väljamaksmisele kuuluvatest summadest;

2) asitõendite hoidmiseks, edasisaatmiseks ja uurimiseks kulutatud summadest;

3) kaitsja tasust, kui viimane esines asjas käesoleva koodeksi §-is 38 ettenähtud korras;

4) teistest kuludest, mis juurdlus- või eeluurimisorgani ja kohtu poolt kanti seoses asja menetlusega.

§ 88. Asjast osavõtu kulude tasumine

Tunnistajatele, kannatanutele, ekspertidele, tõlkidele ja manukatele säilitatakse nende keskmine palk töökohas kogu aja eest seoses nende väljakutsumisega juurdlus- või eeluurimisorganisse ning kohtusse, samuti on neil õigus saada tasu kulude eest, mida nad tegid seoses juurdlus- või eeluurimisorganeisse ning kohtusse ilmumisega.

Isikutele, kes ei ole töölised või teenistujad, hüvitatakse kulud, mis on seoses nende eemalviibimisega tavalisest tegevusest. Peale selle nendel isikutel on õigus saada tasu kulude eest, mida tegid seoses nende ilmumisega.

Ekspertidel ja tõlkidel on õigus oma ülesannete täitmise eest saada tasu, välja arvatud juhul, kui nad oma ülesandeid täitsid ametialaste kohustustena.

Väljakutsumisega seoses olevad kulud ja tasud makstakse välja juurdlus-, eeluurimis- või kohtuorganite vahendite arvel Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kindlaksmääratud korras.

§ 89. Kohtukulude sissenõudmine

Süüdimõistva kohtuotsuse tegemisel nõuab kohus süüdimõistetult sisse ka kohtukulud.

Kui ühes asjas mõistetakse süüdi mitu isikut, siis otsustab kohus, milline osa kohtukuludest langeb igaühele süüdimõistetuist, arvestades seejuures iga süüdimõistetu vastutuse ulatust ja varalist seisundit.

Alaealiste asjades võib kohus panna kohtukulud alaealise vanematele või teistele isikutele, kes kannavad vastutust tema kasvatamise eest.

Asja menetluse lõpetamise või kohtualuse õigeksmõistmise korral võetakse kohtukulud riigi kanda.

Kohtualuse õigeksmõistmisel asjas, mida võib algatada ainult kannatanu kaebusel, on kohtul õigus panna kohtukulud kas täielikult või osaliselt kaebajale.

Asja lõpetamisel kannatanu leppimise tõttu kohtualusega võib kohtukulud panna kannatanule ja kohtualusele või ühele neist.

TEINE OSA

KRIMINAALASJA ALGATAMINE, JUURDLUS JA EELUURIMINE

Kaheksas peatükk

KRIMINAALASJA ALGATAMINE

§ 90. Kriminaalasja algatamise ajendid ja alused

Kriminaalasja algatamise ajenditeks on:

1) süü ülestunnistamisele ilmumine;

2) kodanike avaldused;

3) riiklike asutuste, ettevõtete ja ametiisikute, samuti ühiskondlike organisatsioonide (vabatahtlikud rahvamalevad, seltsimehelikud kohtud, alaealiste asjade komisjonid jne.) ja töötajate kollektiivide teated;

4) ajakirjanduses avaldatud teated;

5) kuriteo tunnuste avastamine juurdlusorgani, uurija, prokuröri, kohtu või kohtuniku poolt.

Loetletud ajenditel võib kriminaalasja algatada ainult juhul, kui esineb küllaldaselt andmeid, mis viitavad kuriteo toimepanemisele.

§ 91. Süü ülestunnistamisele ilmumine

Süü ülestunnistamisele ilmumisel teeb juurdlust teostav isik, uurija, prokurör või kohtunik kindlaks ilmunu isiku ja koostab protokolli, millesse üksikasjaliselt kantakse avaldatud ülestunnistus. Protokollile kirjutavad alla süü ülestunnistamisele ilmunud isik ja protokolli koostanud ametiisik.

§ 92. Avaldused ja teated

Kodanike avaldused kriminaalasja algatamiseks võivad olla kirjalikud või suulised. Suulised avaldused kantakse juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri või kohtuniku poolt protokolli, millele kirjutavad alla avaldaja ja avalduse vastuvõtnud isik. Avalduse vastuvõtmisel hoiatatakse avaldajat vastutuse suhtes teadvalt vale kaebuse esitamise eest, mille kohta temalt võetakse allkiri.

Riiklike asutuste ja ettevõtete, ühiskondlike organisatsioonide või töötajate kollektiivide teated peavad olema esitatud kirjalikult.

Juurdlust teostav isik, uurija, prokurör ja kohtunik on kohustatud toimepandud või ettevalmistusel oleva kuriteo kohta avalduse või teate vastu võtma ka neile mitte-alluvates asjades.

§ 93. Avalduse või teate läbivaatamise kohustus

Saabunud avalduse või teate kohta on juurdlust teostav isik, uurija, prokurör või kohtunik kohustatud kolme päeva jooksul, erandjuhtudel aga, kui on vaja teostada kontrolli, hiljemalt kümne päeva jooksul kas algatama kriminaalasja või keelduma selle algatamisest.

Avaldused või teated mittealluvas asjas tuleb viivitamatult edasi saata alluvuse järgi, võttes samaaegselt tarvitusele vajalikud abinõud kuriteo ennetamiseks või selle jätkamise takistamiseks.

Saabunud avalduse või teate kohta võib kriminaalasja algatamise küsimuse otsustamiseks välja nõuda vajalikke materjale ja võtta seletusi, kuid ilma et seejuures teostataks käesolevas koodeksis ettenähtud uurimistoiminguid.

Avalduse või teate läbivaatamise tulemustest teatab prokurör, uurija, juurdlust teostav isik või kohtunik avaldajale.

§ 94. Kriminaalasja algatamine

Käesoleva koodeksi §-s 90 märgitud kriminaalasja algatamise ajendite ja aluste esinemise korral koostab prokurör, uurija, juurdlust teostav isik, kohus või kohtunik kriminaalasja algatamise määruse, milles märgitakse kriminaalasja algatamise ajendid ja alused, kuriteo tunnused ja kriminaalseaduse paragrahv, mis näeb ette vastava kuriteo.

§ 95. Kriminaalasja algatamine ainult kannatanu kaebuse alusel

«Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 112 lg. 1, 113, 129 lg. 1 ja 130 ettenähtud kuritegudes algatatakse kriminaalasi ainult kannatanu kaebusel. Nendes asjades on kannatanul asja arutamisel kohtus süüdistamisõigus ja menetlus kuulub lõpetamisele kannatanu leppimise korral süüdistatavaga.

Kui asi on ühiskondlikult eriti tähtis või kui kannatanu oma abitu seisundi või süüdistatavast sõltuvuse tõttu või muudel põhjustel ei ole suuteline oma seaduslikke huve kaitsma, on prokurör kohustatud kohtus süüdistust toetama. Neil juhtudel kannatanu leppimise korral süüdistatavaga ei kuulu asi lõpetamisele.

Kohtueelne uurimine nendes asjades toimub ainult siis, kui selle tunnistavad oma määrusega vajalikuks prokurör, kohtunik või kohtulikul arutamisel kohus.

Kriminaalasja «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 115 lg. 1 ja 129 lg. 2 ettenähtud kuritegudes algatatakse ainult kannatanu kaebusel, kuid kannatanu leppimise korral süüdistatavaga asja menetlus lõpetamisele ei kuulu.

§ 96. Kriminaalasja algatamisest keeldumine

Käesoleva koodeksi §-des 5, 7 ja 8 ettenähtud asjaolude esinemise korral keeldub juurdlust teostav isik, uurija,

prokurör, kohus või kohtunik oma motiveeritud määrusega kriminaalasja algatamisest.

Kriminaalasja algatamisest keeldumise määrus tehakse teatavaks isikule, asutusele, ettevõttele või organisatsioonile, kellelt saabus avaldus või teade kriminaalasja algatamiseks.

Juurdlusorgani või uurija keeldumise peale kriminaalasja algatamisest võib edasi kaevata prokurörile. Prokuröri keeldumise peale kriminaalasja algatamisest võib edasi kaevata kõrgemalseisvale prokurörile ja kohtu või kohtuniku keeldumise peale — kõrgemale kohtule.

Kriminaalasja algatamisest keeldumise korral on juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril, kohtul ja kohtunikul õigus anda materjalid arutamiseks üle vastavale ametiisikule või organile süüdlase distsiplinaar- või administratiivvastusele võtmiseks, samuti seltsimehelikule kohtule, ühiskondlikule organisatsioonile või töötajate kollektiivile arutamiseks ja ühiskondliku mõjutamise vahendite kohaldamiseks.

§ 97. Kriminaalasja algatanud organi toimingud pärast kriminaalasja algatamist

Pärast kriminaalasja algatamise määruse tegemist:

1) prokurör saadab toimiku juurdluse või eeluurimise teostamiseks või vahetult kohtusse;

2) uurija asub eeluurimise teostamisele;

3) juurdlust teostav isik asub juurdluse teostamisele, millest teatab hiljemalt kahekümne nelja tunni jooksul prokurörile;

4) kohtunik saadab asja eeluurimise või juurdluse teostamiseks või määrab asja kohtus arutamisele.

§ 98. Järelevalve kriminaalasja algatamise seaduslikkuse üle

Järelevalvet kriminaalasja algatamise seaduslikkuse üle teostab prokurör.

Kui kriminaalasja algatamise määrus on uurija või juurdlusorgani poolt tehtud seaduslike ajendite ja alusteta, tühistab prokurör selle määruse. Kriminaalasja algatamisest aluseta keeldumise korral tühistab prokurör uurija või juurdlusorgani määruse, algatab oma määrusega asja ja saadab selle eeluurimise või juurdluse teostamiseks.

Kohtu või kohtuniku aluseta keeldumisel kriminaalasja algatamisest esitab prokurör määruse peale eriprotesti käesolevas koodeksis ettenähtud korras.

Üheksas peatükk

JUURDLUS

§ 99. Juurdlusorganid

Juurdlusorganiteks on:

1) miilitsaorganid;

2) riikliku julgeoleku organid seadusega nende pädevusse antud asjades;

3) paranduslíku töö asutuse ülem kuriteoasjas, mis on toime pandud selle asutuse töötaja poolt asutuse asukohas, samuti aga kuriteoasjas, mis on toime pandud ettenähtud teenistusliku korra vastu;

4) riikliku tuletõrje järelevalve organid — tulekahjude ja tuleohutuse eeskirjade rikkumise asjades;

5) sõjaväeosade ja sõjaväekoondiste komandörid ning sõjaväeasutuste ülemad kõikides kuritegude asjades, mis on toime pandud neile alluvate sõjaväelaste ja kordusõppustel viibivate sõjaväekohustuslaste poolt, samuti kuritegude asjades, mis on toime pandud sõjaväeosade ja sõjaväeasutuste tööliste ja teenistujate poolt seoses teenistusülesannete täitmisega või oma väeosa, koondise või asutuse asukohas;

6) piirivalve organid — riigipiiri rikkumise asjades;
7) kaugesõidul viibiva laeva kapten tema juhtimisel oleval laeval toimepandud kuriteo asjas.

§ 100. Juurdlusorganite kohustused

Sellise kuriteo tunnuste olemasolu korral, milles eeluurimise läbiviimine on kohustuslik, algatab juurdlusorgan kriminaalasja ja, juhindudes kriminaalprotsessi seaduse eeskirjadest, teostab kuriteo jälgede avastamiseks ja fikseerimiseks vajalikud edasilükkamatud uurimistoimingud: vaatluse, läbiotsimise, võetuse, läbivaatuse, kahtlustatava kinnipidamise ja ülekuulamise, kannatanu ja tunnistajate ülekuulamise.

Avastatud kuriteost ja juurdluse alustamisest teatab juurdlusorgan viivitamatult prokurörile.

Juurdlusorganil lasub kohustus tarvitusele võtta kõik abinõud, mis on vajalikud selleks, et ennetada ja vältida kuritegusid. Juurdlusorgan on samuti kohustatud tarvitusele võtma vajalikud abinõud tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamiseks.

Pärast uurija asumist asja eeluurimisele võib juurdlusorgan uurimistoiminguid teostada ainult uurija ülesandel. Uurijale asja üleandmisel, milles ei läinud korda avastada kuriteo toimepannud isikut, jätkavad juurdlusorganid kurjategija avastamiseks operatiiv-jälituslike vahendite tarvituselevõtmist, teatades tulemustest uurijale.

§ 101. Juurdluse teostamise kord asjades, milles eeluurimine ei ole kohustuslik

Asjades, milles eeluurimine ei ole kohustuslik, teostavad asja kohtueelset uurimist juurdlusorganid.

Juurdlus toimub vastavalt eeluurimise kohta käivatele eeskirjadele, välja arvatud alljärgnevad erandid:

1) süüdistatavale esitatakse materjalid tutvumiseks juurdluse lõpuleviimisel kaitsja osavõtuta.

2) Tunnistades juurdluse lõpule viiduks, teatab juurdlust teostav isik kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale asja edasisaatmisest, esitamata neile materjale tutvumiseks. Kannatanut, tsiviilhagejat ja tsiviilkostjat tutvustatakse toimiku materjalidega pärast süüdistatava kohtu alla andmise küsimuse otsustamist käesoleva koodeksi § 200 korras.

Pärast juurdluse lõpuleviimist esitatakse asi koos süüdistuskokkuvõttega prokurörile, kes kinnitab süüdistuskokkuvõtte ja saadab asja kohtule arutamiseks.

§ 102. Kuriteo toimepanemises kahtlustatav

Kahtlustatavaks nimetatakse isikut, kes on kinni peetud kahtlustatavana kuriteo toimepanemises või kelle suhtes on enne süüdistuse esitamist kohaldatud tõkendina vahi alla võtmine.

Juurdlusorganil või uurijal on õigus isikut, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises, mille eest võib karistusena mõista vabadusekaotuse, kinni pidada ainult ühel alljärgnevatest alustest:

1) kui see isik tabati kuriteo toimepanemisel või vahetult pärast selle toimepanemist;

2) kui pealtnägijad, sealhulgas ka kannatanud otseselt osutavad antud isikule kui kuriteo toimepanijale;

3) kui kahtlustataval, tema rõivastel või tema eluruumides avastatakse ilmseid kuriteo jälgi.

Muude andmete korral, mis annavad aluse kahtlustada isikut kuriteo toimepanemises, võib teda kinni pidada ainult sel juhul, kui see isik tegi katset põgeneda või kui tal ei ole alalist elukohta või kui ei ole kindlaks tehtud kahtlustatava isik.

Kuriteo toimepanemises kahtlustatuna kinnipeetud isikul on õigus juurdlust teostava isiku, uurija või proku-

rõri tegevuse peale kaevata, seletusi anda ja taotlusi avaldada.

Iga kuriteo toimepanemises kahtlustatava isiku kinnipidamise juhu kohta on juurdlusorgan või uurija kohustatud koostama protokolli, märkides selles ära kinnipidamise alused ja motiivid, ning kahekümne nelja tunni jooksul teatama kinnipidamisest prokurörile. Prokurör on kohustatud neljakümne kaheksa tunni jooksul, arvates teate saamisest kinnipidamise kohta, andma sanktsiooni kinnipeetu vahi all pidamiseks või kinnipeetava vabastama.

Kahtlustatav tuleb üle kuulata hiljemalt kahekümne nelja tunni jooksul, arvates kinnipidamise momendist, eeskirjade kohaselt, mis on käesolevas koodeksis ette nähtud süüdistatava ülekuulamiseks.

§ 103. Juurdluse tähtaeg

Asjades, milles eeluurimist ei teostata, peab juurdlus olema lõpule viidud ühe kuu jooksul, arvates asja algatamisest. Seda tähtaega võib juurdluse üle järelevalvet teostav prokurör ühe kuu võrra pikendada. Edasine juurdluse tähtaja pikendamine on lubatud ainult erandjuhtudel Eesti NSV prokuröri poolt.

Asjades, milles eeluurimine on kohustuslik, esitatakse juurdlusmaterjalid pärast käesoleva koodeksi §-s 100 ettenähtud uurimistoimingute teostamist juurdlusorgani poolt viivitamatult uurijale või prokurörile, kusjuures juurdlus neis asjades ei tohi ületada kümmet ööpäeva, arvates asja algatamise või kahtlustatava kinnipidamise momendist.

Kümnes peatükk

EELUURIMISE ÜLDTINGIMUSED

§ 104. Eeluurimisorganid

Eeluurimist kriminaalasjades teostavad prokuratuuri uurijad, kuriteoasjades aga, mis on ette nähtud «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 62—68, 70, 71 ja 77, samuti riikliku julgeoleku organite uurijad.

§ 105. Asjad, milles eeluurimise teostamine on kohustuslik

Eeluurimise teostamine on kohustuslik riiklike ja sõjaväeliste kuritegude asjades ning «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 88 lg. 2 ja 3, 89 lg. 2 ja 3, 90, 91 lg. 2 ja 3, 96—98, 100—110, 114—120, 123, 124, 126, 127, 129 lg. 2, 131—137, 139 lg. 2 ja 3, 140 lg. 2 ja 3, 141, 144—147, 150, 151, 159, 161—166, 168—171, 174, 175, 180—182, 184, 190—194, 201, 202, 204—206 ja 209 ettenähtud kuritegudes, samuti kõikide kuritegude asjades, mis on toime pandud alaealiste poolt või isikute poolt, kes oma füüsiliste või psüühiliste puuduste tõttu ei ole suutelised ise teostama oma õigust kaitsele.

Teistes kuritegude asjades, mida eelnevalt ei ole loetletud, teostatakse eeluurimist juhul, kui seda peab vajalikuks kohus või prokurör.

§ 106. Uurija õigused

Eeluurimisel teeb uurija kõik otsused uurimise suunamise ja uurimistoimingute teostamise kohta iseseisvalt, välja arvatud juhud, mil seaduses on ette nähtud prokurörilt sanktsiooni saamine, ja kannab täielikku vastutust nende seaduspärase ning õigeaegse läbiviimise eest.

Kui uurija ei nõustu prokuröri ettekirjutustega süüdistatavana vastutusele võtmise, kuriteo kvalifikatsiooni ja süüdistuse ulatuse kohta, asja saatmise kohta süüdistatava kohtu alla andmiseks või asja lõpetamise kohta, on tal õigus esitada toimik kõrgemalseisvale prokurörile oma kirjalike vastuväidetega. Sel juhul prokurör kas tühistab alamalseisva prokuröri juhised või teeb uurimise antud asjas ülesandeks teisele uurijale.

Uurijal on õigus tema poolt uuritavates asjades anda juurdlusorganeile ülesandeid ja korraldusi jälitus- ja uurimistoimingute teostamiseks ning nõuda juurdlusorganeilt kaasabi üksikutes uurimistoimingutes. Sellised uurija ülesanded ja korraldused on juurdlusorganitele kohustuslikud.

Uurija poolt seadusega kooskõlas tehtud määrused tema menetluses olevas kriminaalasjas on täitmiseks kohustuslikud kõikidele asutustele, ettevõtetele, organisatsioonidele, ametiisikutele ja kodanikele.

§ 107. Uurija kohustused

Eeluurimise teostamisel on uurija kohustatud täpselt juhinduma seaduse nõuetest ja juhtima uurimist asjas tõe avastamise eesmärgil. Eeluurimise teostamisel peab uurija laialdaselt kasutama üldsuse abi kuritegude avastamiseks ja neid toimepannud isikute jälitamiseks, samuti kuriteo toimepanemist soodustanud põhjuste ja tingimuste selgitamiseks ning kõrvaldamiseks, ja süüdistatava isikut iseloomustavate andmete kogumiseks.

Uurija ei või keelduda kahtlustatava, süüdistatava ja tema kaitsja, samuti kannatanu või teiste protsessiosaliste taotlusel tunnistajate ülekuulamisest ning ekspertiisi määramisest ja muude uurimistoimingute teostamisest, kui asjaolud, mille kindlakstegemist taotletakse, võivad asja suhtes tähtsust omada.

Nende taotluste osalisel või täielikul rahuldamata jät-

misel on uurija kohustatud tegema määruse, kus on näidatud keeldumise motiivid, ja avaldama selle taotluse esitanud isikule, kellel on õigus uurija keeldumise peale edasi kaevata eeluurimise üle järelevalvet teostavale prokurörile.

§ 108. Eeluurimise teostamise koht

Eeluurimist teostab uurija, kelle tööpiirkonnas kuritegu toime pandi.

Eeluurimise üle järelevalvet teostava prokuröri korraldusel võib uurimise kiiruse ja täielikkuse eesmärgil uurimist teostada kuriteo avastamise koha, samuti tunnistajate enamiku või kuriteo toimepannud isiku elukoha järgi.

Saanud andmeid kuriteo kohta, mis kuulub uurimisele teise uurimisorgani poolt, algatab uurija kriminaalasja, teostab edasilükkamatud uurimistoimingud ja annab asja üle prokurörile edasisaatmiseks vastavalt uurimisalluvusele.

§ 109. Kriminaalasja menetlusse võtmine

Eeluurimist võib teostada ainult pärast kriminaalasja algatamist.

Eeluurimise teostamisele asumisel on uurija kohustatud viivitamata tegema määruse asja oma menetlusse võtmise kohta ja ärakirja sellest määrusest kahekümne nelja tunni jooksul saatma prokurörile.

§ 110. Uurija erinõuded

Kui uurijal on vaja teostada üksikuid uurimistoiminguid väljaspool tema tööpiirkonda, siis on tal õigus neid teostada ise või teha nende toimingute teostamine ülesandeks vastavale uurijale või juurdlusorganile, kes on kohustatud esitatud erinõude täitma kümne ööpäeva jooksul.

§ 111. Eeluurimise tähtaeg

Eeluurimine peab olema lõpule viidud hiljemalt kahe kuu jooksul. Eeluurimise tähtaja hulka arvatakse aeg kriminaalasja algatamise momendist kuni momendini, mil toimik süüdistuskokkuvõttega esitati prokurörile või asja menetlus lõpetati või peatati. Eeluurimise tähtaega võib erandjuhtudel pikendada ainult Eesti NSV prokurör või NSV Liidu peaprokurör.

Kui kohus saadab asja täiendavaks eeluurimiseks, samuti asja uuendamise korral pärast selle lõpetamist või peatamist määrab uurimise tähtaja uurimise üle järelevalvet teostav prokurör ühe kuu piirides. Edasine tähtaja pikendamine toimub Eesti NSV prokuröri või NSV Liidu peaprokuröri poolt.

§ 112. Tõlgi osavõtt eeluurimisest

Kui mõni asjast osavõtvatest isikutest ei valda keelt, milles uurimine toimub, kutsutakse uurimistoimingute teostamise juurde tõlk.

Tumma või kurdi ülekuulamisele kutsutakse isik, kes saab aru tumma või kurdi väljendusviisist.

Oma kohustuste täitmisest keeldumise, samuti teadvalt ebaõige tõlkimise eest hoiatatakse tõlki või isikut, kes saab aru tumma või kurdi väljendusviisist, vastutuse suhtes «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-de 173 ja 175 järgi.

§ 113. Manukate osavõtt

Vaatluse, läbivaatuse, läbiotsimise, võetuse, vara üleskirjutamise, äratundmiseks esitamise, samuti uurimiseksperimendi teostamise juures on kohustuslik vähemalt kahe manuka viibimine. Manukateks ei või olla protsessiosalised või nende sugulased, samuti tunnistajad ja uurimisorganite või kohtu töötajad.

§ 114. Kannatanuks ja tsiviilhagejaks tunnistamine

Kui kuriteoga on isikule tekitatud moraalset, füüsilist või varalist kahju, teeb uurija määruse tema kannatanuks tunnistamise kohta. Kannatanuks tunnistamisest teatab uurija kannatanule, seletades talle käesoleva koodeksi § 40 sisalduvad õigused.

Teinud kindlaks, et kuriteoga on kodanikele, asutustele, ettevõtetele või organisatsioonidele tekitatud materiaalset kahju, selgitab uurija neile või nende esindajaile õiguse esitada tsiviilhagi, mille kohta koostab protokolli.

Tsiviilhagi esitamise korral on uurija kohustatud tegema motiveeritud määruse kannatanu tsiviilhagejaks tunnistamise või sellest keeldumise kohta.

§ 115. Tsiviilhagi ja vara konfiskeerimise tagamine

Uurija on kohustatud tarvitusele võtma abinõud esitatud või esitatava tsiviilhagi tagamiseks.

Kui kuriteo eest on ette nähtud karistusena vara konfiskeerimine, siis on uurija kohustatud tarvitusele võtma abinõud võimaliku konfiskeerimise tagamiseks.

§ 116. Tsiviilkostjaks tunnistamine

Uurija on kohustatud selgitama, kes kannab materiaalset vastutust kuriteoga tekitatud kahju eest.

Kui süüdistatava tegevuse eest kannavad seaduse järgi materiaalset vastutust teised isikud või asutused, ettevõtted või organisatsioonid, peab uurija tunnistama need tsiviilkostjaks, tehes selle kohta määruse ja teatades sellest neile.

§ 117. Eeluurimise andmete avaldamise tingimused

Eeluurimise andmeid võib üle anda avalikkusele ainult uurija või prokuröri loal ja selles ulatuses, milles nad seda võimalikuks peavad.

TRU Raamatukogu

Uurija hoiatab vajaduse korral protsessiosalisi, tunnistajaid, eksperti, tõlki ja manukaid eeluurimise andmete avaldamise lubamatuse suhtes.

§ 118. Kriminaalasjade ühendamine

Üheks kriminaaltoimikuks võib ühendada:

1) mitme isiku kui kuriteost osavõtjate süüdistuse asjad ühe või mitme kuriteo toimepanemises;

2) ühe isiku süüdistuse asjad mitme kuriteo toimepanemises.

Kui alaealist süüdistatakse kuriteo toimepanemises koos täisealistega, siis eraldatakse tema süüdistuse asi eri toimikuks, kui see ei takista asja õiget ja täielikku uurimist.

§ 119. Taanduste läbivaatamine kohtueelsel uurimisel

Käesoleva koodeksi §-des 20 ja 26 ettenähtud alustel on protsessiosalistel õigus asja kohtueelsel uurimisel esitada taandust eksperdi, tõlgi, juurdlust teostava isiku, uurija ja prokuröri vastu, kusjuures nimetatud isikute eelnev osavõtt asjast eksperdina, tõlgina, juurdlust teostava isikuna, uurijana või prokurörina ei ole taandamise aluseks.

Uurija, juurdlust teostava isiku, eksperdi või tõlgi taandamise küsimuse peab uurimise üle järelevalvet teostav prokurör otsustama kolme ööpäeva jooksul arvates taanduse esitamisest. Prokuröri vastu esitatud taandus otsustatakse sama tähtaja jooksul kõrgemalseisva prokuröri poolt.

§ 120. Prokuröri järelevalve juurdluse ja eeluurimise teostamise üle

Järelevalvet seaduste täitmise üle juurdluse ja eeluurimise läbiviimisel teostab prokurör kooskõlas NSV Liidu prokurörijärelevalve põhimäärusega.

Prokurör on kohustatud võtma kriminaalvastutusele isikud, kes on süüdi kuriteo toimepanemises, võtma tarvitusele vahendid, et ükski kuritegu ei jääks avastamata ja ükski kurjategija ei saaks kõrvale hoiduda vastutusest; rangelt valvama, et ühtki kodanikku ei võetaks ebaseaduslikult ja alusetult kriminaalvastutusele või teisiti piirataks ebaseaduslikult tema õigusi; valvama selle järele, et juurdlus- või eeluurimisorganid kõrvalekaldumatult järgiksid kuritegude uurimise korda, mis on seadusega sätitud.

Prokurör teostab järelevalvet selle üle, et kedagi ei vahistataks muidu kui kohtu määramisel või prokuröri sanktsiooniga. Vahistamise sanktsioneerimise küsimuse otsustamisel on prokurör kohustatud hoolikalt tutvuma kõigi materjalidega, mis põhjendavad vahistamise vajalikkust, ja vajaduse korral isiklikult üle kuulama isiku, kes kuulub vahistamisele.

Prokuröril on õigus anda juurdlus- või eeluurimisorganeile juhendeid kuriteo uurimise kohta, süüdistatava suhtes tõkendi valimise, muutmise või tühistamise kohta, samuti end varjava kurjategija jälitamise kohta; nõuda välja juurdlus- või eeluurimisorganeilt kontrollimiseks kriminaalasju, dokumente, materjale ja teisi andmeid kuriteo toimepanemise kohta; osa võtta kohtueelsest menetlusest ja vajaduse korral isiklikult teostada uurimist igas asjas; tagastada kriminaalasja juurdlus- või eeluurimisorganeile oma juhenditega täiendava uurimise teostamiseks; tühistada juurdlus- või eeluurimisorganite ebaseaduslikke või põhjendamatuid määrusi; kõrvaldada uurija või asjas juurdlust teostav isik uurimise või juurdluse edasisest teostamisest, kui nende isikute poolt lubati seaduserikkumisi asja uurimisel; võtta iga asja juurdlusorganilt ja üle anda eeluurimisorganeile, samuti anda asja üle ühelt eeluurimisorganilt teisele eesmärgiga tagada asja täielikum ja objektiivsem uurimine; teha juurdlusorganeile ülesandeks asjades, mis on eeluurimis-

organite menetluses, teostada üksikuid uurimistoiminguid, eriti süüdistatava kinnipidamist, sundtoomist või vahistamist, läbiotsimist, võetust, end varjavate kurjategijate jälitamist; lõpetada kriminaalasi seaduses ettenähtud alustel.

Prokuröri juhendid antakse kirjalikult ning need on uurijale ja juurdlust teostavale isikule kohustuslikud.

Üheteistkümnes peatükk

SÜÜDISTUSE ESITAMINE JA SÜÜDISTATAVA ÜLEKUULAMINE

§ 121. Süüdistatavana vastutusele võtmise määrus

Kui on küllaldaselt tõendeid, mis annavad aluse süüdistuse esitamiseks kuriteo toimepanemises, koostab uurija viivitamata motiveeritud määruse antud isiku süüdistatavana vastutusele võtmise kohta.

Süüdistatavana vastutusele võtmise määruses märgitakse: kelle poolt määrus koostatud, selle koostamise koht ja aeg, süüdistatavana vastutusele võetava isiku ees-, isa- ja perekonnanimi, kuritegu, mille toimepanemises antud isikut süüdistatakse, selle toimepanemise aeg, koht ja teised asjaolud, samuti kriminaalseadus, milles antud kuritegu on ette nähtud.

Kui isiku teod kvalifitseeritakse kriminaalkoodeksi mitme paragrahvi või paragrahvi lõike alusel, tuleb määruses näidata, millised teod iga paragrahvi või selle lõike järgi talle süüks arvatakse.

§ 122. Süüdistatava väljakutsumine

Vabaduses viibiv süüdistatav kutsutakse uurija juurde kutsega, mis süüdistatavale antakse kätte allkirja vastu.

Süüdistatava ajutise äraoleku korral antakse kutse temale edasiandmiseks allkirja vastu temaga koos elu-

nevale täiskasvanud perekonnaliikmele, majavalitsusele, külanõukogule või süüdistatava töökoha administratsioonile.

Vahi all viibiv süüdistatav kutsutakse uurija juurde kinnipidamiskoha administratsiooni kaudu.

Alla kuueteistkümne aasta vanune isik kutsutakse süüdistatavana välja tema vanemate, eestkostjate või hooldajate kaudu nendele kutse kätteandmise teel või vastava õppeasutuse administratsiooni kaudu.

§ 123. Süüdistatava sundtoomine

Mõjuva põhjuseta kutse peale ilmumata jäämise korral võib uurija süüdistatava suhtes kohaldada sundtoomist.

Süüdistatava sundtoomine toimub päevaajal, välja arvatud juhud, mil sundtoomist ei või edasi lükata.

Eelneva kutseta võib süüdistatava suhtes sundtoomist kohaldada ainult siis, kui süüdistatav uurimisest kõrvale hoidub või on kindla elukohata.

§ 124. Süüdistuse esitamine

Süüdistuse esitamine peab toimuma hiljemalt neljakümne kaheksa tunni jooksul, arvates süüdistatavana vastutusele võtmise määruse koostamisest. Süüdistuse esitamise tähtaeg peatub, kui süüdistatav ennast uurimise eest varjab või kui tema asukoht on teadmata.

Teinud kindlaks süüdistatava isikusamasuse, tutvustab uurija teda määrusega süüdistatavana vastutusele võtmise kohta ning selgitab temale esitatud süüdistuse sisu ja tema õigused süüdistatavana. Süüdistuse esitamise määruses märgitakse süüdistuse esitamise kuupäev ja süüdistatavale tema õiguste selgitamine, mis kinnitatakse süüdistatava allkirjaga. Kui süüdistatav keeldub määrusele alla kirjutamast, teeb uurija selle kohta määrusele märkuse.

Kui süüdistuse esitamise juures viibib kaitsja, siis tehakse vastav märkus süüdistuse esitamise määrusele ja kaitsja annab määrusele ka oma allkirja.

§ 125. Süüdistatava ülekuulamine

Uurija on kohustatud süüdistatava üle kuulama viivitamata pärast temale süüdistuse esitamist. Kui ülekuulamist ei saa teostada viivitamata, koostatakse selle kohta protokoll. Süüdistatav kuulatakse üle päevaajal, välja arvatud juhud, mil ülekuulamist ei või edasi lükata.

Süüdistatavad kuulatakse üle üksikult, kusjuures võetakse tarvitusele abinõud, et ühes ja samas asjas väljakutsutud süüdistatavad ei saaks omavahel suhelda.

Ülekuulamise algul küsib uurija süüdistatavalt, kas ta end temale esitatud süüdistuses süüdi tunnistab, ja teeb seejärel süüdistatavale ettepaneku anda esitatud süüdistuse sisu kohta ütlusi, esitades vajaduse korral süüdistatavale küsimusi.

§ 126. Pedagoogi osavõtt alaealise ülekuulamisest

Kuni kuueteistkümne aasta vanuste alaealiste süüdistatavate ülekuulamisest võtab osa pedagoog.

Ülekuulamisest osavõtval pedagoogil on õigus esitada süüdistatavale küsimusi. Ülekuulamise lõppemisel on sellest osavõtnud pedagoogil õigus ülekuulamisprotokolliga tutvuda ja esitada selle kohta oma märkusi. Samuti kirjutab ülekuulamisprotokollile alla pedagoog.

§ 127. Süüdistatava ülekuulamise protokoll

Süüdistatava ülekuulamise kohta koostatakse protokoll. Ülekuulamisprotokollis märgitakse: uurija töökoht ja perekonnanimi, ülekuulamise koht ja aeg, süüdistatava perekonna-, ees- ja isanimi, sünniaeg ja koht, rahvus, koda-

kondsus, haridus, parteilisus, perekonnaseis, töökoht, tegevusala või amet, alaline elukoht, varajasem karistatus ja teised süüdistatavat iseloomustavad andmed.

Süüdistatava ütlused protokollitakse esimeses isikus ja võimalikult sõna-sõnalt. Süüdistatavale esitatud küsimused ja tema vastused nendele küsimustele protokollitakse.

Pärast ülekuulamise lõppemist esitatakse protokoll süüdistatavale läbilugemiseks või tema soovil loetakse ette uurija poolt, mille kohta tehakse protokolli märkus. Süüdistataval on õigus nõuda täienduste ja paranduste tegemist protokollis, mille kandmine protokolli on kohustuslik.

Protokollis märgitakse kaitsja või pedagoogi osavõtt süüdistatava ülekuulamisest.

Protokollile kirjutavad alla uurija ja süüdistatav. Kui protokoll on kirjutatud mitmel leheküljel, kirjutab süüdistatav alla igale leheküljele. Kui süüdistatav füüsiliste puuduste tõttu või muul põhjusel ei ole võimeline isiklikult protokollile alla kirjutama, kirjutab tema eest protokollile alla kõrvaline isik, kes on välja kutsutud süüdistatava ettepanekul.

§ 128. Süüdistatava omakäeline ütluse kirjutamine

Süüdistatavale tuleb soovi korral anda pärast tema ülekuulamist võimalus kirjutada ütlusi omakäeliselt, mille kohta tehakse ülekuulamisprotokolli vastav märkus.

Tutvunud süüdistatava omakäelise üleskirjutusega, võib uurija täiendavaid küsimusi esitada. Küsimused ja vastused kantakse protokolli ja nende üleskirjutuse õigsust kinnitavad süüdistatav ja uurija oma allkirjadega.

§ 129. Süüdistatava kõrvaldamine ametikohalt

Ametiisiku kriminaalvastutusele võtmisel peab uurija otsustama küsimuse, kas süüdistatav kuulub uurimise

ajaks ametikohalt kõrvaldamisele. Ametikohalt kõrvaldamine toimub uurija motiveeritud määruse alusel, mille kinnitab prokurör. Määrus saadetakse täitmiseks süüdistatava töökohta.

§ 130. Süüdistuse muutmine ja täiendamine

Kui eeluurimise käigus osutub vajalikuks esitatud süüdistust muuta või täiendada, esitab uurija süüdistatavale uue või täiendava süüdistuse, järgides seejuures käesoleva koodeksi §-de 121 ja 124—128 eeskirju.

Kui esitatud süüdistus mõnes osas tõendamist ei leidnud, lõpetab uurija oma määrusega selles osas asja menetluse, millest teatab süüdistatavale.

Kaheteistkümnes peatükk

TUNNISTAJA JA KANNATANU ÜLEKUULAMINE

§ 131. Tunnistaja väljakutsumise kord

Tunnistaja kutsutakse uurija juurde kutsega, mis tunnistajale kätte antakse allkirja vastu. Tunnistaja ajutise äraoleku korral antakse kutse talle edasiandmiseks temaga koos elavale täiskasvanud perekonnaliikmele, majavalitsusele, külanõukogule või tunnistaja töökoha administratsioonile.

Uurija võib tunnistajat välja kutsuda ka telefonogrammiga või telegrammiga.

Tunnistaja kutsel peab olema märgitud, keda tunnistajana välja kutsutakse, kuhu ja kelle juurde, ilmumise päev ja kellaaeg, samuti mitteilmumise tagajärjed.

Alla kuueteistkümne aasta vanuse alaealise väljakutsumine tunnistajana toimub üldreeglina tema vanemate, eestkostjate või hooldajate kaudu nendele kutse kätteandmise teel või vastava õppeasutuse administratsiooni kaudu.

§ 132. Tunnistaja ülekuulamise kord

Tunnistaja kuulatakse üle üksikult ja teiste tunnistajate juuresolekuta, kusjuures võetakse tarvitusele abinõud, et samas asjas väljakutsutud tunnistajad ei saaks kuni ülekuulamise lõpuni omavahel suhelda.

Enne ülekuulamise algust teeb uurija kindlaks tunnistaja isiku, tema vahekorra süüdistatava ja kannatanuga, selgitab talle tema kohustused ja õigused ning hoiatab vastutuse suhtes ütluste andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõigete ütluste andmise eest, mille kohta tunnistajalt võtab allkirja.

Ülekuulamine algab ettepanekuga jutustada kõikidest tunnistajale teadaolevatest asjaoludest, millega seoses ta on ülekuulamisele kutsutud. Pärast tunnistaja ütluse ärakuulamist võib uurija esitada küsimusi.

Tunnistajale on keelatud esitada suunavaid küsimusi.

§ 133. Alaealise tunnistaja ülekuulamine

Kuni kuueteistkümne aasta vanuse alaealise tunnistaja ülekuulamine toimub pedagoogi, kuid vajalikel juhtudel ka vanemate või teiste seaduslike esindajate juuresolekul.

Nimetatud isikud viibivad ülekuulamise juures ja võivad tunnistajale uurija kaudu küsimusi esitada. Ülekuulamise lõppemisel kirjutavad nad ülekuulamisprotokollile alla, kusjuures neil on õigus teha oma märkusi protokolli sisu kohta.

Kuni kuueteistkümne aasta vanuseid tunnistajaid ei hoiatata vastutuse suhtes ütluse andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõigete ütluste andmise eest, kuid neile selgitatakse kohustus anda õigeid ütlusi.

§ 134. Tunnistaja ülekuulamise protokoll

Tunnistaja ülekuulamise kohta koostatakse protokoll. Tunnistaja ütlused protokollitakse esimeses isikus ja

võimalikult sõna-sõnalt. Tunnistajale esitatud küsimused ja tema vastused nendele küsimustele protokollitakse.

Pärast ülekuulamise lõpetamist antakse protokoll tunnistajale läbilugemiseks või tema soovil loetakse ette uurija poolt, mille kohta tehakse märkus protokolli.

Tunnistajal on õigus nõuda täienduste ja paranduste tegemist protokollis, mille kandmine protokolli on kohustuslik. Tunnistaja soovil antakse talle võimalus oma ütluste kirjutamiseks omakäeliselt.

Protokollile kirjutavad alla uurija ja tunnistaja. Kui protokoll on kirjutatud mitmel leheküljel, siis kirjutab tunnistaja alla igale leheküljele.

Kui tunnistaja füüsiliste puuduste tõttu või muul põhjusel ei ole võimeline isiklikult protokollile alla kirjutama, kirjutab tema eest protokollile alla kõrvaline isik, kes on välja kutsutud tunnistaja ettepanekul.

§ 135. Kannatanu väljakutsumine ja ülekuulamine

Kannatanu väljakutsumine ja ülekuulamine toimub vastavalt käesoleva koodeksi §-dele 131—134.

Enne ülekuulamise algust selgitab uurija kannatanule tema õigused, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi § 40-s, ja teeb selle kohta märkuse protokolli.

Kolmeteistkümnes peatükk

VASTASTAMINE JA ÄRATUNDMISEKS ESITAMINE

§ 136. Vastastamine

Uurijal on õigus vastastada juba ülekuulatud isikuid, kelle ütlustes on olulisi vastuolusid.

Ülekuulamisele asudes küsib uurija vastastamisele väljakutsututelt, kas nad teineteist tunnevad ja missugustes suhetes nad omavahel on, ning hoiatab vastastamisele

kutsutud tunnistajat ja kannatanut vastutuse suhtes ütluste andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõigete ütluste andmise eest, mille kohta võtab neilt allkirja.

Pärast seda teeb uurija vastastatavatele ettepaneku anda järjekorras ütlusi nende asjaolude kohta, mille selgitamiseks vastastamine toimub. Pärast ütluste andmist esitab uurija vastastatavatele küsimusi. Vastastatavad võivad uurija loal esitada teineteisele küsimusi, mis kantakse protokolli.

Vastastatavate poolt varem antud ütlusi on lubatud avaldada ainult pärast nende poolt vastastamisel antud ütluste protokollimist.

Vastastamisprotokollile kirjutavad alla uurija ja vastastatavad.

§ 137. Äratundmiseks esitamine

Vajaduse korral võib uurija esitada isikuid või esemeid äratundmiseks.

Tunnistaja, kannatanu, kahtlustatav või süüdistatav, kellele esitatakse äratundmiseks isik või ese, kuulatakse eelnevalt üle äratundmiseks esitatava isiku või eseme tundemärkide ja iseärasuste suhtes.

Äratundmiseks esitatav isik esitatakse äratundjale vähemalt kolme samast soost, omavahel võimalikult sarnaste isikute seas. Enne äratundmiseks esitamise algust tehakse äratundmiseks esitatavale isikule ettepanek valida endale koht omal soovil, mille kohta tehakse märkus protokollis.

Ese esitatakse äratundmiseks vähemalt kolme samaliigiliste ja välimuselt sarnaste esemete hulgas.

Kui isik või ese esitatakse äratundmiseks tunnistajale või kannatanule, hoiatatakse viimaseid vastutuse suhtes ütluste andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõigete ütluste andmise eest, mis märgitakse protokolli.

Kui äratundja avaldab, et ta tunneb ära temale esitatud

isiku või eseme, siis tehakse talle ettepanek seletada, missuguste tunnuste järgi ta need ära tundis.

Võimaluse korral äratundmiseks esitatud isikud või esemed fotografeeritakse.

Äratundmiseks esitamine toimub manukate juuresolekul.

§ 138. Äratundmiseks esitamise protokoll

Äratundmiseks esitamise kohta koostatakse protokoll, milles märgitakse andmed äratundja isiku kohta, äratundmiseks esitatud isikute ja esemete kirjeldus ning äratundja ütlused.

Neljateistkümnes peatükk

LÄBIOTSIMINE, VÕETUS JA VARA ARESTIMINE

§ 139. Läbiotsimise ja võetuse alused

Kui uurijal on küllaldane alus arvata, et mõnes ruumis, paikkonnas või isiku juures võib asuda kriminaalasja suhtes tähtsust omavaid esemeid või varjata endid tagaotsitavad isikud, teostab ta vastavate esemete või isikute leidmiseks läbiotsimise.

Läbiotsimist võib teostada juurdlusorgani või uurija määruse alusel ja ainult prokuröri sanktsiooniga.

Edasilükkamatutel juhtudel võib juurdlusorgan või uurija läbiotsimist teostada prokuröri sanktsioonita, kuid seejärel tuleb teostatud läbiotsimisest ühe ööpäeva jooksul prokurörile teatada.

Kui uurijal on teada kriminaalasja suhtes tähtsust omava eseme täpne asukoht, teostab ta selle eseme võetuse.

Võetus toimub uurija määruse alusel.

§ 140. Esemete ja dokumentide äravõtmine läbiotsimisel ja võetusel

Läbiotsimisel ja võetusel peab uurija ära võtma ainult need esemed ja dokumendid, mis asjas tähtsust omavad. Esemed ja dokumendid, mille tsiviilkäive on seadusega keelatud, kuuluvad äravõtmisele, olenemata nende seosest asjaga.

Kõik äravõetud esemed ja dokumendid tuleb esitada manukatele ja teistele võetuse juures viibivatele isikutele ning märkida läbiotsimise ja võetuse protokolli, näidates täpselt nende koguse, mahu, kaalu ja individuaalsed tunnused.

Uurija on kohustatud tarvitusele võtma abinõud äravõetud esemete ja dokumentide säilitamiseks.

§ 141. Läbiotsimise ja võetuse juures viibivad isikud

Läbiotsimine ja võetus toimub manukate juuresolekul, kusjuures tagatakse ka selle isiku juuresolek, kelle juures läbiotsimine ja võetus toimub, või tema täisealise perekonnaliikme juuresolek, nende puudumisel aga majavalitsuse või kohaliku külanõukogu esindaja juuresolek.

Läbiotsimisel ja võetusel asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide ruumides peavad juures viibima manukad antud asutuse, ettevõtte või organisatsiooni töötajate seast.

Isikutele, kelle juures toimetatakse läbiotsimist või võetust, ja manukatele selgitatakse nende õigus viibida läbiotsimise või võetuse ajal kõikide uurija toimingute juures ja teha nende kohta oma avaldusi, mis protokollitakse.

§ 142. Läbiotsimise ja võetuse teostamise kord

Läbiotsimist ja võetust teostatakse üldreeglina päevaajal.

Asudes läbiotsimisele või võetusele, peab uurija esitama selle kohta määruse ja tegema ettepaneku anda välja määruses tähendatud esemed ja dokumendid või ära näidata ennast varjava kurjategija asukoht.

Läbiotsimisel ja võetusel on uurijal õigus avada lukustatud ruume ja panipaiku, kui omanik või valdaja keeldub neid vabatahtlikult avamast, kusjuures uurija peab hoiduma lukkude, uste ja teiste esemete vajaduseta rikkumisest.

Uurijal on õigus keelata isikutele, kes viibivad ruumis või kohal, kus toimub läbiotsimine, samuti isikutel, kes on tulnud nendesse ruumidesse või kohta, lahkuda sealt ja omavahel suhelda kuni läbiotsimise lõpetamiseni. Ruumi või koha, kus toimub läbiotsimine, võib vajaduse korral sisse piirata.

Uurija on kohustatud tarvitusele võtma abinõud selleks, et ei avaldataks kodanike intiimellu puutuvaid asjaolusid, mis läbiotsimisel on avastatud.

§ 143. Isiku läbiotsimine

Isiku läbiotsimine toimub vastavalt käesoleva koodeksi §-de 139—142 eeskirjadele.

Isikut võib ilma vastava määruseta läbi otsida ainult tema vahi all pidamisel või vahi alla võtmise korral, samuti juhul, kui isik, kes viibib kohas, kus toimub läbiotsimine, varjab enda juures esemeid või dokumente, mis võivad asjas tähtsust omada.

Isikut võib läbi otsida ainult läbiotsitavaga samast soost isik ja samast soost manukate juuresolekul.

§ 144. Tingimused läbiotsimise ja võetuse teostamiseks diplomaatilise esinduse ruumides

Läbiotsimine ja võetus ruumides, mis on diplomaatilise esinduse valduses, samuti ruumides, kus elunevad diplomaatilised esindajad ja nende perekonnaliikmed, võib toimuda ainult diplomaatiliste esindajate nõusolekul.

Nendes ruumides teostatakse läbiotsimist ja võetust ainult prokuröri ja Eesti NSV Välisministeeriumi esindaja juuresolekul.

§ 145. Posti- või telegraafilise korrespondentsi võetus

Kirjavahetuse arestimist ja selle võetust posti- või telegraafiasutustest võib teostada ainult prokuröri sanktsiooniga või kohtu määruse alusel.

Võetusel peavad juures viibima antud posti- või telegraafiasutuse esindaja ja kaks manukat selle asutuse töötajate seast.

§ 146. Vara arestimine

Süüdistatava või tema tegevuse eest materiaalset vastutust kandvate isikute vara arestimist teostab uurija tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamiseks. Vara arestimine võib toimuda üheaegselt läbiotsimise ja võetusega või iseseisvalt.

Vara arestimise kohta koostab uurija määruse. Vara arestimine toimub manukate juuresolekul.

Arestitud vara esitatakse manukatele ja teistele juuresviibivatele isikutele. Vara arestimise protokollis märgitakse arestitud esemete arv, maht, kaal, individuaalsed tunnused, kulumise aste ja väärtus.

Arestitud vara antakse allkirja vastu vastutavale hoiule või võetakse uurimisorgani valdusesse.

Majavalduste arestimisest teatab uurija organile, kes peab ehitiste kohta arvestust.

§ 147. Läbiotsimise, võetuse ja vara arestimise protokoll

Läbiotsimise, võetuse ja vara arestimise kohta koostab uurija protokolli, milles täpselt näidatakse, kus avastati esemed, mis asjas tähtsust omavad. Protokoll peab sisaldama märkuse juuresviibivatele isikutele nende õiguste selgitamise kohta.

Kui läbiotsimisel, võetusel või vara arestimisel esines esemete ja dokumentide hävitamise või peitmise katseid või korrarikkumise fakte läbiotsitavate või teiste isikute poolt, siis märgitakse need protokolli.

Protokollile kirjutavad alla uurija, manukad ja teised isikud, kes viibisid läbiotsimise, võetuse või vara arestimise juures.

§ 148. Protokolli ärakirja kätteandmine

Ärakiri läbiotsimise, võetuse või vara arestimise protokollist antakse allkirja vastu isikule, kelle juures läbiotsimine, võetus või vara arestimine toimus, või tema täisealisele perekonnaliikmele, nende puudumisel aga külanõukogu või majavalitsuse esindajale.

Kui läbiotsimine, võetus või vara arestimine toimus asutuse, ettevõtte või organisatsiooni ruumides, siis antakse ärakiri protokollist allkirja vastu vastavale ametiisikule.

Viieteistkümnes peatükk

VAATLUS JA LÄBIVAATUS

§ 149. Vaatluse teostamise alused

Kuriteo jälgede ja teiste asitõendite avastamise, sündmuse olustiku, samuti teiste asjas tähtsust omavate asjaolude väljaselgitamise ja tuvastamise eesmärgil teostab

uurija sündmuskoha, ruumide, esemete ja dokumentide vaatlust.

§ 150. Vaatluse teostamise kord

Vaatlust teostatakse päevaajal, välja arvatud juhud, mil vaatlust ei või edasi lükata. Vaatluse juures peavad viibima manukad. Vaatluse koha võib kuni vaatluse lõpuni ümber piirata.

Vajalikel juhtudel teostab uurija vaatlusel mõõtmisi ja fotografeerimist, koostab plaane ja skeeme ning valmistab jäljendeid.

Kui vaatlusel tekib läbiotsimise, võetuse või äratundmiseks esitamise vajadus, teostab uurija need toimingud kooskõlas käesoleva koodeksi §-de 137—143 eeskirjadega.

Posti- ja telegraafilise korrespondentsi vaatlust teostatakse vastavalt käesoleva koodeksi § 145 eeskirjadele.

§ 151. Laiba vaatlus ja matmispaigast väljakaevamine

Laiba vaatlust teostab uurija arsti ja manukate juuresolekul.

Kui on vaja laipa matmiskohast välja kaevata, koostab uurija selle kohta määruse. Laip kaevatakse välja uurija korraldusel kohtumeditsiinilise eksperdi ja manukate juuresolekul.

§ 152. Läbivaatus

Isiku juures kuriteo jälgede või süüdistatava, kahtlustatava, tunnistaja või kannatanu eriliste tunnuste kindlakstegemiseks, mis ei nõua kohtumeditsiinilist ekspertiisi, teeb uurija määruse läbivaatuse teostamise kohta.

Süüdistatava, kahtlustatava, kannatanu või tunnistaja läbivaatust teostab uurija manukate juuresolekul ja vajaduse korral arsti osavõtul.

Läbivaatust, mis on seotud vastava isiku lahtiriietumise vajadusega, teostatakse samast soost isikute osavõtul.

§ 153. Vaatluse ja läbivaatuse protokoll

Vaatluse ja läbivaatuse kohta koostab uurija protokolli, milles kirjeldatakse kõiki uurija toiminguid, samuti vaatlusel või läbivaatusel avastatud asjaolusid selles järjekorras ja kujul, nagu need vaatluse või läbivaatuse ajal aset leidsid.

§ 154. Uurimiseksperiment

Uurimisel saadud andmete kontrollimise ja täpsustamise eesmärgil võib uurija teostada uurimiseksperimendi, taastades selleks uuritava sündmuse või olustiku.

Uurimiseksperimendi teostamise juures peavad viibima manukad, vajaduse korral aga ka süüdistatav, kannatanu, tunnistajad ja eksperdid. Uurimiseksperimendi teostamise kohta koostatakse protokoll.

§ 155. Võrdlusmaterjali võtmine

Uurijal on õigus teha määrus süüdistatavalt, kahtlustatavalt, kannatanult või teistelt isikutelt kirjaproovi ja teiste võrdlusmaterjalide võtmiseks, mis on vajalikud ekspertiisi teostamiseks.

Võrdlusmaterjali võtmise kohta koostatakse protokoll.

Kuueteistkümnes peatükk

EKSPERTIIS

§ 156. Ekspertiisi määramise kord

Tunnistades vajalikuks ekspertiisi tegemise, koostab uurija selle kohta määruse, milles märgib ekspertiisi määramise alused, eksperdile esitatavate uuritavate materjalide loetelu, eksperdi perekonnanime või selle asutuse nime,

kus ekspertiisi tehakse, ja küsimused, mille kohta tuleb eksperdil arvamus anda.

§ 157. Süüdistatava õigused ekspertiisi teostamisel

Uurija on kohustatud tutvustama süüdistatavat ekspertiisi määramise määrusega ja selgitama talle tema õigused ekspertiisi tegemisel, mille kohta tehakse määrusesse märkus.

Süüdistataval on õigus esitada taandust eksperdi vastu, taotleda eksperdi määramist tema poolt näidatud ekspertide hulgast, uurija loal viibida ekspertiisi tegemise juures ja anda eksperdile seletusi ning esitada küsimusi, avaldada taotlusi täiendavate materjalide väljanõudmise kohta ja tutvuda ekspertiisi aktiga või aktiga ekspertiisi teostamise mittevõimalikkuse kohta, samuti ka eksperdi ülekuulamise protokolliga.

Kohtupsühhiaatrilise ekspertiisi tegemise määrust ja ekspertiisi akti või akti ekspertiisi teostamise mittevõimalikkuse kohta, samuti ka eksperdi ülekuulamise protokolli ei avaldata süüdistatavale, kui tema psüühiline seisund seda ei võimalda.

Kui ekspertiis tehti enne isiku süüdistatavana vastutusele võtmist, on uurija kohustatud pärast isiku süüdistatavana vastutusele võtmist tutvustama teda eksperdi arvamusega, andes talle võimaluse anda oma seletusi eksperdi arvamuse kohta, esitada täiendavaid küsimusi ja dokumente ning taotleda täiendava või teistkordse ekspertiisi tegemist.

§ 158. Ekspertiisi teostamise kord

Ekspertiisi tegemiseks ekspertiisialases asutuses saadab uurija oma määruse koos ekspertiisiks vajalike materjalidega vastavale ekspertiisialasele asutusele. Ekspertiisialase asutuse juhataja teeb ekspertiisi tegemise ülesan-

deks ühele või mitmele asutuse töötajale. Nimetatud eksperdid annavad allkirja, et nad on teadlikud vastutusest arvamuse andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõige arvamuse andmise eest. Allkiri saadetakse uurijale.

Kui ekspertiis toimub väljaspool ekspertiisialast asutust, kutsub uurija välja isiku, kellele on tehtud ülesandeks ekspertiisi tegemine, teeb kindlaks tema suhted süüdistatavaga ja kannatanuga ning selgitab välja vajalikud andmed tema eriala ja kompetentsuse kohta.

Uurija annab eksperdile määruse ekspertiisi määramise kohta ning selgitab eksperdile tema õigused ja kohustused.

Eksperti hoiatatakse vastutuse suhtes arvamuse andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõige arvamuse andmise eest, mille kohta võetakse allkiri, mis lisatakse toimikusse.

Vajaduse korral võib uurija isiklikult ekspertiisi tegemise juures viibida.

§ 159. Süüdistatava paigutamine meditsiinilisse asutusse

Kui kohtumeditsiinilise või kohtupsühhiaatrilise ekspertiisi teostamisel tekib vajadus süüdistatava pikemaajaliseks meditsiiniliseks vaatlemiseks või uurimiseks, paigutab uurija tema vastavasse meditsiinilisse asutusse.

Kui süüdistatav ei viibi vahi all, võib selline paigutamine toimuda ainult prokuröri sanktsiooniga.

§ 160. Ekspertiisiakt ja eksperdi arvamus

Ekspert annab arvamuse oma sisemise veendumuse kohaselt, mis põhineb ekspertiisi tulemustel kooskõlas tema erialaste teadmistega. Ekspertiisi teostamise kohta koostab ekspert ekspertiisiakti, milles märgitakse: kus, millal, kelle poolt (eksperdi perekonna-, ees- ja isanimi, haridus, eriala, teaduslik kraad ja teaduslik kutse, aste, amet) ning mis alusel ja millistes küsimustes ekspertiis

teostati, kes viibis ekspertiisi teostamise juures ja kes võttis osa ekspertiisi tegemisest, milliseid materjale kasutati ja milliseid uurimisi ekspert toimetas.

Ekspertiisiakti lõpposas tuuakse eksperdi motiveeritud arvamus esitatud küsimuste kohta.

Kui eksperdi arvates on temale esitatud materjalid puudulikud arvamuse andmiseks või esitatud küsimused ei kuulu tema kompetentsi, koostab ta motiveeritud akti ekspertiisi tegemise mittevõimalikkuse kohta.

§ 161. Eksperdi ülekuulamine

Tutvunud ekspertiisiaktiga või aktiga ekspertiisi tegemise võimatuse kohta, on uurijal õigus eksperti üle kuulata eksperdi arvamuse või akti selgitamiseks ja täiendamiseks. Ülekuulamise alguses hoiatab uurija eksperti vastutuse suhtes vastuste andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõigete vastuste andmise eest, mille kohta võtab eksperdilt allkirja.

Eksperdi ülekuulamise kohta koostatakse protokoll, milles märgitakse eksperdile esitatud küsimused ja eksperdi vastused nendele küsimustele. Protokollile kirjutavad alla ekspert ja uurija.

§ 162. Ekspertiisi tutvustamine süüdistatavale

Ekspertiisiakt või akt arvamuse andmise võimatuse kohta, samuti eksperdi ülekuulamise protokoll esitatakse tutvumiseks süüdistatavale, kellel on õigus anda nende kohta oma seletusi, samuti taotleda täiendavate küsimuste esitamist eksperdile või uue ekspertiisi määramist.

Selle toimingu täitmise kohta koostatakse protokoll, milles märgitakse süüdistatava seletused ja taotlused.

Täiendava või uue ekspertiisi määramine toimub käesoleva koodeksi §-de 156—162 eeskirjade kohaselt.

EELUURIMISE PEATAMINE, LÕPETAMINE JA LÕPULEVIIMINE

§ 163. Eeluurimise peatamise alused

Eeluurimine peatatakse:

1) kui süüdistatava asukoht on teadmata;

2) süüdistatava raske haiguse korral, mis takistab eeluurimise teostamist;

3) kui ei ole kindlaks tehtud isik, kes kuulub kriminaalvastutusele võtmisele.

Uurimine peatatakse käesoleva paragrahvi punktides 1 ja 3 märgitud alusel ainult käesoleva koodeksi §-s 103 või 111 ettenähtud tähtaja möödumisel.

Eeluurimise peatamiseks koostab uurija motiveeritud määruse asja menetluse peatamise kohta tervikuna või teatud isiku suhtes.

§ 164. Eeluurimise peatamise tähtajad

Käesoleva koodeksi § 163 esimeses punktis ettenähtud asjaoludel peatatakse eeluurimine kuni süüdistatava tabamiseni; § 163 teises punktis ettenähtud juhtudel peatatakse eeluurimine kuni süüdistatava paranemiseni, kusjuures uurijal on õigus paigutada süüdistatav prokuröri sanktsiooni alusel raviasutusse ravile; käesoleva koodeksi § 163 kolmandas punktis ettenähtud juhtudel peatatakse eeluurimine kuni kriminaalvastutusele võtmisele kuuluva isiku kindlakstegemiseni.

Pärast eeluurimise peatamist käesoleva koodeksi § 163 punktides 1 ja 3 ettenähtud alustel on uurija kohustatud nii vahetult ise kui ka juurdlusorganite kaudu tarvitusele võtma abinõud süüdistatava või tema asukoha kindlakstegemiseks, teostades selleks vajalikke uurimistoiminguid.

§ 165. Tagaotsitavaks kuulutamine

Kui süüdistatava asukoht ei ole teada, kuulutab uurija tema tagaotsitavaks, kusjuures uurijal on õigus käesoleva koodeksi §-de 66—78 korras valida tagaotsitava suhtes tema tabamise juhuks tõkend.

Isikut võib tagaotsitavaks kuulutada nii eeluurimise teostamise ajal kui ka samaaegselt eeluurimise peatamisega.

§ 166. Eeluurimise uuendamine

Pärast menetluse peatamise aluse äralangemist eeluurimine uuendatakse uurija määrusega.

«Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 53 ettenähtud tähtaegade möödumisel peatatud asja menetlus lõpetatakse.

§ 167. Eeluurimise lõpuleviimine

Eeluurimise lõpuleviimine seisneb süüdistuskokkuvõtte koostamises ja asja prokuröri kaudu kohtusse saatmises.

§ 168. Kriminaalasja lõpetamine

Kriminaalasi lõpetatakse:

1) käesoleva koodeksi §-des 5—8 ettenähtud aluste esinemise korral;

2) kui ei ole tõendatud süüdistatava süü kuriteo toimepanemises ja kui ei ole võimalik koguda täiendavaid tõendeid.

Asja lõpetamise kohta koostab uurija motiveeritud määruse, tühistab tõkendi ja abinõud, mis olid tarvitusele võetud tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamiseks, ning lahendab asitõendite ja teiste äravõetud esemete küsimuse, samuti tühistab määruse süüdistatava ametikohalt kõrvaldamise kohta.

Kriminaalasja lõpetamise määrusele lisatakse teatis eeluurimise ja süüdistatava vahi all pidamise kestuse kohta. Kui süüdistatava teos on administratiiv- või distsiplinaarüleastumise koosseis, siis tehakse asja lõpetamise määruses ettepanek süüdistatava administratiiv- või distsiplinaarvastutusele võtmiseks.

Asja lõpetamise määruse ärakirja saadab uurija prokurörile.

Asja lõpetamise korral süüdistatava andmise tõttu ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi käendusele, samuti asja üleandmise tõttu seltsimehelikule kohtule või alaealiste asjade komisjonile juhindub uurija käesoleva koodeksi §-de 6—9 eeskirjadest.

§ 169. Süüdistatava tutvustamine toimiku materjalidega

Tunnistanud, et eeluurimine on lõpule viidud ja kogutud tõendid on küllaldased süüdistuskokkuvõtte koostamiseks, on uurija kohustatud süüdistatavale teatama, et uurimine tema asjas on lõpule viidud ja et tal on õigus tutvuda kõigi toimiku materjalidega nii isiklikult kui ka kaitsja abil, samuti õigus esitada taotlusi eeluurimise täiendamiseks. Pärast seda esitab uurija süüdistatavale kogu toimiku kokkuõmmeldult ja nummerdatult, tagades sellega tutvumise võimaluse.

Kui asjas on vastutusele võetud mitu süüdistatavat, esitatakse igaühele neist kõik toimiku materjalid.

Süüdistataval on õigus toimiku materjalidega tutvumisel teha vajalikke väljakirjutusi.

Kui süüdistatav on toimikuga tutvunud, on uurija kohustatud temalt küsima, kas süüdistatav taotleb uurimismaterjali täiendamist ja nimelt milles.

§ 170. Alaealise süüdistatava tutvustamine toimiku materjalidega

Alaealise süüdistatava tutvustamine toimiku materjalidega toimub käesoleva koodeksi §-s 169 ettenähtud kor-

ras, aga kui toimikus on materjale, mida kasvatuslikel eesmärkidel ei ole soovitatav alaealisele tutvustada, on uurija kohustatud tutvustama nendega alaealise süüdistatava kaitsjat või seaduslikke esindajaid süüdistatava juuresolekuta, mille kohta tehakse protokolli märkus.

§ 171. Kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja tutvustamine toimiku materjalidega

Eeluurimise lõpuleviimisel on uurija kohustatud sellest teatama kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale või nende esindajatele ja selgitama neile nende õiguse tutvuda toimiku materjalidega.

§ 172. Protokoll süüdistatavale, kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale toimiku materjalide esitamise kohta

Süüdistatavale, samuti kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale või nende esindajatele toimiku materjalide tutvustamise kohta koostab uurija protokolli.

Protokollis märgitakse, millised materjalid (mitmes köites ja mitmel lehel) esitati tutvumiseks süüdistatavale, kannatanule, tsiviilhagejale või tsiviilkostjale, kus ja kui pika aja jooksul toimus tutvumine toimikuga, kaitsja osavõtt sellest, millised taotlused esitati süüdistatava ja tema kaitsja, kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja või nende esindajate poolt ja milliseid avaldusi nad tegid.

Kui süüdistatav, kannatanu, tsiviilhageja või tsiviilkostja keeldus toimikuga tutvumast, märgitakse see protokolli, samuti keeldumise motiivid, kui neid avaldati.

§ 173. Taotlused eeluurimise täiendamiseks

Taotlusi eeluurimismaterjalide täiendamiseks võivad avaldada süüdistatav ja tema kaitsja, samuti kannatanu,

tsiviilhageja, tsiviilkostja või nende esindajad kas suuliselt või kirjalikult. Suulised taotlused kantakse protokolli. Kirjalikud taotlused lisatakse toimikusse.

Kui uurija jätab esitatud taotlused rahuldamata või rahuldab need ainult osaliselt, koostatakse motiveeritud määrus, mis tehakse teatavaks taotluse avaldanud isikule.

Kui taotlused esitatakse asjaolude väljaselgitamiseks, mis asjas võivad tähtsust omada ja mida ei ole varem uuritud, on uurija kohustatud eeluurimist täiendama.

Pärast täiendavate uurimistoimingute teostamist on uurija uuesti kohustatud tutvustama süüdistatavat ja tema kaitsjat, samuti kannatanut, tsiviilhagejat, tsiviilkostjat või nende esindajaid kogu toimikuga, järgides seejuures käesoleva koodeksi §-de 169—173 eeskirju.

§ 174. Süüdistuskokkuvõte

Pärast süüdistatava, samuti kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja või nende esindajate tutvumist kõigi toimiku materjalidega koostab uurija süüdistuskokkuvõtte.

Süüdistuskokkuvõte koosneb kirjeldavast ja resolutiivosast.

Süüdistuskokkuvõtte kirjeldavas osas esitatakse süüdistuse sisu ja andmed, mis iseloomustavad süüdistatava isiksust: kuriteo toimepanemise koht, aeg, viis, motiivid, tagajärjed ja teised tähtsust omavad asjaolud; andmed süüdistatava vanuse, hariduse, tööala, perekonnaseisu, varajasema karistatuse ja ühiskonnale kasulikust tööst osavõtu kohta; kuriteo toimepanekut ja süüdistatava süüdiolekut kinnitavad tõendid; süüdistatava vastutust raskendavad ja kergendavad asjaolud; süüdistatava poolt enda kaitseks esitatud väited ja nende kontrollimise tulemused.

Süüdistuskokkuvõttes peavad olema viited toimiku leh-

tedele, kus esinevad tõendid, mis kinnitavad süüdistuskokkuvõttes esitatud fakte.

Süüdistuskokkuvõtte resolutiivosas märgitakse süüdistatava perekonna-, ees- ja isanimi ning esitatud süüdistuse formuleering ja kriminaalseaduse paragrahv, mis näeb ette vastutuse süüdistatava poolt toimepandud kuriteo eest.

Kui asjas on mitu süüdistatavat, siis esitatakse süüdistuse formuleering ja kriminaalseaduse paragrahv iga süüdistatava kohta eraldi.

Süüdistuskokkuvõttele kirjutab alla uurija, märkides selle koostamise koha ja aja.

§ 175. Süüdistuskokkuvõtte lisad

Süüdistuskokkuvõttele lisatakse isikute nimekiri, keda uurija arvates tuleb kutsuda kohtuistungile, samuti teatis asja liikumise kohta, teatis eeluurimise tähtaegade ja valitud tõkendi kohta, milles on märgitud vahi all pidamise aeg, teatis asitõendite kohta ja tarvitusele võetud abinõude kohta, mis tagavad tsiviilhagi või võimalikku vara konfiskeerimist, samuti uurimisel esinenud kohtukulude kohta. Kohtuistungile kutsutavate isikute nimekirjas näidatakse isiku elu- või asukoht ja toimiku lehed, kus leiduvad tema ütlused.

Kui süüdistuskokkuvõte on koostatud keeles, mida süüdistatav ei valda, on uurija kohustatud lisama süüdistuskokkuvõttele tõlke süüdistatava emakeeles või temale arusaadavas keeles.

§ 176. Kriminaalasja saatmine prokurörile

Pärast süüdistuskokkuvõtte koostamist saadetakse toimik koos süüdistuskokkuvõttega uurija poolt viivitamatult prokurörile.

§ 177. Lõpetatud menetluse uuendamine

Prokuröril on õigus oma määrusega, kui selleks esineb alus, tühistada uurija määrust kriminaalasja lõpetamise kohta ja uuendada asja menetlust.

Lõpetatud asjas menetluse uuendamine võib toimuda ainult siis, kui ei ole möödunud aegumistähtajad.

§ 178. Eeluurimise teostamine mitme uurija poolt

Asja keerukuse või suure ulatuse korral võib eeluurimist ülesandeks teha mitmele uurijale. See märgitakse asja algatamise määruses või selle kohta tehakse eraldi määrus. Üks uurijatest võtab asja oma menetlusse ja juhib teiste uurijate tegevust. Sellistel juhtudel tehakse kahtlustatavale, süüdistatavale, kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale nende taandusõiguse selgitamisel teatavaks kogu uurijate koosseis.

Kaheksateistkümnes peatükk

PROKURÖRI TOIMINGUD SÜÜDISTUSKOKKUVÕTTEGA SAADUD ASJAS

§ 179. Prokuröri poolt kontrollimisele kuuluvad küsimused uurijalt saadud asjas

Uurijalt saadud toimiku läbivaatamisel on prokurör kohustatud kontrollima:

1) kas on toimunud süüdistatavale omistatud tegu;

2) kas selles teos on kuriteo koosseis;

3) kas ei esine asjaolusid, mis tingivad asja lõpetamise vastavalt käesoleva koodeksi §-dele 5—8;

4) kas eeluurimine on teostatud igakülgselt, täielikult, objektiivselt ja kooskõlas seadusega;

5) kas esitatud süüdistus on põhjendatud;

6) kas süüdistatavale on esitatud süüdistus kõikides eeluurimisega kindlakstehtud kuritegelikes tegudes;

7) kas süüdistatavatena on vastutusele võetud kõik isikud, kelle kohta eeluurimise käigus on kogutud küllaldaselt tõendeid kuriteo toimepanemises;

8) kas on välja selgitatud kõik kuriteo toimepanemist soodustanud asjaolud ja tingimused, samuti süüdistatava isiksust iseloomustavad asjaolud;

9) kas süüdistatava teod on õigesti kvalifitseeritud;

10) kas süüdistuskokkuvõte on koostatud kooskõlas käesoleva koodeksi nõuetega;

11) kas tõkend on valitud õigesti;

12) kas on tarvitusele võetud abinõud tsiviilhagi ja vara konfiskeerimise tagamiseks.

§ 180. Prokuröri otsus saabunud asjas

Prokurör on kohustatud saabunud asja viie ööpäeva jooksul läbi vaatama. Sealjuures prokurör:

1) kinnitab süüdistuskokkuvõtte või

2) tagastab toimiku uurijale oma kirjalike juhenditega täiendava uurimise teostamiseks või

3) peatab või lõpetab asja, koostades selle kohta määruse käesoleva koodeksi §-des 163 ja 168 ettenähtud korras.

Süüdistuskokkuvõttega mittenõustumise korral koostab prokurör uue süüdistuskokkuvõtte, kõrvaldab toimikust uurija poolt koostatud süüdistuskokkuvõtte ja tagastab viimase uurijale, näidates ära selles esinevad puudused. Kui süüdistuskokkuvõte oli koostatud käesoleva koodeksi § 174 rikkumisega, on prokuröril õigus toimikut uurijale tagastada uue süüdistuskokkuvõtte koostamiseks vastavalt seaduse nõuetele.

Prokuröril on õigus oma määrusega kõrvaldada süüdistuskokkuvõttest üksikuid süüdistuse punkte, samuti

kohaldada seadust, mis näeb ette vähem raske kuriteo, kui seejuures süüdistus oma sisult oluliselt ei muutu.

Kui on vajadus muuta süüdistus raskemaks või esialgsest süüdistusest sisult oluliselt erinevaks, tagastab prokurör asja uurijale täiendavaks uurimiseks ja uue süüdistuse esitamiseks.

Prokuröril on õigus teha muudatusi kohtusse kutsutavate isikute nimekirjas, samuti muuta või tühistada uurija poolt valitud tõkendit või valida tõkend, kui seda varem ei olnud valitud.

§ 181. Kriminaalasja saatmine kohtusse

Kinnitanud või muutnud uurija poolt koostatud süüdistuskokkuvõtte või koostanud uue süüdistuskokkuvõtte, saadab prokurör asja kohtusse vastavalt alluvusele.

Samaaegselt asja saatmisega teatab prokurör kohtule, kas ta peab vajalikuks kohtus süüdistust toetada.

Pärast asja kohtusse saatmist esitatakse kõik taotlused ja kaebused asjas vahetult kohtule.

Üheksateistkümnes peatükk

JUURDLUST TEOSTAVA ISIKU, UURIJA JA PROKURÖRI TEGEVUSE PEALE KAEBAMINE

§ 182. Kaebamise kord

Kaebused juurdlust teostava isiku või uurija tegevuse peale esitatakse vahetult prokurörile juurdlust teostava isiku või uurija kaudu, kelle tegevuse peale kaevatakse.

Kaebused võivad olla nii kirjalikud kui ka suulised. Suulised kaebused kantakse juurdlust teostava isiku, uurija või prokuröri poolt protokolli, millele kirjutavad alla kaebaja ja protokolli koostaja.

Esitatud kaebuse on juurdlust teostav isik või uurija kohustatud koos oma seletusega kahekümne nelja tunni jooksul saatma prokurörile.

Kaebuse esitamine ei peata kaevatava toimingu täitmist, kui seda ei pea vajalikuks juurdlust teostav isik, uurija või prokurör.

§ 183. Kaebuste lahendamine prokuröri poolt

Prokurör on kohustatud kaebuse lahendama viie ööpäeva jooksul, arvates kaebuse saabumise päevast, ja teatama kaebajale tagajärgedest.

Kaebuse lahendamisel on prokuröril õigus nõuda juurdlust teostavalt isikult või uurijalt seletust.

Prokuröri otsuse peale kaebuse lahendamise kohta või prokuröri tegevuse peale uurimise teostamisel võib edasi kaevata kõrgemalseisvale prokurörile.

KOLMAS OSA

MENETLUS ESIMESE ASTME KOHTUS

Kahekümnes peatükk

SÜÜDISTATAVA KOHTU ALLA ANDMINE JA KOHTUISTUNGI ETTEVALMISTAMINE

§ 184. Kohtu alla andmise otsustamise tähtaeg

Süüdistatava kohtu alla andmise küsimus peab olema otsustatud kohtuniku poolt või kohtu korraldaval istungil hiljemalt kümne päeva jooksul, arvates asja kohtusse saabumisest.

§ 185. Kohtu alla andmine

Küllaldaste aluste esinemise korral asja arutamiseks kohtuistungil teeb kohtunik, jättes ette otsustamata süüdistatava süüdioleku küsimuse, määruse süüdistatava kohtu alla andmiseks.

Kui kohtunik ei nõustu süüdistuskokkuvõtte järeldustega või kui on vaja muuta süüdistatava suhtes valitud tõkendit, kuulub asi läbivaatamisele kohtu korraldaval istungil.

§ 186. Kohtu korraldava istungi koosseis

Kohtu korraldaval istungil vaadatakse kriminaalasjad läbi koosseisus kohtunik ja kaks rahvakaasistujat.

Prokurõri osavõtt kohtu korraldavast istungist on kohustuslik.

§ 187. Kohtu korraldava istungi läbiviimise kord

Asja läbivaatamine korraldaval istungil algab kohtuniku ettekandega, milles kohtunik põhjendab oma vastuväiteid süüdistuskokkuvõtte järeldustele või valitud tõkendi kohta. Seejärel kuulab kohus ära prokuröri arvamuse.

Korraldavale istungile ei kutsuta protsessiosalisi, tunnistajaid ega eksperte.

Korraldava istungi kohta koostatakse kohtuistungi sekretäri poolt protokoll.

§ 188. Kriminaalasja algatamine kannatanu kaebusel

Kui kohtunik kannatanu kaebuse ja esitatud dokumentide põhjal teeb kindlaks kriminaalkuriteo tunnused, mis on ette nähtud «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 112 lg. 1, 113, 129 lg. 1 või 130, koostab ta määruse kriminaalasja algatamise ja süüdistatava kohtu alla andmise kohta.

Vajalikel juhtudel kutsub kohtunik eelnevalt kannatanu ja süüdistatava välja ning võtab tarvitusele abinõud nende lepitamiseks. Kui leppimist ei saavutata, selgitab kohtunik, milliseid tõendeid protsessiosalistel on vaja kohtule esitada. Tehes asjas kindlaks kuriteo tunnused, milles juurdluse või eeluurimise läbiviimine on kohustuslik, saadab kohtunik materjalid oma määrusega uurimise teostamiseks.

§ 189. Kohtu alla andmisel otsustamisele kuuluvad küsimused

Kohtu alla andmise otsustamisel peab kohtunik või korraldaval istungil kohus iga süüdistatava suhtes otsustama järgmised küsimused:

1) kas asi allub antud kohtule;

2) kas kõik isikud, keda oli alust kriminaalvastutusele võtta, on vastutusele võetud;

3) kas ei esine asjaolusid, mis tingivad kriminaalasja lõpetamise või peatamise;

4) kas on kogutud kõik tõendid, mis on vajalikud asja kohtulikuks arutamiseks;

5) kas süüdistatavale on esitatud süüdistus kõikides tema poolt toimepandud kuritegudes;

6) kas süüdistatava teod on õigesti kvalifitseeritud;

7) kas juurdluse või eeluurimise teostamisel on järgitud kriminaalprotsessiseaduste eeskirju;

8) kas süüdistuskokkuvõte on koostatud vastavalt käesoleva koodeksi nõuetele.

Kohtu korraldaval istungil kohus kontrollib, kas tõkend süüdistatava suhtes on valitud õigesti.

§ 190. Kohtu määrused korraldaval istungil

Kohus teeb korraldaval istungil ühe järgmistest määrustest:

1) süüdistatava kohtu alla andmise ja asja kohtuistungil arutamisele määramise kohta;

2) asja saatmise kohta täiendavaks uurimiseks;

3) asja menetluse peatamise kohta;

4) asja lõpetamise kohta, kaasa arvatud asja lõpetamine seoses ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi taotlusega anda süüdistatav selle ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi käendusele, samuti asja andmise kohta arutamiseks seltsimehelikus kohtus või alaealiste asjade komisjonis.

Määruses otsustatakse ka süüdistatava suhtes valitud tõkendi küsimus.

§ 191. Süüdistuse muutmine korraldaval istungil

Süüdistatava kohtu alla andmise korral võib kohus korraldaval istungil süüdistuskokkuvõttest välja jätta süüdistuse üksikuid punkte või kohaldada kergemat kuritegu ettenägevat kriminaalseaduse paragrahvi, muutmata seejuures süüdistust oma sisult esialgsest süüdistusest oluliselt erinevaks.

§ 192. Toimingud asja kohtulikuks arutamiseks ettevalmistamisel

Süüdistatava kohtu alla andmisel lahendab kohtunik või korraldaval istungil kohus järgmised küsimused:

1) prokuröri osavõtt kohtuistungist;

2) kaitsja määramine või süüdistatava poolt valitud kaitsja osavõtu lubamine;

3) tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamise abinõud;

4) isikute kindlaksmääramine, keda on vaja kutsuda kohtuistungile protsessiosalistena, tunnistajatena või ekspertidena;

5) kannatanu tsiviilhagejaks tunnistamine;

6) täiendavate tõendite välianõudmine;

7) asja arutamine avalikul või kinnisel kohtuistungil;

8) tõlgi osavõtt kohtuistungist;

9) kohtuistungi aeg ja koht.

Ühtlasi peab kohtunik või kohus otsustama kõik prokuröri ja protsessiosaliste poolt kohtule esitatud taotlused ja taotluste läbivaatamise tulemustest teatama avaldajale. Taotluste rahuldamata jätmise peale ei saa edasi kaevata, kuid nende avaldajal on õigus esitada samu taotlusi kohtuistungil.

Kui ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi taotlus ühiskondliku süüdistaja või ühiskondliku kaitsja lubamise kohta osa võtta asja kohtulikust aruta-

misest esitati kohtule enne kohtu alla andmise küsimuse otsustamist, vaadatakse see taotlus läbi korraldaval istungil.

Kohus võib kohtuistungile kutsuda nii juurdlus- või eeluurimisorganite poolt ülekuulatud tunnistajaid kui ka teisi tunnistajaid, kelle väljakutsumist peab vajalikuks kohus või taotlevad prokurör või protsessiosalised.

Kohtuniku või kohtu korraldava istungi määrus selle kohta, et on vajalik prokuröri osavõtt kohtuistungist, on prokurörile kohustuslik. Kui prokurör asjas kohtuistungi avamiseni teatab, et tema peab vajalikuks esineda kohtus süüdistajana, siis ei ole kohtunikul või kohtul õigust sellest keelduda.

§ 193. Alaealise vanemate või seaduslike esindajate kutsumine kohtuistungile

Alaealiste kriminaalasjades kutsutakse kohtuistungile kohtualuse vanemad või seaduslikud esindajad. Kohus võib neid üle kuulata tunnistajatena, kusjuures neil on õigus viibida kogu asja kohtuliku arutamise ajal kohtuistungisaalis.

§ 194. Asja saatmine täiendavaks uurimiseks

Asja saatmist täiendavaks uurimiseks kohtu korraldaval istungil tehtud määrusega tingivad järgmised asjaolud:

1) eeluurimis- või juurdlusmaterjalide oluline puudulikkus, mida ei ole võimalik täiendada kohtuistungil;

2) eeluurimisel või juurdlusel käesoleva koodeksi eeskirjade rikkumine, mis takistab asja kohtulikku arutamist;

3) küllaldaste aluste esinemine süüdistatavale teise süüdistuse esitamiseks lisaks varem esitatule või süüdis-

tuse raskemaks muutmiseks või esialgsest süüdistusest sisult oluliselt erineva süüdistuse esitamiseks;

4) vajadus samas asjas veel teiste isikute kriminaalvastutusele võtmiseks, kui antud asja pole võimalik arutada ilma nende isikute kriminaalvastutusele võtmiseta;

5) asjade ebaõige ühendamine.

Asja täiendavaks uurimiseks saatmisel näitab kohus määruses, milliseid asjaolusid on vaja täiendavalt uurida.

Kui uurija või juurdlust teostav isik ei võtnud tarvitusele abinõusid tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamiseks ja kui kohus ise ei saa neid abinõusid rakendada, siis ta, saatmata asja täiendavaks uurimiseks, kohustab oma määrusega juurdlust teostavat isikut või uurijat vastavad abinõud tarvitusele võtma.

§ 195. Asja saatmine prokurörile uue süüdistuskokkuvõtte koostamiseks

Kui süüdistuskokkuvõte ei vasta käesoleva koodeksi § 174 nõuetele, saadab kohtunik või korraldaval istungil kohus asja prokurörile uue süüdistuskokkuvõtte koostamiseks.

§ 196. Asja menetluse peatamine

Kui kohtunik või korraldaval istungil kohus teeb kindlaks, et süüdistatav varjab end kohtu eest, peatab kohtunik või korraldaval istungil kohus asja menetluse, kuulutades süüdistatava tagaotsitavaks. Samuti peatatakse asja menetlus süüdistatava raske haiguse korral, mis takistab asja kohtulikku arutamist.

§ 197. Asja menetluse lõpetamine

Käesoleva koodeksi §-des 5—8 ettenähtud alustel lõpetab kohus asja menetluse korraldaval istungil.

Asja menetluse lõpetamisel tühistab kohus valitud tõkendi

ja vara konfiskeerimise tagamise abinõud ning otsustab asitõendite ja teiste äravõetud esemete küsimuse, samuti tsiviilhagi tagamiseks tarvitusele võetud abinõude tühistamise küsimuse.

Asja menetluse lõpetamise määruse ärakiri antakse süüdistatavale. Asja lõpetamisest teatab kohus kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale.

Asja lõpetamise korral süüdistatava andmise tõttu ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi käendusele, samuti ka asja üleandmise tõttu seltsimehelikule kohtule või alaealiste asjade komisjonile juhindub kohus käesoleva koodeksi §-de 6—9 eeskirjadest.

§ 198. Kannatanu ja süüdistatava kaebusel algatatud vastastikuste süüdistuste ühendamine

Vastastikuseid süüdistusi, mis käesoleva koodeksi § 95 lg. 1 korras algatatakse kannatanu ja süüdistatava kaebuse alusel, võib ühendada ühte toimikusse, kuid mitte hiljem kui asja kohtuliku arutamise alguseni.

§ 199. Kohtu alla andmise määrus

Kohtuniku määruses süüdistatava kohtu alla andmise kohta märgitakse: määruse tegemise aeg ja koht, kohtu nimi ja kohtuniku perekonnanimi, läbivaadatav asi ja tehtud määruse sisu.

Määrusele kirjutab alla kohtunik.

Kohtu korraldava istungi määruses märgitakse: korraldava istungi aeg ja koht, kohtu nimi, kohtu koosseis, kohtuistungi sekretär, prokuröri osavõtt istungist, läbivaadatav asi ja tehtud määruse sisu.

Määrusele kirjutab alla kogu kohtukoosseis.

Kohtu korraldava istungi määruse kohta on vähemusse jäänud kohtunikul õigus esitada kirjalikult oma eriarvamus, mis võetakse toimikusse.

§ 200. Asja materjalidega tutvumise võimaldamine

Pärast süüdistatava kohtu alla andmist peab kohtunik tagama prokurörile ja kõigile protsessiosalistele võimaluse tutvuda kõikide asja materjalidega. Nimetatud isikutel on õigus teha sealjuures neile vajalikke väljakirjutusi.

§ 201. Kohtu alla andmise määruse peale protesti ja kaebuse esitamine

Kohtuniku ja kohtu korraldava istungi määrus edasikaebamisele ei kuulu, kuid selle määruse peale võib prokurör esitada protesti kõrgemalseisvale kohtule.

Kohtu korraldava istungi määruse peale asja lõpetamise kohta võib kõrgemalseisvale kohtule edasi kaevata süüdistatav asja lõpetamise motiivide ja aluste osas. Kohtu korraldava istungi määruse peale asja lõpetamise kohta võib samuti edasi kaevata kannatanu.

§ 202. Süüdistuskokkuvõtte ärakirja kätteandmine kohtualusele

Kohus annab kohtualusele kätte süüdistuskokkuvõtte ärakirja koos kohtukutsega, samuti kohtu alla andmise määruse ärakirja, kui selle määrusega muudeti süüdistust või tõkendit.

Asja arutamine kohtuistungil ei või toimuda enne kolme ööpäeva möödumist, arvates nende dokumentide kätteandmisest kohtualusele.

§ 203. Kaebuse ärakirja ja kohtukutse kätteandmine

Käesoleva koodeksi §-s 95 lg. 1 ettenähtud asjades peab kohus hiljemalt kolm ööpäeva enne asja arutamist andma süüdistatavale kätte kannatanu kaebuse ärakirja ühes kohtukutsega, milles peab olema näidatud kriminaalsea-

duse paragrahv, mille järgi süüdistatav on kohtu alla antud.

§ 204. Asja arutamise tähtaeg

Asja arutamine kohtuistungil peab toimuma hiljemalt viieteistkümne ööpäeva jooksul, arvates süüdistatava kohtu alla andmisest.

Kahekümne esimene peatükk

KOHTULIKU ARUTAMISE ÜLDTINGIMUSED

§ 205. Kohtuistungi juhtimine

Rahvakohtus on kohtuistungil eesistujaks rahvakohtunik või rahvakohtu esimees, teistes kohtutes aga vastava kohtu esimees, esimehe asetäitja või kohtu liige.

Eesistuja juhib kohtulikku arutamist suunas, mis tagab asjas kõigi asjaolude täieliku, igakülgse ja objektiivse uurimise ning tõe avastamise, kõrvaldades kohtulikust arutamisest kõik, mis ei käi arutatava asja kohta.

§ 206. Kohtuliku arutamise vahenditus, suulisus ja katkestamatus

Asja arutamisel peab esimese astme kohus vahenditult uurima asjas leiduvaid tõendeid: üle kuulama kohtualused, kannatanud ja tunnistajad, ära kuulama ekspertide arvamused, vaatlema asitõendeid, avaldama protokolle ja muid dokumente.

Kohtuistung toimub igas asjas katkestamatult, välja arvatud puhkuseks ettenähtud aeg. Enne alustatud asja arutamise lõpetamist ei ole lubatud teiste asjade arutamine samade kohtunike poolt.

§ 207. Kohtuliku arutamise osaliste võrdõiguslikkus

Süüdistaja, kohtualune, kaitsja ja kannatanu, samuti tsiviilhageja ja tsiviilkostja ning nende esindajad kasutavad kohtulikul arutamisel võrdseid õigusi tõendite esitamisel, tõendite uurimisest osavõtmisel ja taotluste avaldamisel.

§ 208. Kohtualuse osavõtt kohtulikust arutamisest

Asja arutamine esimese astme kohtu istungil toimub kohtualuse osavõtul, kelle ilmumine kohtusse on kohustuslik.

Asja arutamine kohtualuse puudumisel on lubatud ainult siis, kui kohtualune viibib väljaspool NSV Liidu piire ja hoidub kohtusse ilmumisest kõrvale.

Kuriteoasjades, mille eest ei või mõista vabadusekaotust, võib kohtualune paluda kohut arutada asja tema puudumisel, kuid kohtul on õigus tunnistada kohtualuse ilmumine asjaolusid arvestades kohustuslikuks.

§ 209. Kohtualuse mitteilmumise tagajärjed

Kohtualuse mitteilmumisel kohtuistungile peab kohus asja arutamise edasi lükkama, välja arvatud käesoleva koodeksi §-is 208 lg. 2 ja 3 märgitud juhud. Kohus võib mitteilmunud kohtualuse suhtes kohaldada sundtoomist, samuti valida või muuta tema suhtes tõkendit.

§ 210. Prokuröri osavõtt kohtulikust arutamisest

Prokurör toetab kohtu ees riiklikku süüdistust, võtab osa tõendite uurimisest, esitab oma arvamuse kohtuliku arutamise ajal tekkivate küsimuste kohta ning esitab kohtule oma kaalutlused kriminaalseaduse ja karistusmäära kohaldamise kohta kohtualuse suhtes.

Prokurör juhindub süüdistuse toetamisel seaduse nõuetest ja oma sisemisest veendumusest, mis põhineb kõikide asjaolude läbivaatamisel.

Kui prokurör kohtuliku arutamise tulemusena jõuab veendumusele, et kohtuliku uurimise andmed ei kinnita kohtualusele esitatud süüdistust, on ta kohustatud süüdistusest loobuma ja esitama kohtule loobumise motiivid.

Prokuröri loobumine süüdistusest ei võta kohtult kohustust jätkata asja arutamist ja otsustada kohtualuse vastutuse küsimust.

Alaealiste asjades on prokuröri osavõtt kohtulikust arutamisest kohustuslik.

§ 211. Ühiskondlike süüdistajate ja ühiskondlike kaitsjate osavõtt kohtulikust arutamisest

Kohtumäärusega võib lubada ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi esindajat osa võtta kriminaalasjade kohtulikust arutamisest ühiskondliku süüdistajana või ühiskondliku kaitsjana.

Ühiskondlik süüdistaja ja ühiskondlik kaitsja esitavad kohtule vastava ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi taotluse anda nende esindajale õigus antud asjast osa võtta.

Ühiskondlikul süüdistajal on õigus osa võtta tõendite uurimisest, esitada tõendeid, avaldada kohtus taotlusi ja taandusi, osa võtta kohtulikust vaidlusest, esitades kaalutlusi süüdistuse tõendatuse ja kohtualuse ning tema poolt toimepandu ühiskonnaohtlikkuse kohta. Ühiskondlik süüdistaja võib avaldada oma kaalutlusi kriminaalseaduse ja karistuse kohaldamise kohta kohtualuse suhtes ja teistes küsimustes.

Ühiskondlikul kaitsjal on õigus osa võtta tõendite uurimisest, esitada tõendeid, avaldada kohtus taotlusi ja taandusi, osa võtta kohtulikust vaidlusest, esitades kaalutlusi kohtualuse vastutust kergendavate või teda õigustavate

asjaolude kohta, samuti tema tingimisi süüdimõistmise võimalikkuse kohta, karistuse kohaldamise kohta, mis ei ole seoses vabadusekaotusega või tema karistusest vabastamise kohta selle ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi käendusel, kelle nimel ühiskondlik kaitsja esineb.

§ 212. Prokuröri või kaitsja mitteilmumise tagajärjed

Prokuröri mitteilmumine kohtuistungile ei takista asja arutamist, välja arvatud juhud, kui kohus tunnistab prokuröri osavõtu vajalikuks. Samuti ei takista asja arutamist kohtu poolt lubatud ühiskondliku süüdistaja või ühiskondliku kaitsja mitteilmumine, kuid kohus võib tunnistada nende osavõtu vajalikuks ja asja arutamise edasi lükata.

Kaitsja mitteilmumise korral, kui teda pole võimalik kohtualuse nõusolekul asendada, lükatakse asja arutamine edasi.

Prokuröri ja kaitsja mõjuvate põhjusteta mitteilmumisest teatab kohus kõrgemalseisvale prokurörile või kõrgemale advokatuuri organile.

Asja arutamisest osa võtma ilmunud teisele prokurörile või kaitsjale peab kohus võimaldama aja kohtulikust arutamisest osavõtmisele ettevalmistamiseks.

§ 213. Tsiviilhageja või tsiviilkostja mitteilmumise tagajärjed

Tsiviilhageja, tsiviilkostja või nende esindajate mitteilmumine ei takista tsiviilhagi läbivaatamist.

Kui kohus leiab, et tsiviilhagi läbivaatamine ülaltähendatud isikute osavõtuta ei ole võimalik, jätab ta tsiviilhagi läbivaatamiseks tsiviilprotsessi korras.

§ 214. Kannatanu mitteilmumise tagajärjed

Kannatanu mitteilmumisel otsustab kohus asja arutamise või edasilükkamise olenevalt sellest, kas on võimalik kannatanu osavõtuta kõigi asjaolude täielik väljaselgitamine ning tema õiguste ja seaduslike huvide kaitse või mitte.

§ 215. Kohtuliku arutamise piirid

Asja arutamine kohtus toimub ainult kohtu alla antud süüdistatavate suhtes ja ainult selle süüdistuse järgi, milles nad on kohtu alla antud.

Süüdistuse muutmine kohtus on lubatud siis, kui sellega ei halvene kohtualuse seisund ega rikuta tema õigust kaitsele. Kui süüdistuse muutmine toob kaasa kohtualuse kaitseõiguse rikkumise, saadab kohus asja uueks kohtueelseks uurimiseks.

§ 216. Kriminaalasja algatamine uues süüdistuses

Kui kohus kohtuistungi ajal teeb kindlaks, et kohtualune on peale kuriteo, mis on kohtuliku arutamise esemeks, toime pannud veel teise kuriteo, milles temale süüdistust ei ole esitatud, siis kohus, jätkates asja arutamist, kuulab ära prokuröri arvamuse, kui viimane asjast osa võtab, ja teeb motiveeritud määruse kriminaalasja algatamiseks uues süüdistuses, saates vajalikud materjalid selles asjas kohtueelse uurimise teostamiseks.

Kui asi, mis algatatakse kohtumääruse alusel, on tihedas seoses arutatava asjaga ja nende eraldi arutamine ei ole võimalik, saadab kohus kogu asja kohtueelse uurimise teostamiseks.

§ 217. Kriminaalasja algatamine teiste isikute suhtes

Kui asja kohtulikul arutamisel ilmneb, et kuriteo võis toime panna isik, kes ei ole asjas vastutusele võetud kohtualusena, kuulab kohus ära prokuröri arvamuse, kui viimane asjast osa võtab, ja teeb motiveeritud määruse antud isiku kuriteo suhtes kriminaalasja algatamiseks, saates vajalikud materjalid kohtueelse uurimise teostamiseks.

Kui asi, mis algatatakse kohtumääruse alusel, on tihedas seoses arutatava asjaga ja nende eraldi arutamine ei ole võimalik, saadab kohus mõlemad ühise kohtueelse uurimise teostamiseks.

Kriminaalasja algatamine tunnistaja, kannatanu või eksperdi suhtes, kes andsid teadvalt ebaõigeid ütlusi või ebaõige arvamuse, toimub kohtuotsuse või asja lõpetamise määruse tegemisel.

§ 218. Kriminaalasja arutamise edasilükkamine ja peatamine

Kui asja ei ole võimalik arutada mõne kohtuistungile kutsutud isiku mitteilmumise tõttu või seoses vajadusega välja nõuda täiendavaid tõendeid, lükkab kohus motiveeritud määrusega asja arutamise edasi ja võtab tarvitusele abinõud vastavate isikute ilmumiseks või vajalike tõendite väljanõudmiseks.

Kui asja arutamine lükatakse edasi ajaks, mille kestel kohtunikud ei võta osa teiste asjade arutamisest, võib asja kohtulikku arutamist jätkata sellest kohtutoimingust, millest alates arutamine edasi lükati. Teistel juhtudel alustatakse asja arutamist algusest peale.

Kui mõni kohtualustest asja kohtulikust arutamisest kõrvale hoidub, samuti kohtualuse raske haiguse korral, mis takistab asja arutamist, peatab kohus asjas menetluse selle kohtualuse suhtes kuni tema tabamiseni või ter-

venemiseni ja jätkab asja arutamist teiste kohtualuste suhtes. Kui asja eraldi arutamine ei ole võimalik, peatatakse kogu asja menetlus.

§ 219. Kriminaalasja saatmine täiendavaks uurimiseks

Kui kohtuliku arutamise ajal avastatakse eeluurimis- või juurdlusmaterjalide puudulikkus, mida ei ole võimalik täiendada kohtulikul uurimisel, või käesoleva koodeksi eeskirjade rikkumine kohtueelsel uurimisel, mis takistab asja kohtulikku arutamist, teeb kohus motiveeritud määruse asja saatmise kohta täiendavaks uurimiseks.

Kui asja kohtulikul uurimisel ilmnes asjaolu, mis tingib süüdistuse esialgse formulatsiooni muutmist ja kui see muutmine toob kaasa süüdistuse raskemaks või esialgsest süüdistusest sisult oluliselt erinevaks muutumise, saadab kohus asja täiendava kohtueelse uurimise teostamiseks.

Pärast täiendavat juurdlust või eeluurimist tuleb asi saata süüdistatava kohtu alla andmiseks üldises korras.

§ 220. Asja menetluse lõpetamine kohtuistungil

Kui kohtulikul arutamisel ilmnevad käesoleva koodeksi §-s 5 punktides 5, 7, 8 ja 9, samuti §-des 6 või 8 ettenähtud asjaolud, teeb kohus motiveeritud määruse asja menetluse lõpetamise kohta.

Tsiviilhagi, mis seoses asja menetluse lõpetamisega kriminaalasjas jäi läbi vaatamata, võib esitada tsiviilprotsessis.

§ 221. Menetluse lõpetamine kriminaalasjades, mis algatatakse kannatanu kaebusel

Menetlus asjades, mis algatatakse kannatanu kaebusel, lõpetatakse kannatanu leppimisel kohtualusega vastavalt

käesoleva koodeksi § 5 punktile 6. Leppida võib kuni kohtuotsuse jõustumiseni.

Kannatanu mõjuvate põhjusteta kohtusse mitteilmumisel lõpetab kohus asja menetluse.

§ 222. Tõkendi küsimuse otsustamine

Kohtul on õigus asja kohtuliku arutamise ajal oma määrusega valida, muuta või tühistada kohtualuse suhtes varem valitud tõkendit.

§ 223. Kohtuistungil tehtavad määrused

Määrused asja täiendavaks uurimiseks saatmise, asja lõpetamise, sundtoomise, tõkendi valimise, selle muutmise või tühistamise, taanduse, ekspertiisi määramise ja kohtualuse eemaldamise kohta kohtusaalist peavad olema motiveeritud ja tehakse kohtu poolt nõupidamistoas ning vormistatakse eraldi dokumendina, millele kirjutab alla kogu kohtukoosseis ja mis võetakse toimikusse.

Kõik teised määrused tehakse olenevalt asjaoludest kas eelnevalt märgitud korras või kohtuistungil suuliselt ja kantakse kohtuistungi protokolli.

Asja kohtuliku arutamise käigus tehtud määrused avaldatakse kohtuistungil.

§ 224. Kohtuistungi kord

Kõik kohtusaalis viibivad kodanikud peavad tingimusteta alistuma kohtu eesistuja korraldustele.

Alla kuueteistkümne aasta vanuseid isikuid, kui nad ei ole asjas süüdistatavad, kannatanud või tunnistajad, kohtuistungile ei lubata, välja arvatud juhul, kui kohus seda vajalikuks peab.

Kohtu koosseisu ilmumisel kohtuistungisaali ja saalist lahkumisel tõusevad kõik kohtusaalis viibijad püsti.

Kõik isikud pöörduvad kohtu poole seistes, kuid kohtu eesistuja võib lubada asjast osavõtval isikul tema tervisliku seisundi tõttu anda oma ütlusi istudes.

§ 225. Kohtuistungi korra rikkujate suhtes kohaldatavad abinõud

Kohtualust, kes rikub kohtuistungi ajal korda ja ei alistu eesistuja korraldustele, võib kohtumääruse alusel istungisaalist ajutiselt või kogu kohtuistungi ajaks eemaldada. Kohtualuse tagasikutsumisel kohtuistungisaali tutvustab eesistuja teda kõikide kohtu toimingutega, mis teostati tema äraolekul. Kohtuotsus kuulutatakse kohtualuse juuresolekul või antakse talle ärakirjana kätte kohe pärast kuulutamist.

Kui eesistuja korraldusi ei täida riiklik süüdistaja või kohtualuse kaitsja, teeb kohus selle kohta määruse, mis tehakse teatavaks kõrgemalseisvale prokurörile või advokatuuri kõrgemale organile.

Kui eesistuja korraldustele ei alistu teised kohtusse kutsutud isikud, samuti ka saalis viibivad kodanikud, teeb eesistuja korralduse nende isikute eemaldamiseks kohtuistungisaalist. Lisaks sellele võib neile isikuile kohtu poolt määrata rahatrahvi kuni kümne rubla suuruses.

§ 226. Kohtuistungi protokoll

Asja kohtuliku arutamise ajal koostab sekretär kohtuistungi protokolli vastavalt käesoleva koodeksi eeskirjadele.

Kui eesistuja ja sekretäri vahel tekivad protokolli sisu kohta lahkarvamused, peab sekretär lisama oma märkused protokollile. Need märkused vaadatakse läbi kohtu koosseisu poolt käesoleva koodeksi §-s 82 ettenähtud korras ja selles küsimuses tehtud määrus lisatakse protokollile.

Kahekümne teine peatükk

KOHTUISTUNGI ETTEVALMISTAV OSA

§ 227. Kohtuistungi avamine

Eesistuja kuulutab kohtuistungi avatuks, teatab, milline asi tuleb arutusele ja teeb kindlaks, kas kohtuistungile on ilmunud prokurör, ühiskondlik süüdistaja, kohtualune, kaitsja ja ühiskondlik kaitsja, samuti kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja või nende esindajad.

Sekretär kannab kohtule ette, kas kutsutud tunnistajad, eksperdid ja tõlk on kohtuistungile ilmunud.

§ 228. Tõlgile tema kohustuste selgitamine

Eesistuja selgitab tõlgile tema kohustused ja hoiatab teda teadvalt ebaõige tõlkimise eest, mille kohta võtab allkirja, mis lisatakse toimikusse.

§ 229. Kohtualuse isiku ja temale süüdistuskokkuvõtte õigeaegse kätteandmise kindlakstegemine

Eesistuja teeb kindlaks kohtualuse isiku, küsitledes teda tema perekonna-, ees- ja isanime, sünniaasta ja koha, rahvuse, kodakondsuse ja teiste andmete kohta ning selgitab, kas ja millal ta on kätte saanud käesoleva koodeksi §-des 202 või 203 loetletud dokumendid.

Kui neid dokumente ei ole kohtualusele kätte antud käesoleva koodeksi §-des 202 või 203 ettenähtud tähtajal, lükatakse asja arutamine edasi.

§ 230. Tunnistajate ja kannatanute hoiatamine ning tunnistajate eemaldamine kohtuistungisaalist

Eesistuja selgitab kohtuistungile ilmunud tunnistajatele ja kannatanutele nende õigused ja kohustused ning hoiatab neid ütluse andmisest keeldumise ja teadvalt eba-

õigete ütluste andmise eest, võttes neilt selle kohta allkirja.

Alla kuueteistkümne aasta vanuseid tunnistajaid ja kannatanuid ei hoiatata kriminaalvastutuse suhtes ütluste andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõigete ütluste andmise eest, kuid neile selgitatakse, et nad on kohustatud andma õigeid ütlusi.

Pärast allkirja andmist tunnistajad eemaldatakse kohtuistungisaalist. Eesistuja võtab tarvitusele abinõud, et ülekuulatud tunnistajad ei saaks suhelda ülekuulamata tunnistajatega.

§ 231. Kohtu koosseisu, asjast osavõtva prokuröri, ühiskondlike süüdistajate ja teiste isikute teatavakstegemine

Eesistuja teeb teatavaks kohtu koosseisu, teatab, kes esineb asjas riikliku ja ühiskondliku süüdistajana, kaitsjana ja ühiskondliku kaitsjana, kes on kohtuistungi sekretäriks, tõlgiks ja eksperdiks, ning selgitab protsessiosalistele nende õiguse esitada kohtuniku, rahvakaasistujate, prokuröri, ühiskondliku süüdistaja, kohtuistungi sekretäri, tõlgi ja eksperdi vastu taandust.

§ 232. Taandamine

Käesoleva koodeksi §-des 20 ja 26 märgitud asjaoludel on kohtunik ja rahvakaasistuja kohustatud taanduma.

Samadel alustel on prokuröril ja protsessiosalistel õigus avaldada taandust kohtuniku või rahvakaasistuja vastu.

Kohtuniku või rahvakaasistuja taandumise või taandamise küsimuse otsustab kohus taandatava kohtuniku või rahvakaasistuja osavõtuta. Häälte poolitumisel loetakse kohtunik või rahvakaasistuja taandatuks. Kahe kohtuliikme või kogu kohtukoosseisu vastu avaldatud taandus otsustatakse kogu kohtukoosseisu poolt.

Enne taanduse küsimuse otsustamist on kohtunikul või

rahvakaasistujal, kelle vastu taandus avaldati, õigus anda seletusi taandamise motiivide kohta.

Käesoleva paragrahvi eeskirju kohaldatakse ka prokuröri, ühiskondliku süüdistaja, eksperdi, kohtuistungi sekretäri ja tõlgi suhtes, kusjuures aga nende eelnenud osavõtt asjast prokurörina, ühiskondliku süüdistajana, eksperdina, kohtuistungi sekretärina või tõlgina ei ole taandamise aluseks.

Prokuröri, ühiskondliku süüdistaja, eksperdi, kohtuistungi sekretäri ja tõlgi taandamise küsimuse otsustab kogu kohtu koosseis.

Taandamise küsimused otsustatakse nõupidamistoas.

§ 233. Küsimuse lahendamine asja arutamise võimalikkuse kohta tunnistajate ja eksperdi mitteilmumisel

Protsessiosaliste, tunnistaja või eksperdi mitteilmumisel kuulab kohus ära prokuröri ja teiste protsessiosaliste arvamuse asja arutamise võimalikkuse kohta ja teeb määruse asja arutamise jätkamise või edasilükkamise kohta.

§ 234. Kohtualusele tema õiguste selgitamine

Eesistuja selgitab kohtualusele tema õigused asja kohtulikul arutamisel, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi §-s 35.

§ 235. Kannatanule, tsiviilhagejale ja -kostjale, samuti ühiskondlikule süüdistajale ja ühiskondlikule kaitsjale nende õiguste selgitamine

Eesistuja selgitab kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale nende õigused asja kohtulikul arutamisel, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi §-des 40, 41 ja 43, ühiskondlikule süüdistajale ja ühiskondlikule kaitsjale aga nende õigused, mis on ette nähtud käesoleva koodeksi §-s 211.

«Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 112 lg. 1, 113, 129 lg. 1 ja 130 ettenähtud kuritegude asjades selgitab eesistuja kannatanule tema õiguse toetada süüdistust või leppida kohtualusega, samuti selgitab talle, et leppimise korral kuni kohtuotsuse jõustumiseni kuulub asi lõpetamisele.

§ 236. Eksperdile tema õiguste ja kohustuste selgitamine

Eesistuja selgitab eksperdile tema õigused ja kohustused ning hoiatab teda arvamuse andmisest keeldumise ja teadvalt ebaõige arvamuse andmise eest, võttes selle kohta eksperdilt allkirja, mis lisatakse toimikusse.

Ekspert viibib asja kohtuliku arutamise ajal kohtuistungisaalis.

Erandjuhtudel võib kohus, kuulanud ära prokuröri ja protsessiosaliste arvamused, vabastada eksperdi tema palvel kohtuistungisaalis viibimise kohustusest üksikute kohtulike toimingute teostamise ajaks.

§ 237. Taotluste avaldamine ja lahendamine

Eesistuja küsitleb prokuröri, ühiskondlikku süüdistajat, kohtualust, tema kaitsjat, ühiskondlikku kaitsjat, kannatanut, tsiviilhagejat, tsiviilkostjat või nende esindajaid, kas neil on taotlusi uute tunnistajate ja ekspertide väljakutsumiseks, samuti uute tõendite väljanõudmiseks ja asja juurde võtmiseks.

Kohtuistungi ajal on prokuröril ja protsessiosalistel õigus avaldada taotlusi kõigi asjasse puutuvate küsimuste kohta, olenemata sellest, et neid taotlusi on kohtueelsel või kohtulikul uurimisel juba varem esitatud.

Taotluse mitterahuldamine ei võta isikult, kelle taotluse rahuldamisest keelduti, õigust avaldada taotlust edaspidi kohtuliku arutamise käigus.

Iga taotluse suhtes küsib kohus teiste protsessiosaliste seisukoha ja kuulab ära prokuröri arvamuse.

Ära kuulanud taotlused, protsessiosaliste avaldused ja prokuröri arvamuse, teeb kohus määruse esitatud taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta.

Kahekümne kolmas peatükk

KOHTULIK UURIMINE

§ 238. Kohtuliku uurimise algus

Eesistuja teatab, et kohus alustab kohtulikku uurimist, mis algab süüdistuskokkuvõtte avaldamisega või süüdistuskokkuvõtte ja kohtu alla andmise määruse avaldamisega, kui kohtu alla andmise määrusega oli muudetud süüdistuskokkuvõtte sisu.

«Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 112 lg. 1, 113, 129 lg. 1 ja 130 ettenähtud kuritegude asjades algab kohtulik uurimine kannatanu kaebuse ja kohtu alla andmise määruse avaldamisega.

Seejärel selgitab eesistuja kohtualusele süüdistuse sisu, mille järgi ta on kohtu alla antud, ja küsib, kas kohtualune tunnistab ennast temale esitatud süüdistuses süüdi.

§ 239. Tõendite uurimise järjekorra kindlaksmääramine

Kohus kuulab ära prokuröri ja protsessiosaliste arvamuse kohtulike tõendite uurimise järjekorra kohta ja teeb vastava määruse, mis kantakse protokolli.

Kohus teostab kohtulikku uurimist täies ulatuses, olenemata sellest, kas kohtualune ennast temale esitatud süüdistuses süüdi tunnistas või mitte.

§ 240. Kohtualuse ülekuulamise kord

Kohtualuse ülekuulamine algab eesistuja poolt ettepaneku tegemisega anda ütlusi esitatud süüdistuse kohta.

Pärast ütluste andmist kohtualuse poolt küsitlevad teda prokurör, ühiskondlik süüdistaja, kannatanu, tsiviilhageja, tsiviilkostja või nende esindajad, kaitsja ja ühiskondlik kaitsja. Pärast seda võivad kohtualusele küsimusi esitada teised kohtualused ja nende kaitsjad.

Kohtul on õigus küsitleda kohtualust igal kohtuliku uurimise momendil.

Kohtualusel on õigus kogu kohtuliku uurimise kestel tunnistajatele, ekspertidele, tsiviilhagejale, tsiviilkostjale, kannatanule ja teistele kohtualustele küsimusi esitada.

Kohtualusel on õigus anda seletusi kas kogu asja kohta või iga üksiku asja asjaolu kohta igas asja kohtuliku uurimise järgus.

§ 241. Alaealise kohtualuse eemaldamine kohtusaalist

Kui alaealiste süüdistusasjades on kohtu äranägemisel vaja kasvatuslikel motiividel üksikuid kohtu toiminguid teostada alaealise kohtualuse juuresolekuta, eemaldatakse viimane kohtu määrusega kohtusaalist. Pärast alaealise kohtualuse tagasikutsumist kohtusaali tutvustab eesistuja teda kõigi kohtu toimingutega, mis teostati tema juuresolekuta.

§ 242. Kohtualuse poolt kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine

Kohtualuse poolt kohtueelsel uurimisel antud ütlusi võib avaldada järgmistel juhtudel:

1) kui kohtualune keeldub kohtulikul uurimisel ütluste andmisest;

2) kui kohtualuse poolt kohtueelsel uurimisel antud ütlused on vastuolus kohtulikul uurimisel antud ütlustega;

3) kui asja kohtulik arutamine toimub kohtualuse juuresolekuta.

§ 243. Tunnistajate ülekuulamine

Tunnistajad kuulatakse üle üksikult, teiste, veel ülekuulamata tunnistajate juuresolekuta. Enne ülekuulamist küsitletakse tunnistajat tema isiku samasuse kindlakstegemiseks ja tema ning kohtualuse ja kannatanu suhete selgitamiseks.

Eesistuja teeb tunnistajale ettepaneku öelda kohtule kõik, mis ta asja kohta teab.

Pärast tunnistaja poolt ütluste andmist küsitlevad tunnistajat prokurör, ühiskondlik süüdistaja, kannatanu, tsiviilhageja, tsiviilkostja või nende esindajad, kohtualune, kaitsja ja ühiskondlik kaitsja.

Kui tunnistaja kutsuti kohtusse mõne protsessiosalise taotlusel, küsitleb tunnistajat esimesena see protsessiosaline, kelle taotlusel tunnistaja oli kutsutud.

Tunnistajale võib esitada täiendavaid küsimusi nende poolt varem antud ütluste selgitamiseks ja täiendamiseks. Eesistuja on kohustatud kõrvaldama asjasse mittepuutuvad ja suunavad küsimused. Kohtul on õigus küsitleda tunnistajat igal kohtuliku uurimise momendil.

Kohus võib omal initsiatiivil või prokuröri või protsessiosaliste taotlusel tunnistajaid vastastada.

Ülekuulatud tunnistajad jäävad kohtuistungisaali kohtuliku uurimise lõpuni ega või kohtu loata saalist lahkuda.

§ 244. Alaealiste tunnistajate ülekuulamine

Alla kuueteistkümne aasta vanuste tunnistajate ülekuulamine toimub pedagoogi, vajalikel juhtudel aga ka vanemate või seaduslike esindajate juuresolekul, kellel on õigus ülekuulatud alaealisele tunnistajale kohtu eesistuja loal küsimusi esitada.

Alaealised tunnistajad eemaldatakse pärast nende ülekuulamist kohtuistungisaalist, välja arvatud juhul, kui kohus nende edasist viibimist istungisaalis vajalikuks peab.

§ 245. Tunnistaja õigus märkmete ja dokumentide kasutamiseks

Tunnistaja võib ülekuulamisel kasutada märkmeid, kui tema ütlused käivad arvuliste andmete kohta või on seotud nimedega või muude raskesti meelespeetavate andmetega.

Tunnistaja võib ette lugeda dokumente, mis käivad tema poolt antud ütluste kohta. Märkmed ja dokumendid esitatakse kohtule, vajaduse korral avaldatakse, ja neid võib kohtumääruse alusel asja juurde võtta.

§ 246. Tunnistaja poolt kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine

Tunnistaja poolt kohtueelsel uurimisel antud ütlusi võib avaldada:

1) kui tunnistaja poolt kohtueelsel uurimisel antud ütlused on vastuolus tema poolt kohtulikul uurimisel antud ütlustega;

2) kui tunnistajal polnud võimalik kohtuistungile ilmuda või kui ta keeldub kohtuistungil ütluste andmisest;

3) kui ütlused käivad arvuliste andmete kohta või on seoses nimedega või muude raskesti meelespeetavate andmetega, kusjuures neid ütlusi võib avaldada alles pärast tunnistaja suulist ülekuulamist.

§ 247. Kannatanu ülekuulamine

Kannatanu kuulatakse üle enne tunnistajaid käesoleva koodeksi §-des 243—246 ettenähtud eeskirjade järgi.

§ 248. Isikute ja esemete äratundmiseks esitamine

Kohus võib nii omal initsiatiivil kui ka prokuröri või mõne protsessiosalise taotlusel esitada kohtualusele, tunnistajaile või kannatanuile äratundmiseks isikuid või esemeid, kui neid isikuid või esemeid varem äratundmiseks ei olnud esitatud.

Isikute ja esemete äratundmiseks esitamine toimub käesoleva koodeksi §-de 137—138 eeskirjade kohaselt.

Pärast isiku või eseme äratundmiseks esitamist on kohtul, prokuröril ja protsessiosalistel õigus äratundjatele täiendavaid küsimusi esitada.

§ 249. Ekspertide osavõtt kohtulikust uurimisest

Eksperdid võtavad osa tõendite uurimisest, mis puutuvad ekspertiisi esemesse, ja võivad eesistuja loal esitada kohtualusele, kannatanule ja tunnistajatele küsimusi asjaolude kohta, mis omavad tähtsust arvamuse andmiseks.

Eesistuja teeb prokurörile ja protsessiosalistele ettepaneku esitada ekspertidele küsimused kirjalikult. Kohus vaatab need küsimused läbi, kõrvaldab asjasse mittepuutuvad või ekspertide kompetentsusse mittekuuluvad küsimused ja formuleerib siis lõplikult küsimused, millele eksperdid peavad vastama. Ekspertidele esitatud küsimused avaldab eesistuja kohtuistungil.

Eksperdid võivad anda oma arvamuse ka nende küsimuste kohta, mida neile ei esitatud, kui nad seda vajalikuks peavad.

Kui ekspertiisi teostamisest võtab osa mitu eksperti, kes jõudsid ühisele arvamusele, kirjutavad nad kõik alla ekspertiisi aktile. Ekspertide lahkarvamuse korral koostab iga ekspert oma arvamuse eraldi.

Eksperdid annavad oma arvamuse kirjalikult ja avaldavad selle kohtuistungil.

Ekspertide arvamus võetakse asja juurde.

§ 250. Ekspertide ülekuulamine

Pärast ekspertide arvamuse avaldamist võib neile esitada küsimusi nende poolt antud arvamuse selgitamiseks ja täiendamiseks.

Ekspertidele esitavad küsimusi järjekorras prokurör, ühiskondlik süüdistaja, kannatanu, tsiviilhageja, tsiviilkostja või nende esindajad, kohtualune, kaitsja ja ühiskondlik kaitsja.

Kui ekspert kutsuti kohtusse mõne protsessiosalise taotlusel, küsitleb eksperti esimesena see protsessiosaline, kelle taotlusel ekspert oli kutsutud.

Kohtul on õigus ekspertidele küsimusi esitada igal kohtuliku uurimise momendil.

Ekspertidele esitatud suulised küsimused ja nende peale antud vastused kantakse kohtuistungi protokolli.

§ 251. Uue või täiendava ekspertiisi määramine

Kui ekspertide arvamus osutub ebaselgeks või puudulikuks, samuti juhul, kui ekspertide arvamused on erinevad, võib kohus määrata uue või täiendava ekspertiisi

§ 252. Asitõendite ja sündmuskoha vaatlus

Asitõendite vaatlust võib nii kohtu initsiatiivil kui ka prokuröri või protsessiosaliste taotlusel toimetada igas kohtuliku uurimise järgus. Seoses asitõendite vaatlusega võivad prokurör ja protsessiosalised kohtule avaldusi teha ja ütlusi anda.

Kohus võib kohapeal teostada sündmuskoha või nende asitõendite vaatlust, mida ei ole võimalik kohtusse tuua. Vaatlust toimetatakse kogu kohtukoosseisu poolt prokuröri ja protsessiosaliste osavõtul ja kui seda nõuavad asjaolud, ka tunnistajate ja ekspertide juuresolekul.

Vaatluse käik ja tulemused kantakse kohtuistungi protokolli.

§ 253. Dokumentide avaldamine

Asjas leiduvaid või kohtuistungil kohtule esitatud dokumente võib avaldada kas täielikult või osaliselt igas kohtuliku uurimise järgus. Kohtuistungil esitatud dokumente võidakse kohtu määrusega võtta asja juurde.

§ 254. Uurimiseksperiment

Kohtuliku uurimise, vaatluse ja teiste kohtu toimingutega kogutud tõendite täpsustamise ja kontrollimise eesmärgil võib kohus teha uurimiseksperimendi kooskõlas käesoleva koodeksi § 154 eeskirjadega.

§ 255. Kohtuliku uurimise lõpetamine

Pärast kõigi asjas leiduvate tõendite uurimist küsib eesistuja prokurörilt ja protsessiosalistelt, kas nad soovivad kohtulikku uurimist veel millegagi täiendada.

Esitatud taotluste rahuldamise või mitterahuldamise kohta teeb kohus määruse.

Pärast vajalikke täiendavaid uurimistoiminguid kuulutab eesistuja kohtuliku uurimise lõpetatuks.

Kahekümne neljas peatükk

KOHTULIK VAIDLUS JA KOHTUALUSE VIIMANE SÕNA

§ 256. Kohtuliku vaidluse kord

Pärast kohtuliku uurimise lõpetatuks kuulutamist asub kohus kohtuliku vaidluse ärakuulamisele.

Vaidlused koosnevad asjast osavõtnud prokuröri ja

ühiskondliku süüdistaja, siis kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja või nende huvide esindaja, kohtualuse kaitsja ja ühiskondliku kaitsja või nende puudumisel kohtualuse enda kõnest.

Riikliku ja ühiskondliku süüdistaja ning kaitsja ja ühiskondliku kaitsja sõnavõttude järjekorra määrab kohus pärast süüdistajate ja kaitsjate arvamuste ärakuulamist.

§ 257. Kohtuliku vaidluse sisu

Kohtulikust vaidlusest osavõtjatel on õigus oma kõnedes toetuda ainult neile tõenditele, mis olid kohtuliku uurimise esemeks.

Kohus ei või piirata vaidluste kestust, kuid eesistujal on õigus vaidlusest osavõtjaid peatada, kui nad oma kõnes kalduvad kõrvale arutatava asja sisust.

Kohtulikust vaidlusest osavõtjatel ei ole õigust vaidluste käigus esitada uusi tõendeid, mis ei olnud kohtuliku uurimise esemeks. Uute tõendite esitamise vajaduse korral võivad nad taotleda kohtuliku uurimise uuendamist.

Pärast uuendatud kohtuliku uurimise lõpetamist alustatakse uuesti vaidlusi.

Kohtulikust vaidlusest osavõtjatel on õigus kuni kohtu lahkumiseni nõupidamistuppa esitada oma kõne tekst lisamiseks kohtuistungi protokollile.

Pärast vaidluste lõppu võivad vaidlusest osavõtjad vahetada repliike, kusjuures viimase repliigi õigus kuulub alati kohtualuse kaitsjale või kohtualusele.

§ 258. Kohtualuse viimane sõna

Pärast vaidluste lõpetamist annab eesistuja kohtualusele viimase sõna.

Kohus ei või piirata kohtualuse viimase sõna kestust,

kuid kohtu eesistujal on õigus kohtualust peatada, kui see oma kõnes kaldub kõrvale arutatava asja sisust.

Kohtualuse viimase sõna ajal ei või temale esitada küsimusi.

Kui kohtualune oma viimases sõnas avaldab asja suhtes olulise tähtsusega uusi asjaolusid, uuendab kohus kohtuliku uurimise.

Pärast uuendatud kohtuliku uurimise lõpetamist algavad uuesti kohtulikud vaidlused üldises korras ja kohtualusele antakse uuesti viimane sõna.

§ 259. Kohtu eemaldumine nõupidamistuppa

Pärast kohtualuse viimase sõna ärakuulamist läheb kohus kohtuotsuse tegemiseks nõupidamistuppa, millest eesistuja teatab kohtusaalis viibijatele.

Kahekümne viies peatükk

KOHTUOTSUSE TEGEMINE

§ 260. Kohtuotsuse tegemine Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi nimel

Eesti NSV kohtud teevad kohtuotsuse Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi nimel.

§ 261. Kohtuotsuse tegemine nõupidamistoas

Kohtuotsus tehakse kohtu poolt nõupidamistoas. Otsuse tegemise ajal võivad nõupidamistoas viibida ainult kohtunikud, kes antud asjas kohtu koosseisu kuuluvad. Teiste isikute viibimine nõupidamistoas kohtuotsuse tegemise ajal on keelatud.

§ 262. Kohtuotsuse seaduslikkus ja põhjendatus

Kohtuotsus peab olema kooskõlas seadusega ja põhjendatud.

Kohus rajab otsuse ainult nendele tõenditele, mis on läbi vaadatud kohtuistungil.

§ 263. Kohtuotsuse tegemisel lahendatavad küsimused

Kohtuotsuse tegemisel lahendab kohus nõupidamistoas järgmised küsimused:

1) kas on aset leidnud tegu, milles kohtualust süüdistatakse;

2) kas see tegu sisaldab kuriteo koosseisu ja millises kriminaalseaduse paragrahvis ning lõikes ja punktis see on ette nähtud;

3) kas kohtualune on süüdi selle kuriteo toimepanekus;

4) kas kohtualust tuleb toimepandud kuriteo eest karistada;

5) milline karistus tuleb kohtualusele mõista ja kas kohtualusel tuleb see karistus kanda;

6) kas kuulub rahuldamisele ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi taotlus süüdimõistetu tingimisi süüdimõistmise või käendusele andmise kohta;

7) kas kohtualuse suhtes tuleb kohaldada tõkendit ja nimelt millist;

8) kas on vaja kohaldada sundravi alkoholikute ja narkomaanide suhtes ja nimelt millist;

9) milliseid vahendeid on vajalik kohaldada süüdimõistetu järelevalveta jäävate alaealiste laste või tema vara suhtes;

10) kas tsiviilhagi kuulub rahuldamisele, kellelt, kelle kasuks ja missuguses summas;

11) millised abinõud tuleb tarvitusele võtta tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamiseks;

12) kuidas toimida asitõenditega ja äravõetud esemetega;

13) kelle kanda jäävad kohtukulud.

Kui kohtualust süüdistatakse mitme kuriteo toimepanekus, otsustab kohus need küsimused iga kuriteo suhtes eraldi ja ühtlasi lõpliku karistuse määramise kuritegude kogumi eest.

Kui kuriteo või kuritegude toimepanekus süüdistatakse mitut kohtualust, otsustab kohus need küsimused iga kohtualuse ja kuriteo suhtes eraldi.

§ 264. Alaealise suhtes kasvatusliku iseloomuga sunnivahendite kohaldamine

Kui kohus asja arutamise tulemusena jõuab järeldusele, et isikut, kes kuni kaheksateistkümne aasta vanuses pani toime kuriteo, mille ühiskonnaohtlikkus ei ole suur, saab parandada kriminaalkaristust kohaldamata, teeb ta süüdimõistva otsuse karistust määramata ja kohaldab süüdimõistetu suhtes «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 61 lg. 1 ettenähtud kasvatusliku iseloomuga sunnivahendeid või vahendeid, mis on ette nähtud «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 61 lg. 4.

§ 265. Nõupidamistoas küsimuste esitamise kord

Kohtunike nõupidamist nõupidamistoas juhatab eesistuja, kes esitab kohtunikele otsustamiseks küsimused käesoleva koodeksi §-s 263 ettenähtud korras. Iga küsimus tuleb võimalikult esitada niisugusel kujul, et sellele saab anda ainult kas jaatava või eitava vastuse.

Küsimuste otsustamisel ei ole ühelgi kohtunikul õigust keelduda oma hääle andmisest. Eesistuja avaldab oma arvamuse ja annab oma hääle viimasena.

Kõik küsimused otsustatakse lihthäälteenamusega.

§ 266. Kohtuniku eriarvamus

Vähemusse jäänud kohtunikul on õigus kirjalikult esitada oma eriarvamus, mis võetakse toimikusse, kuid mida ei avaldata kohtuotsuse kuulutamisel.

Kui rahvakohtu otsuse peale, mille suhtes üks kohtunikest jäi eriarvamusele, ei esitata kassatsioonikaebust ega -protesti, saadab asja otsustanud kohus pärast kohtuotsuse jõustumist toimiku Eesti NSV Ülemkohtu esimehele kohtuliku järelevalve korras protesti esitamise küsimuse otsustamiseks.

§ 267. Kohtuliku uurimise uuendamine

Kui kohus nõupidamistoas käesoleva koodeksi §-s 263 ettenähtud küsimuste otsustamisel tunnistab vajalikuks täiendavalt selgitada mõnd asjas tähtsust omavat asjaolu, uuendab ta kohtuotsust tegemata oma määrusega kohtuliku uurimise.

Uuendatud kohtuliku uurimise lõpetamise järel kuulab kohus uuesti ära kohtulikud vaidlused ja kohtualuse viimase sõna.

Kui kohus nõupidamistoas jõuab järeldusele, et asi on vaja saata täiendavale uurimisele, teeb ta selle kohta määruse.

§ 268. Kohtuotsuse liigid

Kohtuotsus võib olla süüdimõistev või õigeksmõistev ja peab olema kohtu poolt motiveeritud.

Süüdimõistev kohtuotsus ei või rajaneda oletustel ja tehakse ainult tingimusel, kui kohtuliku arutamise käigus on tõendatud kohtualuse süü kuriteo toimepanemises. Kohus teeb süüdimõistva otsuse karistust mõistmata, kui tegu asja kohtus arutamise momendiks on kaotanud ühiskonnaohtlikkuse või selle teo toimepannud isik ei ole enam ühiskonnaohtlik.

Kohus teeb süüdimõistva otsuse süüdimõistetu vabastamisega karistusest, kui asja arutamisel tehti kindlaks käesoleva koodeksi §-s 5 punktides 3 või 4 märgitud asjaolu, samuti «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 49 lg. 2 ettenähtud juhtudel.

Õigeksmõistev kohtuotsus tehakse siis, kui ei ole tuvastatud kuriteosündmus või kui kohtualuse teos puudub kuriteo koosseis, samuti siis, kui ei ole tõendatud kohtualuse osavõtt kuriteo toimepanemisest.

§ 269. Tsiviilhagi otsustamine

Tsiviilhagi otsustatakse kohtuotsuse tegemisel.

Süüdimõistva kohtuotsuse tegemisel rahuldab kohus kas täielikult või osaliselt tsiviilhagi või jätab selle rahuldamata, olenevalt hagi tõendatusest.

Õigeksmõistva kohtuotsuse tegemisel kuriteo koosseisu puudumise tõttu jätab kohus tsiviilhagi läbi vaatamata. Kui ei ole tuvastatud kuriteosündmus või ei ole tõendatud kohtualuse osavõtt kuriteo toimepanemisest, jätab kohus tsiviilhagi rahuldamata.

Tsiviilhagi, mis otsuse tegemisel jäi läbi vaatamata, võib esitada tsiviilprotsessi korras.

§ 270. Tsiviilhagi suuruse kindlaksmääramine tsiviilprotsessi korras

Kui ei ole võimalik teha täpset arvestust tsiviilhagi suuruse kohta kriminaalasja arutamist edasi lükkamata, võib kohus süüdimõistva otsuse tegemisel tunnistada, et tsiviilhagi kuulub rahuldamisele, kuid täpne hagi rahuldamise suurus määratakse kindlaks tsiviilprotsessi korras.

§ 271. Tsiviilhagi ja vara konfiskeerimise tagamine

Tsiviilhagi rahuldamisel või kohtualuse karistamisel vara konfiskeerimisega võtab kohus tarvitusele abinõud

tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamiseks, kui neid abinõusid varem ei olnud tarvitusele võetud.

§ 272. Kohtuotsuse koostamine

Pärast käesoleva koodeksi §-s 263 ettenähtud küsimuste otsustamist koostab kohus otsuse, millele kirjutavad alla kõik otsuse tegemisest osavõtnud kohtunikud, kaasa arvatud ka eriarvamusele jäänud kohtunik.

Kohtuotsus kirjutatakse keeles, milles toimus asja kohtulik arutamine. Parandused kohtuotsuses peavad olema õiendatud.

Kohtuotsus koosneb sissejuhatavast, kirjeldav-motiveerivast ja resolutiivosast.

§ 273. Kohtuotsuse sissejuhatav osa

Kohtuotsuse sissejuhatavas osas märgitakse:

1) kohtuotsuse tegemine Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi nimel;

2) kohtuotsuse tegemise aeg ja koht;

3) otsuse teinud kohtu nimi, kohtu koosseis, asjast osavõtnud istungi sekretäri, süüdistaja, ühiskondliku süüdistaja, kaitsja, ühiskondliku kaitsja ja tõlgi perekonnanimed;

4) kohtualuse perekonna-, ees- ja isanimi, sünniaeg ja -koht, elukoht, elukutse, haridus, perekonnaseis ja teised andmed kohtualuse isiku kohta, mis asja suhtes tähtsust omavad;

5) kriminaalseaduse paragrahv, lõik ja punkt, kus nähakse ette kuritegu, milles süüdistatuna kohtualune oli kohtu alla antud.

§ 274. Kohtuotsuse kirjeldav-motiveeriv osa

Kohtuotsuse kirjeldav-motiveerivas osas märgitakse süüdistuse formulatsioon, mille järgi kohtualune oli kohtu alla antud.

Seejärel esitatakse kirjeldav-motiveerivas osas asja kohtulikul uurimisel kindlakstehtud asjaolud ja tõendid, mille põhjal kohus ühe või teise asjaolu tõendatuks loeb. Seejuures näidatakse motiivid, mis selgitavad, miks kohus rajab oma otsuse nimelt nendele tõenditele ja loeb mitteusaldusväärseks teisi asjas leiduvaid tõendeid.

Süüdimõistva kohtuotsuse kirjeldav-motiveerivas osas tuleb näidata, milles nimelt kohus iga kohtualuse süüdi tunnistas ja millistel tõenditel see kohtu järeldus põhineb.

Kohus peab otsuse kirjeldav-motiveerivas osas märkima ka motiivid kohtualuse suhtes valitud karistusmäära kohta, «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 37 ja 38 ettenähtud asjaolude äranäitamisega, ning tingimisi süüdimõistmise ja alla vastavas seaduses ettenähtud karistuse alammäära kohaldamise kohta. Samuti märgitakse tsiviilhagi rahuldamise või rahuldamata jätmise alused.

Õigeksmõistva kohtuotsuse kirjeldav-motiveerivas osas tuleb näidata, millises süüdistuses nimelt kohus iga kohtualuse õigeks mõistis ja millistel kaalutlustel ta luges mitteusaldusväärseks tõendid, millel põhines süüdistus.

§ 275. Süüdimõistva kohtuotsuse resolutiivosa

Süüdimõistva kohtuotsuse resolutiivosas peab olema märgitud:

1) kohtualuse perekonna-, ees- ja isanimi;

2) kohtualuse süüdi tunnistamine kuriteos, mis on ette nähtud kriminaalseaduse vastavas paragrahvis, lõikes ja punktis;

3) kohtualusele iga kuriteo eest mõistetud karistuse

liik ja määr ning lõplik karistus, mis kuulub ärakandmisele, tingimisi süüdimõistmisel katseaja tähtaeg;

4) karistuse kandmise alguse aeg;

5) kohtu poolt valitud tõkend või varem kohaldatud tõkendi tühistamine;

6) süüdimõistetu järelevalveta jäävate alaealiste laste või vara suhtes kohaldatavad abinõud;

7) otsus tsiviilhagi kohta;

8) kohtu poolt tsiviilhagi või vara konfiskeerimise tagamiseks tarvitusele võetud abinõud;

9) kuidas toimida asitõenditega ja teiste äravõetud esemetega;

10) kelle peale tuleb panna kohtukulud;

11) kohtuotsuse peale edasikaebamise kord ja tähtaeg.

Kui kohtualusele on esitatud süüdistus mitmes kuriteos või kriminaalseaduse mitme paragrahvi järgi, peab kohtuotsuses olema täpselt märgitud, millises süüdistuses kohtualune on õigeks ja millises süüdi mõistetud.

«Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 34 ettenähtud juhtudel märgib kohus otsuse resolutiivosas esildise tegemise vastavale riiklikule organile süüdimõistetult ordeni, medali või aunimetuse, sõjaväelise auastme või muu nimetuse äravõtmise kohta.

Kui süüdimõistetu vabastatakse karistuse kandmisest «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» § 49 lg. 2 ja § 50 alusel, tuleb see kohtuotsuse resolutiivosas eraldi märkida.

§ 276. Õigeksmõistva kohtuotsuse resolutiivosa

Õigeksmõistva kohtuotsuse resolutiivosas peab olema märgitud:

1) õigeksmõistetu perekonna-, ees- ja isanimi;

2) kohtualuse õigeksmõistmine vastava kriminaalseaduse paragrahvi, lõike või punkti järgi;

3) valitud tõkendi tühistamine;

4) tsiviilhagi ja vara konfiskeerimise tagamiseks tarvitusele võetud abinõude tühistamine;

5) kuidas toimida asitõenditega ja teiste äravõetud esemetega;

6) kohtuotsuse peale edasikaebamise kord ja tähtaeg.

§ 277. Kohtu erimäärus

Samaaegselt kohtuotsuse tegemisega võib kohus erimäärusega juhtida asutuste, ettevõtete, organisatsioonide ja ametiisikute tähelepanu nende töös asja kohtulikul arutamisel avastatud puudustele ja nõuda nende kõrvaldamiseks abinõude tarvitusele võtmist.

Erimäärusele kirjutavad alla kõik kohtunikud. Ärakiri erimäärusest saadetakse vastavale asutusele, ettevõttele, organisatsioonile või ametiisikule, kes on kohustatud ühe kuu jooksul kohtule teatama tarvitusele võetud abinõudest.

Erimääruse võib kohtu äranägemisel avaldada koos kohtuotsuse kuulutamisega.

§ 278. Kohtuotsuse kuulutamine

Kohtuotsus kuulutatakse pärast selle allakirjutamist. Kohtuotsuse loeb ette eesistuja kogu kohtukoosseisu juuresolekul kohtuistungisaalis.

Kõik kohtuistungisaalis viibijad kuulavad otsust seistes.

Kui kohtuotsus loetakse ette keeles, mida kohtualune ei valda, siis tõlgib kohtuistungil pärast kohtuotsuse kuulutamist kohtualusele kohtuotsuse kohtuistungist osavõttev tõlk.

Eesistuja selgitab kohtualusele temale arusaadavas väljenduses kohtuotsuse sisu, samuti edasikaebe korra ja tähtaja, aga kui kohtualusele on mõistetud kõrgeim karistusmäär — surmanuhtlus, ka tema õiguse esitada armuandmise taotlus Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile.

§ 279. Kohtualuse vabastamine vahi alt

Kohtualuse õigeksmõistmisel või tema vabastamisel karistuse kandmisest või temale karistuse mõistmisel, mis ei ole seotud vabadusekaotusega, vabastatakse vahi all viibinud kohtualune vahi alt viivitamatult kohtusaalis.

§ 280. Kohtuotsuse ärakirja kätteandmine

Kohtuotsuse ärakiri tuleb kohtualusele kätte anda kolme ööpäeva jooksul pärast kohtuotsuse kuulutamist.

Kui otsus oli tehtud keeles, mida kohtualune ei valda, antakse kohtuotsuse ärakiri temale kätte tõlgituna kohtualuse emakeelde või temale arusaadavasse keelde.

Jõustunud kohtuotsuse ärakiri saadetakse teadmiseks süüdimõistetu töökohta, majavalitsusele või külanõukogule.

Kohtualusele vabadusekaotusliku karistuse mõistmisel kindlustab kohus süüdimõistetu omastele võimaluse kohtuda süüdimõistetuga enne karistuse kandmisele asumist.

Kahekümne kuues peatükk

MEDITSIINILISE ISELOOMUGA SUNNIVAHENDITE KOHALDAMINE VAIMUHAIGETE SUHTES

§ 281. Eeluurimise kord

Isiku suhtes, kes pani toime ühiskonnaohtliku teo süüdimatusseisundis või kes pärast selle teo toimepanemist, kuid enne kohtuotsuse tegemist haigestus vaimuhaigusesse, mille tagajärjel ta ei ole võimeline endale oma tegudest aru andma või neid juhtima, algatatakse ja uuritakse kriminaalasja üldises korras, välja arvatud käesolevas peatükis ettenähtud erandid.

Kui isik pani toime ühiskonnaohtliku teo süüdimatusseisundis või haigestus pärast selle teo toimepanemist, kuid enne kohtuotsuse tegemist vaimuhaigusesse, mille tagajärjel ta ei ole võimeline endale oma tegudest aru andma või neid juhtima, siis teeb uurija asja lõpetamise määruse või määruse asja saatmise kohta kohtusse «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 1 ettenähtud meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite või «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 4 ettenähtud vahendite kohaldamise küsimuse otsustamiseks.

Isiku psüühiline seisund tuvastatakse uurimise käigus kohtupsühhiaatrilise ekspertiisi poolt.

§ 282. Uurija ja prokuröri tegevus eeluurimise lõpetamisel

Käesoleva koodeksi §-s 281 ettenähtud uurija määruse saadab uurija koos toimikuga prokurörile, kes määrusega nõustumise korral kinnitab selle ja annab asja üle kohtule, mittenõustumise korral aga tagastab uurijale täiendava eeluurimise teostamiseks.

§ 283. Asja ettevalmistamine kohtulikuks arutamiseks

Saanud prokurörilt asja, määrab kohtunik selle arutamisele, teatab sellest prokurörile, kaitsjale ja uurimisaluse seaduslikele esindajatele ning teeb korralduse kannatanute, tunnistajate ja ekspertide väljakutsumiseks.

Asja arutamine toimub prokuröri ja kaitsja osavõtul.

Kui kohtunik leiab, et asi kuulub lõpetamisele või tagastamisele täiendavaks uurimiseks, määrab ta asja läbivaatamiseks kohtu korraldavale istungile.

§ 284. Asja kohtulik arutamine

Asja kohtulik arutamine toimub käesoleva koodeksi eeskirjade kohaselt.

Kohtulik uurimine algab käesoleva koodeksi §-s 282 ettenähtud määruse avaldamisega.

Kohtuistungil kuulatakse üle tunnistajad ja kannatanud, kontrollitakse kõiki tõendeid, eriti ekspertide arvamust uurimisaluse psüühilise seisundi kohta, ja kõiki teisi asjaolusid, mis omavad olulist tähtsust asja otsustamisel.

Kohtuistungile võib kohtu äranägemisel kutsuda isiku, kelle suhtes tõstatati meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite kohaldamise küsimus.

§ 285. Kohtu poolt lahendatavad küsimused

Kohus otsustab asja oma määrusega, mis tehakse nõupidamistoas.

Määruse tegemisel peab kohus otsustama järgmised küsimused:

1) kas on aset leidnud kriminaalseaduses ettenähtud ühiskonnaohtlik tegu;

2) kas selle teo pani toime antud isik;

3) kas antud isik pani selle teo toime süüdimatusseisundis või haigestus pärast kuriteo toimepanemist kroonilisse vaimuhaigusesse, mille tagajärjel ta ei ole võimeline endale oma tegudest aru andma või neid juhtima;

4) kas antud isiku suhtes tuleb kohaldada «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 1 ettenähtud meditsiinilise iseloomuga sunnivahendeid või «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 4 ettenähtud vahendeid ja nimelt millist vahendit.

§ 286. Kohtumäärus

Tunnistanud tõendatuks antud isiku poolt kriminaalseaduses ettenähtud ühiskonnaohtliku teo toimepaneku süüdimatusseisundis või pärast kuriteo toimepanemist vaimuhaigusesse haigestumise, mille tagajärjel see isik ei ole võimeline endale oma tegudest aru andma või neid juhtima, siis teeb kohus määruse kriminaalasja lõpetamise kohta ja antud isiku suhtes «Eesti NSV kriminaalkoodeksi»

§-s 59 lg. 1 ettenähtud meditsiinilise iseloomuga sunnivahendi või «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 4 ettenähtud vahendite kohaldamise või mittekohaldamise kohta, kui nende kohaldamiseks puudub vajadus.

Tunnistades, et antud isiku süüdimatus ei ole kindlaks tehtud või et kuriteo toimepannud isiku haigestumine ei ole selline, et ta ei ole võimeline endale oma tegudest aru andma või neid juhtima, tagastab kohus asja oma määrusega täiendavaks uurimiseks ja edasiseks menetluseks üldises korras.

Kui kohus tunnistab, et antud isiku süüdiolek ühiskonnaohtliku teo toimepanemises ei ole tõendatud või et asjas esinevad käesoleva koodeksi §-s 5 ettenähtud kriminaalasja algatamist kõrvaldavad alused, teeb ta määruse kriminaalasja lõpetamiseks.

§ 287. Kohtumääruse peale edasikaebamine

Kohtumääruse peale meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite kohaldamise ja asja lõpetamise küsimustes võivad edasi kaevata kõrgemalseisvale kohtule kannatanu, uurimisaluse kaitsja ja seaduslikud esindajad, või protestida prokurör.

§ 288. Meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite muutmine ja tühistamine

Kui käesoleva koodeksi §-s 281 tähendatud isik, kes viibib sundravil, tervistub või tema tervislik seisund muutub ja kohtupsühhiaatrilise ekspertiisi arvamuse kohaselt langeb ära vajadus meditsiinilise iseloomuga sunnivahendi edasiseks kohaldamiseks, või tekkis vajadus muuta selle liiki, siis otsustab kohus selle raviasutuse esildise alusel, kus antud isik viibib, meditsiinilise iseloomuga sunnivahendi kohaldamise lõpetamise või selle liigi muutmise küsimuse.

Meditsiinilise iseloomuga sunnivahendi kohaldamise lõpetamise või selle liigi muutmise taotlusi võivad koh-

tule esitada ka selle isiku, kelle suhtes oli kohaldatud sunnivahend, abikaasa, seaduslikud esindajad, lähemad sugulased või kaitsja.

Meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite kohaldamise lõpetamise või selle liigi muutmise küsimuse otsustab kohus, kes tegi määruse selle vahendi kohaldamiseks, või raviasutuse asukohajärgne kohus prokuröri ja kaitsja osavõtul käesoleva koodeksi §-des 336 ja 337 ettenähtud korras.

Kohtu määruse peale meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite kohaldamise lõpetamise või selle liigi muutmise küsimustes võivad edasi kaevata käesoleva koodeksi §-s 287 ettenähtud isikud üldises korras.

Käesolevas paragrahvis ettenähtud korras lahendab kohus ka «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 4 ettenähtud vahendite kohaldamise lõpetamise küsimuse, kusjuures sellekohaseid taotlusi võivad kohtule peale käesoleva paragrahvi teises lõikes ettenähtud isikute esitada arst, kelle järelevalve alla isik oli antud, või isikud, kelle hooldamisele isik oli antud.

§ 289. Meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite kohaldamise lõpetamine

Kui isik, kelle suhtes kohaldati meditsiinilise iseloomuga sunnivahendit seoses tema vaimuhaigeks jäämisega pärast kuriteo toimepanemist, tunnistatakse kohtupsühhiaatrilise ekspertiisi poolt paranenuks, teeb kohus raviasutuse esildise alusel määruse meditsiinilise iseloomuga sunnivahendi kohaldamise lõpetamise kohta ja otsustab küsimuse asja saatmise kohta eeluurimise teostamiseks ning kohtulikuks arutamiseks või kohtuotsuse täitmiseks üldises korras, arvestades seejuures «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 53 ja 54 ettenähtud tähtaegu.

Tähendatud küsimused lahendatakse kohtu poolt käesoleva koodeksi §-de 336 ja 337 korras.

NELJAS OSA

MENETLUS TEISE ASTME KOHTUS

Kahekümne seitsmes peatükk

ESIMESE ASTME KOHTU JÕUSTUMATA OTSUSTE JA MÄÄRUSTE PEALE EDASIKAEBAMISE JA PROTESTIMISE KORD

§ 290. Kohtuotsuse peale edasikaebamise ja protestimise õigus

Kohtualusel, tema kaitsjal või seaduslikul esindajal ning kannatanul on õigus kassatsiooni korras kohtuotsuse peale edasi kaevata.

Prokurör on kohustatud kassatsiooni korras protestima iga ebaseadusliku või alusetu kohtuotsuse peale, olenemata sellest, kas ta toetas süüdistust esimese astme kohtus või mitte.

Tsiviilhagejal, tsiviilkostjal ja nende esindajatel on õigus kaevata kohtuotsuse peale tsiviilhagisse puutuvas osas.

Kohtu poolt õigeksmõistetud isikul on õigus kassatsiooni korras kaevata õigeksmõistva kohtuotsuse peale õigeksmõistmise motiivide ja aluste osas.

Eesti NSV Ülemkohtu otsused ei kuulu kassatsiooni korras edasikaebamisele ega protestimisele.

§ 291. Edasikaebamise ja protestimise tähtajad

Kaebused ja protestid esimese astme kohtu otsuse ja kohtu või kohtuniku määruse peale tuleb esitada seitsme

ööpäeva jooksul, arvates kohtuotsuse kuulutamise või määruse tegemise momendist. Kui süüdimõistetu viibib vahi all, arvutatakse otsuse peale edasikaebamise tähtaega süüdimõistetule kohtuotsuse ärakirja kätteandmise momendist.

Seitsme ööpäeva jooksul, arvates kohtuotsuse kuulutamisest, ei tohi asja kohtust välja nõuda ja prokuröril ning protsessiosalistel on õigus tutvuda kohtus asja materjalidega ja esitatud kaebuse või protestiga.

Tähtaja möödumisel esitatud kaebused või protestid jäävad käiguta, kuid võetakse toimikusse.

§ 292. Kassatsioonitähtaja ennistamine

Edasikaebamise või protestimise tähtaja mõjuvatel põhjustel möödalaskmise korral võib tähtaja möödalasknud isik taotleda otsuse teinud kohtult tähtaja ennistamist.

Kui aga asi taotluse esitamise ajaks on saadetud juba teise astme kohtule, otsustatakse küsimus viimase poolt.

Möödalastud tähtaja ennistamise taotluse esitanud isikul on lubatud osa võtta kohtuistungist, kus vaadatakse läbi tähtaja ennistamise küsimus.

§ 293. Kohtuotsuse peale edasikaebamise ja protestimise kord

Kassatsioonikaebused ja -protestid esitatakse otsuse teinud kohtule ja saadetakse viimase poolt edasi teise astme kohtule kolme ööpäeva jooksul pärast kassatsioonitähtaja möödumist.

Kaebuse või protesti ettenähtud tähtajal esitamine vahetult teise astme kohtule ei ole kaebuse või protesti läbivaatamist takistavaks asjaoluks.

Kassatsioonikaebuse esitajal on õigus kaebust kuni asja läbivaatamiseni teise astme kohtus tagasi võtta.

Kassatsiooniprotesti esitanud prokuröril on õigus pro-

testi tagasi võtta kuni asja läbivaatamiseni teise astme kohtus. Protesti tagasivõtmise õigus on samuti kõrgemalseisval prokuröril.

§ 294. Esitatud kaebusest ja protestist teatamine

Kohtuotsuse peale kaebuse või protesti esitamise korral teatab esimese astme kohus sellest ühe ööpäeva jooksul asjast osavõtnud prokurörile ja protsessiosalistele, kellel on õigus tutvuda kohtus kaebuse või protestiga ja esitada selle kohta oma kirjalikke seletusi kuni asja läbivaatamise alguseni teise astme kohtus.

Vahi all viibivale kohtualusele saadetakse koos teatega ärakiri esitatud kaebusest või protestist.

§ 295. Erikaebuste ja -protestide esitamise kord

Erikaebused või -protestid kohtumääruse või kohtuniku ainuisikulise määruse peale esitatakse määruse teinud kohtu kaudu teise astme kohtule seitsme ööpäeva jooksul, arvates määruse teatavaks saamisest.

Erikaebuse või -protesti esitamise tähtaja ennistamise küsimus lahendatakse käesoleva koodeksi §-s 292 ettenähtud korras.

§ 296. Kohtumääruste ja kohtunike ainuisikuliste määruste peale esitatavad erikaebused ja -protestid

Erikaebused või -protestid kohtumääruste või kohtuniku ainuisikuliste määruste peale vaadatakse teise astme kohtus läbi ainult nende isikute suhtes, kelle kohta oli erikaebus või -protest esitatud.

Erikaebuse või -protesti esitamine kohtumääruse peale peatab kaevatava või protestitava määruse täitmise, kui määrus käsitleb asja täiendavaks uurimiseks saatmist, kohtualuse suhtes meditsiinilise iseloomuga sunnivahendi

kohaldamist või enne tähtaega karistuse kandmisest vabastamist haiguse tõttu.

Kohtuistungil tehtud määrused asjas, mille menetlus lõppes kohtuotsusega, ei kuulu eraldi edasikaebamisele ja protestimisele käesolevas paragrahvis ettenähtud korras.

§ 297. Asja läbivaatamise tähtaeg teise astme kohtus

Teise astme kohtule kaebuse või protesti põhjal esitatud asi vaadatakse läbi mitte hiljem kui kahe nädala jooksul, arvates asja saabumisest.

Asja ulatuslikkuse või erilise keerukuse tõttu võib teise astme kohtu esimees seda tähtaega pikendada, kuid mitte rohkem kui seitsme ööpäeva võrra.

Esimese astme kohus teatab prokurörile ja protsessiosalistele asja läbivaatamise päevast teise astme kohtus, mille istungist neil on õigus osa võtta.

Teadaanne asja läbivaatamise aja kohta teise astme kohtus tuleb välja panna hiljemalt kolm ööpäeva enne asja läbivaatamist.

§ 298. Kassatsioonikaebuse või -protesti esitamise tagajärjed

Kassatsioonikaebuse või -protesti esitamine kohtuotsuse peale peatab kohtuotsuse täitmise, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 325 lg. 4 ettenähtud erand.

Kahekümne kaheksas peatükk

KASSATSIOONIMENETLUS

§ 299. Protsessiosaliste osavõtt teise astme kohtu istungist

Teise astme kohtu istungile ilmunud süüdi- ja õigeksmõistetuil, kaitsjal, kannatanul, tsiviilhagejal, tsiviilkost-

jal ning nende esindajatel on õigus asja kohta seletusi anda, samuti esitada oma taotlusi ja avaldusi.

Küsimuse vahi all viibiva süüdimõistetu toomise kohta asja kassatsiooni korras läbivaatava kohtu istungile otsustab teise astme kohus.

§ 300. Asjade avalik läbivaatamine teise astme kohtu istungil

Kaebuste ja protestide alusel vaadatakse teise astme kohtus asjad läbi avalikul kohtuistungil, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 17 ettenähtud erandid.

§ 301. Täiendavate tõendite esitamine teise astme kohtule

Teise astme kohus võib nõuda ja protsessiosalistel ning prokuröril on õigus esitada teise astme kohtule täiendavaid kirjalikke tõendeid kuni prokuröri arvamuse avaldamiseni asja läbivaatamisel.

Esitatud tõenditega tutvustatakse teisi ilmunud protsessiosalisi ja prokuröri.

§ 302. Asja läbivaatamise algus

Määratud ajal avab eesistuja teise astme kohtu istungi ning teatab, milline asi ja kelle kaebuse või protesti alusel tuleb läbivaatamisele.

Eesistuja teeb kindlaks, kes on ilmunud ja kas nendele, kes ei ilmunud, oli teatatud asja läbivaatamise päevast. Protsessiosalistele asja läbivaatamisest mitteteatamine toob kaasa asja läbivaatamise edasilükkamise.

Pärast seda teatab eesistuja kohtu koosseisu ning prokuröri ja tõlgi perekonnanimed ja küsib, kas kellelgi on taandusavaldusi. Avaldused taanduste kohta vaadatakse läbi käesoleva koodeksi §-s 232 ettenähtud korras.

Eesistuja küsitleb prokuröri ja protsessiosalisi, kas neil ei ole taotlusi.

Esitatud taotluste kohta teeb kohus määruse.

§ 303. Asja läbivaatamise kord

Asja läbivaatamine algab ühe kohtuliikme ettekandega, kes kannab ette asja sisu ja esitab kaebuses või protestis toodud põhilised väited. Esimesena antakse sõna kaebuse või protesti esitajale. Seejärel annavad seletusi istungile ilmunud protsessiosalised. Pärast protsessiosaliste seletuste andmist kuulab kohus ära prokuröri arvamuse, mille järel kohus lahkub nõupidamistuppa määruse tegemiseks.

Kohtuistungi korra ja selle rikkujate suhtes tarvitusele võetavate abinõude suhtes kehtivad käesoleva koodeksi §-d 224 ja 225.

§ 304. Määruse tegemine

Määruse tegemisel juhindub kohus käesoleva koodeksi §-de 261 ja 265 eeskirjadest.

Määrus astub seadusjõusse tema kuulutamise momendist.

§ 305. Kohtuotsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse kontrollimine

Asja kassatsiooni korras läbivaatamisel kontrollib kohus kohtuotsuse seaduslikkust ja põhjendatust asjas leiduvate ning täiendavalt esitatud materjalide alusel. Kohus ei ole seotud kassatsioonikaebuse või -protesti järeldustega ja kontrollib asja täies ulatuses kõikide süüdimõistetute suhtes, sealhulgas ka nende suhtes, kes kaebust ei esitanud ja kelle suhtes ei esitatud kassatsiooniprotesti.

Kui pärast asja kassatsiooni korras läbivaatamist saa-

bub kassatsioonikaebus isikult, kellele edasikaebamise tähtaeg ennistati, vaadatakse asi selle kaebuse alusel kassatsiooni korras uuesti läbi.

Kui seejuures täiendavalt tehtud kassatsioonimäärus on vastuolus samas asjas varem tehtud määrusega, esitatakse asi Eesti NSV Ülemkohtu esimehele, kes otsustab ühe või mõlema määruse peale kohtuliku järelevalve korras protesti esitamise küsimuse.

§ 306. Kassatsioonimääruse liigid

Asja kassatsiooni korras läbivaatamise tulemusena teeb kohus ühe järgmistest määrustest: jätab kohtuotsuse muutmata, kaebuse või protesti aga rahuldamata; tühistab kohtuotsuse ja saadab asja uueks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks; tühistab kohtuotsuse ja lõpetab asja; muudab kohtuotsuse.

§ 307. Kohtuotsuse kassatsiooni korras tühistamise või muutmise alused

Kohtuotsuse tühistamise või muutmise alusteks asja läbivaatamisel kassatsiooni korras on:

1) kohtueelse või kohtuliku uurimise ühekülgsus või puudulikkus;

2) kohtuotsuses sisalduvate kohtu järelduste mittevastavus faktilistele asjaoludele;

3) kriminaalprotsessi seaduse oluline rikkumine;

4) kriminaalseaduse ebaõige kohaldamine;

5) kohtu poolt määratud karistuse mittevastavus kuriteo raskusele ja süüdimõistetu isiksusele.

§ 308. Uurimise ühekülgsus või puudulikkus

Ühekülgne või puudulik on kohtueelne või kohtulik uurimine, kui jäeti välja selgitamata asjaolud, mis võivad kohtuotsuse tegemisel tähtsust omada.

Uurimine loetakse igal juhul ühekülgseks või puuduliku kuks:

1) kui asjas ei ole välja selgitatud olulist tähtsust omavaid asjaolusid või on jäetud üle kuulamata prokuröri või protsessiosaliste poolt nimetatud tunnistajad või välja nõudmata nende poolt näidatud tõendid, mis võivad asjas tähtsust omada;

2) kui ei ole uuritud asjaolusid, mis olid märgitud selle kohtu määruses, kelle poolt asi anti täiendavaks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks.

Kohtuotsus tühistatakse ka siis, kui ühe või teise asjaolu uurimise vajadus tekib täiendavalt esitatud materjalidest.

§ 309. Kohtuotsuses sisalduvate kohtu järelduste mittevastavus faktilistele asjaoludele

Kohtuotsus on mittevastav faktilistele asjaoludele:

1) kui kohtuotsuse järeldused ei ole kooskõlas kohtuistungil kontrollitud tõenditega;

2) kui kohtuotsuses ei arvestatud asjaolusid, mis oluliselt võisid mõjuda kohtu järeldustele;

3) kui vastuoluliste tõendite puhul, millel oli või võis olla oluline tähtsus kohtu järelduste suhtes, ei ole kohtuotsuses näidatud, mis alustel kohus luges õigeks ühed tõendid ega arvestanud teisi;

4) kui kohtuotsuses toodud kohtu järeldused ise sisaldavad olulisi vastuolusid, mis võisid mõjuda kohtualuse süüdioleku küsimuse otsustamisele, tema suhtes õige kriminaalseaduse kohaldamisele või karistusmäära valikule.

§ 310. Kriminaalprotsessi seaduse oluline rikkumine

Kriminaalprotsessi seaduse oluliseks rikkumiseks on sellised protsessiosaliste õiguste või muude kriminaalprotsessi eeskirjade rikkumised, mis takistasid või võisid takistada kriminaalasja objektiivset ja igakülgset uurimist

ning asjas seadusliku ja põhjendatud kohtuotsuse tegemist.

Kohtuotsus kuulub igal juhul tühistamisele järgmiste kriminaalprotsessi eeskirjade rikkumise korral:

1) kui kohus ei lõpetanud asja käesoleva koodeksi §-des 220 ja 221 ettenähtud aluste esinemisel;

2) asja arutamine ebaseadusliku kohtukoosseisu poolt;

3) asja arutamine kohtualuse puudumisel, kui seaduse järgi tema osavõtt kohtuistungist on kohustuslik;

4) asja arutamine kaitsja osavõtuta, kui seaduse järgi tema osavõtt on kohustuslik;

5) kohtunike nõupidamise saladuse rikkumine kohtuotsuse tegemisel;

6) kui otsusele ei ole alla kirjutanud kõik kohtunikud;

7) kohtuotsuses motiivide puudumine;

8) asja arutamine tõlgi osavõtuta keeles, mida kohtualune ei valda;

9) kohtualusele käesoleva koodeksi §-des 202 ja 203 ettenähtud dokumentide mitteõigeaegne kätteandmine;

10) asjas eksperdi arvamuse puudumine, kui ekspertiisi teostamine oli kohustuslik;

11) kohtuistungi protokolli puudumine.

§ 311. Kriminaalseaduse ebaõige kohaldamine

Kriminaalseaduse ebaõigeks kohaldamiseks on:

1) kohaldamisele kuulunud seaduse mittekohaldamine või seaduse ebaõige tõlgendamine;

2) kohaldamisele mittekuulunud seaduse kohaldamine.

§ 312. Kohtu poolt määratud karistuse mittevastavus kuriteo raskusele ja süüdimõistetu isiksusele

Kohtu poolt määratud karistus on mittevastav kuriteo raskusele ja süüdimõistetu isiksusele, kui karistus küll ei ületa antud kuriteo eest seaduses kindlaksmääratud piire,

kuid oma raskuse või kerguse tõttu ei vasta kuriteo ühiskonnaohtlikkuse iseloomule ja astmele, süüdimõistetu isiksusele ja vastutust kergendavatele või raskendavatele asjaoludele.

§ 313. Õigeksmõistva kohtuotsuse tühistamine

Õigeksmõistvat kohtuotsust võib kassatsiooni korras tühistada ainult prokuröri protesti või kannatanu kaebuse või kohtu poolt õigeksmõistetud isiku kaebuse korral.

§ 314. Lubamatus raskendada kassatsiooniastmes süüdimõistetu karistust või kohaldada tema suhtes raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust

Asja kassatsiooni korras läbivaatamisel võib kohus kergendada esimese astme kohtu poolt mõistetud karistust või kohaldada kergemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust, kuid tal ei ole õigust karistust raskendada ega kohaldada raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust.

Kohtuotsust võib tühistada seoses vajadusega kohaldada raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust või karistuse kerguse tõttu ainult siis, kui nendel põhjustel on prokurör esitanud protesti või kannatanu on esitanud kaebuse.

§ 315. Kohtuotsuse tühistamine asja uueks arutamiseks saatmisega

Kohtuotsuse tühistamisel asja uueks arutamiseks saatmisega näitab kohus oma määruses, kas asja menetlust tuleb alustada kohtueelsest uurimisest, kohtu alla andmisest või asja kohtulikust arutamisest.

Asja uueks kohtulikuks arutamiseks saatmise korral saadab teise astme kohus asja uueks arutamiseks otsuse teinud kohtule teises kohtu koosseisus või teisele kohtule.

§ 316. Süüdimõistva kohtuotsuse tühistamine asja lõpetamisega

Asja kassatsiooni korras läbivaatamisel tühistab teise astme kohus süüdimõistva kohtuotsuse ja lõpetab asja:

1) kui esineb mõni käesoleva koodeksi §-des 5, 7 ja 8 ettenähtud alustest;

2) kui ei ole tõendatud kohtualuse süüdiolek kuriteo toimepanemises, kusjuures ei ole alust täiendavaks uurimiseks või asja uueks kohtulikuks arutamiseks.

§ 317. Teise astme kohtu juhtnööride kohustuslikkus

Kassatsiooni korras asja läbivaatava kohtu juhtnöörid on kohustuslikud täiendaval uurimisel ja asja teistkordsel arutamisel kohtus.

Kassatsiooni korras asja läbivaataval kohtul ei ole õigust tuvastada ega lugeda tõendatuks fakte, mis kohtuotsusega ei olnud tuvastatud ega ümber lükatud, samuti ette otsustada küsimust süüdistuse tõendatuse või tõendamatuse, ühe või teise tõendi usaldusväärsuse või mitteusaldusväärsuse kohta ja ühtede tõendite eeliste kohta teiste suhtes, samuti esimese astme kohtu poolt ühe või teise kriminaalseaduse ja karistusmäära kohaldamise kohta.

§ 318. Kohtuotsuse muutmine

Kui asja kassatsiooni korras läbivaatamisel tehti kindlaks, et esimese astme kohus kohaldas ebaõigesti kriminaalseadust või mõistis karistuse, mis ei vasta kuriteo raskusele või süüdimõistetu isiksusele, võib teise astme kohus, saatmata asja uueks arutamiseks, teha kohtuotsuses vajalikud muudatused, raskendamata seejuures esimese astme kohtu poolt mõistetud karistust ja kohaldamata raskemat kuritegu ettenägevat seadust.

§ 319. Kassatsioonimääruse sisu

Kassatsioonimääruses peavad olema näidatud:

1) määruse tegemise aeg ja koht;

2) määruse teinud kohtu nimi, kohtu koosseis, asja läbivaatamisest osa võtnud prokuröri ja protsessiosaliste perekonnanimed;

3) kelle kaebuse või protesti alusel asi läbi vaadati;

4) süüdi- või õigeksmõistetute perekonnanimed;

5) kohtuotsuse sisu;

6) kaebuse või protesti sisu, samuti prokuröri ja protsessiosaliste poolt täiendavalt esitatud tõendid;

7) asjast osavõtnud protsessiosaliste avaldused ja prokuröri arvamus;

8) kassatsiooniastme järeldused kaebuse või protesti suhtes.

Kaebuse või protesti rahuldamata jätmise korral peavad määruses olema näidatud põhjused, mille alusel kaebuse või protesti väited on tunnistatud ebaõigeks.

Otsuse tühistamise või muutmise korral peab määruses olema näidatud, milles seisneb kohtuotsuse ebaseaduslikkus või põhjendamatus.

Asja täiendavaks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks saatmisel peavad määruses olema näidatud asjaolud, mis vajavad väljaselgitamist, või uurimistoimingud, mis tuleb teostada.

§ 320. Määruse kuulutamine

Kui määrus on kohtunike poolt alla kirjutatud, tuleb kohus kohtuistungisaali ja eesistuja või kohtu liige, kes asja ette kandis, kuulutab määruse, mida saalis viibijad kuulavad seistes.

§ 321. Teise astme kohtu liikme eriarvamus

Teise astme kohtu liikmel, kes jäi määruse tegemisel vähemusse, on õigus esitada kirjalikult oma eriarvamus, mis võetakse toimikusse, kuid mida ei avaldata määruse kuulutamisel.

Eriarvamus esitatakse koos toimikuga Eesti NSV Ülemkohtu esimehele järelevalve korras protesti esitamise küsimuse otsustamiseks.

§ 322. Asja arutamine esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse tühistamist kassatsiooni korras

Pärast esimese kohtuotsuse tühistamist arutatakse asja üldises korras.

Esimese astme kohtus asja uuel arutamisel on lubatud karistust raskendada või raskemat kuritegu ettenägevat seadust kohaldada ainult tingimusel, kui esimene kohtuotsus oli tühistatud prokuröri kassatsiooniprotesti või kannatanu kaebuse põhjal karistuse kerguse tõttu või seoses vajadusega kohaldada raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust, samuti siis, kui pärast kohtuotsuse tühistamist asja uuel uurimisel on tuvastatud asjaolud, mis tõendavad raskema kuriteo toimepanemist kohtualuse poolt.

§ 323. Teise astme kohtu määruse täitmisele pööramine

Teise astme kohtu määrus otsuse jõussejätmise kohta saadetakse koos kriminaaltoimikuga viie ööpäeva jooksul täitmiseks otsuse teinud kohtule.

Otsuse tühistamise ja asja täiendavaks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks saatmise korral saadetakse määrus koos kriminaaltoimikuga täitmiseks prokurörile või määruses näidatud kohtule, määruse ärakiri aga otsuse teinud kohtule teadmiseks.

Määrusest, mis näeb ette süüdimõistetu vabastamist vahi

alt, saadetakse ärakiri teise astme kohtu poolt ühe ööpäeva jooksul kinnipidamiskoha administratsioonile täitmiseks. Süüdimõistetu vabastamise määruse täitmisest teatab kinnipidamiskoha ülem ühe ööpäeva jooksul otsuse teinud kohtule.

§ 324. Kassatsioonlastme erimäärus

Teise astme kohus võib erimäärusega juhtida kohtu või uurimisorganite tähelepanu asjas esinenud puudustele ja protsessinormide rikkumistele.

Samuti on teise astme kohtul õigus erimäärusega juhtida asutuste, ettevõtete, organisatsioonide ja ametiisikute tähelepanu nende töös avastatud puudustele ja nõuda nende kõrvaldamiseks abinõude tarvitusele võtmist.

VIIES OSA

KOHTUOTSUSE TÄITMINE

Kahekümne üheksas peatükk

KOHTUOTSUSE JÕUSTUMINE JA TÄITMISELE PÖÖRAMINE

§ 325. Kohtuotsuse jõustumine

Kohtuotsus jõustub kassatsioonikaebuse või -protesti esitamise tähtaja möödumisel, kui tema peale ei ole esitatud kaebust ega protesti. Kassatsioonikaebuse või -protesti esitamise korral jõustub kohtuotsus, kui teda ei tühistata, pärast asja läbivaatamist kõrgemalseisva kohtu poolt.

Kassatsiooni korras edasikaebamisele mittekuuluv kohtuotsus jõustub tema kuulutamisega.

Süüdimõistev kohtuotsus pööratakse täitmisele tema jõustumisel.

Õigeksmõistev ja kohtualust karistusest vabastav kohtuotsus pööratakse täitmisele viivitamata pärast otsuse kuulutamist, kusjuures kohtualuse vahi all viibimise korral vabastab kohus tema vahi alt kohtuistungisaalis.

Kui kohtuotsuse peale esitati kaebus või protest ainult ühe süüdimõistetu suhtes, siis otsus tervikuna ei jõustu enne kohtuotsuse läbivaatamist teise astme kohtus.

Järelevalvet kohtuotsuste täitmise seaduslikkuse üle teostab prokurör.

§ 326. Kohtuotsuste ja -määruste kohustuslikkus

Jõustunud kohtuotsus ja -määrus on kohustuslik kõikidele riiklikele ja ühiskondlikele asutustele, ettevõtetele ja organisatsioonidele, ametiisikutele ja kodanikele ning kuulub täitmisele kogu NSV Liidu territooriumil.

§ 327. Kohtumääruste ja kohtunike ainuisikuliste määruste jõustumine ning nende täitmisele pööramine

Kohtumäärused ja kohtunike ainuisikulised määrused jõustuvad ja pööratakse täitmisele erikaebuse või -protesti esitamise tähtaja möödumisel, erikaebuse või -protesti esitamise korral aga pärast asja läbivaatamist kõrgemalseisva kohtu poolt.

Kohtumäärused, mis ei kuulu edasikaebamisele, jõustuvad ja pööratakse täitmisele viivitamata pärast nende tegemist.

§ 328. Kohtuotsuse täitmisele pööramine

Kohtuotsuse pöörab täitmisele otsuse teinud kohus, kes saadab kohtuotsuse ärakirja sellele organile, kellel lasub kohtuotsuse täitmise kohustus.

Kui õigeksmõistetult või isikult, kelle suhtes asi lõpetati, olid ära võetud dokumendid, väärtused või muud esemed või oli arestitud vara, siis saadetakse jõustunud kohtuotsuse või teise astme kohtu määruse ärakiri vastavale organile nende dokumentide, väärtuste või muude esemete tagastamiseks, samuti vara vabastamiseks aresti alt.

Kohtuotsust täitvad organid teatavad viivitamata kohtule otsuse täitmisest.

§ 329. Süüdimõistetuga kokkusaamise lubamine ja karistuse kandmise kohast teatamine

Kuni kohtuotsuse jõustumiseni ei või vahi all viibivat süüdimõistetut üle viia teises paikkonnas asuvasse kinnipidamiskohta. Kuni kohtuotsuse täitmisele pööramiseni lubab kohtunik või kohtu esimees vahistatu lähematel sugulastel temaga kokkusaamist.

Pärast kohtuotsuse jõustumist, millega süüdimõistetut karistati vabadusekaotusega või asumiselesaatmisega, peab kinnipidamiskoha administratsioon kohtule teatama, kuhu saadetakse süüdimõistetu karistuse kandmiseks.

§ 330. Kohtuotsuse täitmise edasilükkamine

Kui kohtualust on karistatud vabadusekaotusega, asumiselesaatmisega, väljasaatmisega või parandusliku tööga, võib kohtuotsuse täitmise edasilükkamine toimuda ühel alljärgnevatest alustest:

1) süüdimõistetu raske haigus, kui see takistab karistuse kandmist, — kuni süüdimõistetu tervistumiseni;

2) süüdimõistetu rasedus, — tähtajaks mitte üle ühe aasta pärast sünnitamist;

3) kui karistuse viivitamatu kandmine võib kaasa tuua eriti raskeid tagajärgi süüdimõistetule või tema perekonnaliikmetele eriliste asjaolude või eriliste tingimuste tõttu, nagu tulekahju, looduslik õnnetus, ainukese töövõimelise perekonnaliikme raske haigus või surm jne., — kuni kuueks kuuks, arvates kohtuotsuse jõustumise päevast.

Kohtuotsuse täitmise edasilükkamine ei ole lubatud eriti raskete kuritegude eest süüdimõistetute, samuti eriti ohtlike retsidivistide suhtes.

§ 331. Rahatrahvi tasumise pikendamine ja ajatamine

Kui rahatrahvi viivitamatu tasumine on süüdimõistetule üle jõu käiv, võib rahatrahvi tasumist pikendada või ajatada tähtajaga kuni kuue kuuni.

§ 332. Süüdimõistetu ennetähtaegne vabastamine haiguse tõttu

Kui vabadusekaotusega, asumiselesaatmisega, väljasaatmisega või distsiplinaarpataljoni saatmisega karistatud isik karistuse kandmise ajal on parandamatult raskesti haigestunud, siis teeb kohus prokuröri või kinnipidamiskoha administratsiooni, asumiselesaatmise või väljasaatmise üle järelevalvet teostava organi või distsiplinaarpataljoni ülema esildise ja kohtumeditsiinilise ekspertiisi komisjoni arvamuse alusel määruse süüdimõistetu paigutamiseks raviasutusse või tema enne tähtaega edasisest karistuse kandmisest vabastamise kohta kooskõlas «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-ga 52.

Kui karistuse kandmise ajal on parandamatult raskesti haigestunud vabadusekaotuseta parandusliku tööga karistatud isik, teeb kohus määruse tema vabastamise kohta edasisest karistuse kandmisest.

Kui süüdimõistetu pärast kohtuotsuse tegemist, kuid enne karistuse täielikku ärakandmist on jäänud vaimuhaigeks, mille tagajärjel ta ei ole võimeline endale oma tegudest aru andma või neid juhtima, teeb kohus määruse karistuse täitmisele mittepööramise või karistuse kandmise lõpetamise kohta, kusjuures kohtul on õigus süüdimõistetu suhtes kohaldada «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 1 ettenähtud meditsiinilise iseloomuga sunnivahendeid või «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 59 lg. 4 ettenähtud vahendeid.

§ 333. Raviasutuses viibimise aja arvamine karistuse kandmise aja hulka

Kui vabadusekaotuslikku karistust kandev isik on haigestumise tõttu paigutatud raviasutusse, arvatakse selles viibimise aeg karistusaja hulka.

§ 334. Karistusest vabastamine ja karistuse asendamine

Süüdimõistetu karistuse asendamise või tema tingimisi ennetähtaegse karistusest vabastamise «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 23, 26, 46, 55 ja 56 ettenähtud alustel otsustab kohus oma määrusega kohaliku töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee või selle järelevalve komisjoni, alaealiste asjade komisjoni või parandusliku töö asutuse administratsiooni esildise alusel, mis on kooskõlastatud järelevalvekomisjoniga, samuti organi esildise alusel, kelle pädevusse kuulub parandusliku töö organiseerimine, või distsiplinaarpataljoni ülema esildise, või ühiskondliku organisatsiooni või karistust kandva isiku töökoha töötajate või õppimiskoha kollektiivi taotluse alusel.

Kui kohus jätab rahuldamata esildise või taotluse tingimisi ennetähtaegse karistusest vabastamise või karistuse asendamise kohta liigilt kergema karistusega «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 55 lg. 2 või 3 tähendatud isiku suhtes, siis võib teistkordselt sellekohase esildise teha või taotluse esitada mitte varem kui ühe aasta pärast, arvates rahuldamata jätmise määruse tegemisest, teiste süüdimõistetute suhtes aga mitte varem kui kuue kuu möödumisel selle määruse tegemisest.

§ 335. Mitme kohtuotsuse täitmisele pööramine

Kui kohtuotsuse tegemisel, millega isikule mõisteti karistus, jäi selle karistusega liitmata või kaetuks lugemata eelmise kohtuotsusega mõistetud ja veel täielikult ära-

kandmata karistus, siis teeb viimase kohtuotsuse teinud kohus või selle kohtuotsuse täitmise asukoha järgne samaliigiline kohus määruse kõigi kohtuotsuste järgi kandmata karistuste täitmise korra kohta, juhindudes «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-de 40, 41 ja 43 eeskirjadest.

§ 336. Kohtuotsuse täitmisega seoses olevaid küsimusi otsustavad kohtud

Otsuse täitmise edasilükkamise, trahvi tasumise pikendamise või ajatamise, karistuse kandmisest vabastamise või karistuse asendamise, mitme kohtuotsuse täitmisele pööramise, samuti igasugused kahtlused ja ebaselgused, mis tekivad otsuse täitmise käigus, otsustab oma määrusega kohus, kes tegi otsuse.

Kui otsus täidetakse väljaspool otsuse teinud kohtu tegevuspiirkonda, otsustab need küsimused oma määrusega kohtuotsuse täitmise koha järgne samaliigiline kohus. Sel juhul saadetakse määruse ärakiri otsuse teinud kohtule.

Kohtuotsuse täitmisega seoses olevad küsimused vaadatakse kohtu poolt läbi kohtuistungil prokurōri osavõtul.

Kohtuistungile kutsutakse süüdimõistetu ja tema taotlusel ka kaitsja. Kui küsimus puudutab kohtuotsuse täitmist tsiviilhagi osas, siis kutsutakse istungile ka tsiviilhageja ja tsiviilkostja. Nende mitteilmumine ei takista asja läbivaatamist, kui neile istungi ajast on õigeaegselt teatatud.

Käesoleva koodeksi §-s 334 ettenähtud küsimuste otsustamisel kutsutakse kohtusse esildise teinud organi esindaja, aga kui asja arutatakse ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi taotlusel, taotluse esitanud organisatsiooni või kollektiivi esindaja.

Süüdimõistetu enne tähtaega haiguse tõttu vabastamise küsimuse läbivaatamisel kohtu poolt on arvamuse andnud kohtuekspertiisikomisjoni esindaja osavõtt kohustuslik.

§ 337. Kohtuotsuse täitmisse puutuvate küsimuste läbivaatamise kord

Asja läbivaatamine algab eesistuja ettekandega, pärast seda kuulab kohus ära istungile ilmunud süüdimõistetu, samuti teiste isikute seletused ja prokuröri arvamuse ning läheb siis nõupidamisele määruse tegemiseks.

§ 338. Karistatuse kustutamise kord

Ühiskondlike organisatsioonide ja alaealiste asjade komisjoni taotlused karistatuse kustutamise kohta vabadusekaotusega karistatud isikute suhtes, kes pärast põhi- ja lisakaristuse ärakandmist oma eeskujuliku käitumise ja ausa suhtumisega töösse on tõendanud, et nad on end parandanud, vaatab läbi taotluse esitanud ühiskondliku organisatsiooni või alaealiste asjade komisjoni asukoha järgne rahvakohus.

Isikute suhtes, keda on karistatud vabadusekaotusega «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-des 62—77, 88 lg. 3, 89 lg. 3, 90 lg. 2, 91 lg. 3, 92 lg. 3, 93 lg. 3, 101, 115 lg. 3 ja 141 ettenähtud kuritegude eest, vaatab taotlused läbi Eesti NSV Ülemkohus.

«Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 58 lg. 1 punktis 7 märgitud isikute taotlused karistatuse kustutamise kohta pärast karistatuse kustumiseks ettenähtud tähtaegade möödumist vaatab läbi taotleja elukoha järgne rahvakohus, välja arvatud taotlused isikutelt, kes on süüdi mõistetud käesoleva paragrahvi teises lõikes märgitud kuritegude eest, millised vaatab läbi Eesti NSV Ülemkohus.

Taotluse läbivaatamisel on isiku osavõtt, kelle karistatuse kustutamise kohta taotlus esitati, samuti karistatuse kustutamise taotluse esitanud ühiskondliku organisatsiooni või alaealiste asjade komisjoni esindaja osavõtt kohtuistungist kohustuslik.

Kohtuistungile kutsutakse prokurör, kuid prokuröri mit-

teilmumine kohtuistungile ei takista taotluse läbivaatamist.

Kui kohus jätab oma määrusega karistatuse kustutamise taotluse rahuldamata, ei ole teistkordne taotluse esitamine lubatud enne ühe aasta möödumist, arvates määruse tegemise päevast.

§ 339. Määruste protestimine

Kohtumäärused käesoleva koodeksi §-de 334 ja 338 ettenähtud küsimustes edasikaebamisele ei kuulu, kuid nende peale võib protesti esitada prokurör.

KUUES OSA

JÕUSTUNUD KOHTUOTSUSTE JA MÄÄRUSTE UUESTI LÄBIVAATAMINE

Kolmekümnes peatükk

KOHTULIKU JÄRELEVALVE MENETLUS

§ 340. Kohtuliku järelevalve korras protesti esitamise õigust omavad ametiisikud

NSV Liidu peaprokuröril ning NSV Liidu Ülemkohtu esimehel ja nende asetäitjatel on õigus oma kompetentsi piirides esitada proteste Eesti NSV kohtute jõustunud otsuste ja määruste peale.

Eesti NSV prokuröril ning Eesti NSV Ülemkohtu esimehel ja nende asetäitjatel on õigus esitada proteste Eesti NSV kohtute jõustunud kohtuotsuste ja -määruste peale, välja arvatud Eesti NSV Ülemkohtu pleenumi määrused.

Protesti esitanud isikul on õigus seda tagasi võtta. Prokuröri poolt esitatud protesti võib tagasi võtta ka kõrgemalseisev prokurör kuni kohtuistungi alguseni, kus protest läbivaatamisele tuleb.

§ 341. Kohtuliku järelevalve korras kohtuotsuse uuesti läbivaatamise piirid

Süüdimõistvat kohtuotsust või -määrust võib karistuse kerguse motiividel või süüdimõistetu suhtes raskemat kuritegu ettenägeva kriminaalseaduse kohaldamise vajalikkuse motiividel, samuti õigeksmõistvat kohtuotsust või

kohtumäärust asja lõpetamise kohta kohtuliku järelevalve korras uuesti läbi vaadata ainult ühe aasta jooksul pärast nende jõustumist.

§ 342. Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaatavad kohtud

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegium vaatab kohtuliku järelevalve korras läbi protestid, mis on esitatud rahvakohtute jõustunud otsuste ja määruste peale kriminaalasjades.

Eesti NSV Ülemkohtu presiidium vaatab kohtuliku järelevalve korras läbi protestid, mis on esitatud Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegiumi otsuste ja määruste peale.

Eesti NSV Ülemkohtu pleenum vaatab läbi protestid, mis on esitatud Eesti NSV Ülemkohtu presiidiumi määruste peale.

§ 343. Kohtuotsuse ja -määruse täitmise peatamine

NSV Liidu peaprokuröril, NSV Liidu Ülemkohtu esimehel ja nende asetäitjatel, samuti Eesti NSV prokuröril ja Eesti NSV Ülemkohtu esimehel on õigus peatada iga nende poolt protestitud kohtuotsuse ja -määruse täitmist kuni asja lahendamiseni kohtuliku järelevalve korras.

Saanud peatamise määruse, ei pööra kohus, kelle menetluses asi on, kohtuotsust või -määrust täitmisele. Kui kohtuotsus või -määrus oli juba täitmisele pööratud, saadab kohus peatamise määruse ärakirja organile, kes kohtuotsust või -määrust täidab. Nimetatud organ on kohustatud viivitamata peatama kohtuotsuse või -määruse täitmise kuni kohtuliku järelevalve menetluse lõpetamiseni.

Kui süüdimõistetu kannab vabadusekaotuslikku karistust, võtab ametiisik, kes peatas kohtuotsuse täitmise, tarvitusele abinõud süüdimõistetu vahi alt vabastamiseks ja otsustab tõkendi valimise küsimuse.

§ 344. Kriminaalasja väljanõudmine

Käesoleva koodeksi §-s 340 loetletud ametiisikutel on õigus välja nõuda iga kriminaalasja jõustunud kohtuotsuste või -määruste peale protesti esitamise küsimuse otsustamiseks.

Õigus rahvakohtutest kriminaalasju välja nõuda on ka linna- ja rajooniprokuröridel kõrgemalseisvale prokurörile esildise tegemiseks kohtuliku järelevalve korras protesti esitamise kohta.

§ 345. Protesti läbivaatamise kord

Jõustunud kohtuotsuse ja -määruse peale esitatud protestid vaatab järelevalveaste läbi hiljemalt viieteistkümne ööpäeva jooksul, arvates protesti saamisest.

Protestide läbivaatamisest kohtuliku järelevalve korras võtab osa prokurör, kes toetab tema poolt esitatud protesti või annab arvamuse kohtu esimehe või tema asetäitja poolt esitatud protesti kohta.

Eesti NSV Ülemkohtu presiidiumi istungist võtab osa Eesti NSV prokurör või tema asetäitja. Eesti NSV Ülemkohtu pleenumi istungist on Eesti NSV prokurõri osavõtt kohustuslik.

Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaataval kohtukolleegiumil on vajaduse korral õigus kutsuda kohtuistungile süüdi- või õigeksmõistetu ja tema kaitsja. Eesti NSV Ülemkohtu presiidiumi ja pleenumi istungile süüdimõistetut ei kutsuta.

Asja kannab ette kohtu esimees või tema määramisel üks kohtu liikmetest, kes esitab asjaolud, kohtuotsuse või -määruse sisu ja protesti motiivid.

Kui istungist võtab osa süüdi- või õigeksmõistetu või tema kaitsja, on neil õigus anda seletusi pärast kohtu liikme ettekannet.

Pärast seda annab prokurör oma arvamuse, mille järel

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegium, presiidium või pleenum teeb motiveeritud määruse, mis võetakse vastu lihthäälteenamusega, kusjuures ühelgi kohtunikul ei ole õigust hääletamisest keelduda. Häälte poolitumisel loetakse protest tagasilükatuks. Kohtu liikme eriarvamus vormistatakse kirjalikult.

§ 346. Järelevalve korras tehtavad määrused

Järelevalve korras asja läbivaatamise tulemusena võib kohus:

1) protesti rahuldamata jätta;

2) tühistada kohtuotsuse ja kõik järgnevad kohtumäärused ning lõpetada asjas menetluse või anda asja uueks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks;

3) tühistada kassatsioonimääruse, samuti ka järgnevad kohtumäärused, kui viimased olid tehtud, ja anda asja uueks läbivaatamiseks kassatsiooni korras;

4) tühistada kohtuliku järelevalve korras tehtud määrused ning jätta kohtuotsuse ja kassatsioonimääruse jõusse kas muudatustega või ilma;

5) teha kohtuotsuses või -määruses muudatusi.

§ 347. Kohtuotsuse järelevalve korras tühistamise alused

Järelevalveaste tühistab otsuse või teeb sellesse muudatusi käesoleva koodeksi §-s 307 ettenähtud alustel.

Kassatsioonimäärus kuulub tühistamisele, kui järelevalve korras asja läbivaatamisel selgub, et selle määrusega on kohtuotsus või -määrus põhjendamatult jõusse jäetud, tühistatud või muudetud, või kui asja kassatsiooni korras läbivaatamisel on esinenud seaduserikkumisi, mis mõjustasid või võisid mõjustada kassatsioonimääruse õigsust.

§ 348. Järelevalveastme õiguste piirid

Protesti läbivaatamisel ei ole kohus seotud protesti väidetega, vaid on kohustatud kontrollima asja kogu ulatuses.

Kui kohtuotsusega on süüdi mõistetud mitu isikut, protest aga esitati ühe või osa süüdimõistetute suhtes, peab kohus asja järelevalve korras läbi vaatama kõikide süüdimõistetute suhtes.

Kui asjas on mitu süüdi- või õigeksmõistetut, ei ole kohtul õigust tühistada kohtuotsust või -määrust nende süüdi- või õigeksmõistetute seisundi halvenemise eesmärgil, kelle suhtes protesti ei olnud esitatud.

Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaatamisel võib kohus kergendada süüdimõistetule mõistetud karistust või kohaldada kergemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust, kuid tal ei ole õigust karistust raskendada ega kohaldada raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust.

Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaatava kohtu juhendid on kohustuslikud täiendaval uurimisel ja asja teistkordsel arutamisel kohtus.

Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaataval kohtul ei ole õigust lugeda tõendatuks fakte, mis kohtuotsusega ei olnud tuvastatud ega ümber lükatud, samuti ette otsustada küsimust süüdistuse tõendatuse või tõendamatuse, ühe või teise tõendi usaldusväärsuse või mitteusaldusväärsuse kohta ja ühtede tõendite eeliste kohta teiste suhtes, samuti esimese astme kohtu poolt ühe või teise kriminaalseaduse ja karistusmäära kohaldamise kohta.

Samuti ei ole kohtul asja kohtuliku järelevalve korras läbivaatamisel õigust kassatsioonimääruse tühistamise korral ette määrata järeldusi, milliseid võib teha asja teistkordsel läbivaatamisel kassatsioonikohus.

§ 349. Määruse sisu

Asja läbivaatamisel kohtuliku järelevalve korras teevad Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegium, presiidium või pleenum määruse käesoleva koodeksi § 319 eeskirjade kohaselt.

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegiumi määrusele kirjutab alla kogu kohtukoosseis, presiidiumi määrusele — eesistuja, pleenumi määrusele — eesistuja ja sekretär.

Järelevalveastme määrus lisatakse koos protestiga toimikusse.

§ 350. Eesti NSV Ülemkohtu pleenumi protokoll

Eesti NSV Ülemkohtu pleenumi istungite kohta koostatakse protokoll, milles märgitakse: istungi kuupäev, osavõtnud kohtunikud, prokuröri osavõtt, millist asja kuulati, kes esinesid asjas ja nende ettepanekud, samuti hääletamise tulemused.

Protokollile kirjutavad alla eesistuja ja sekretär.

§ 351. Asja arutamine esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse tühistamist

Pärast esimese kohtuotsuse tühistamist kohtuliku järelevalve korras arutatakse asja üldises korras.

Esimese astme kohtus asja uuel arutamisel on lubatud karistust raskendada või raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust kohaldada ainult tingimusel, kui esimene kohtuotsus oli tühistatud karistuse kerguse või vajaduse tõttu kohaldada raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust, samuti siis, kui pärast kohtuotsuse tühistamist asja uuel uurimisel on tuvastatud asjaolud, mis tõendavad, et süüdistatav on toime pannud raskema kuriteo.

ASJA UUENDAMINE UUTE ASJAOLUDE AVASTUMISEL

§ 352. Asja uuendamise alused

Jõustunud kohtuotsust võib tühistada uute asjaolude avastumisel. Asja uuendamisel on uuteks asjaoludeks:

1) jõustunud kohtuotsusega tuvastatud tõendite võltsitus, milledele otsus on rajatud;

2) otsuse teinud kohtuniku, uurija, prokuröri või juurdlust teostava isiku kuritegelikud teod, mis on tuvastatud teise jõustunud kohtuotsusega;

3) teised kohtule otsuse tegemisel mitte teada olnud asjaolud, mis iseenesest või koos varem kindlakstehtud asjaoludega tõendavad süüdimõistetu süütust või tema poolt kergema või raskema kuriteo toimepanekut kui see, milles ta süüdi mõisteti, samuti asjaolud, mis tõendavad õigeksmõistetu või isiku süüd, kelle suhtes asi lõpetati.

§ 353. Prokuröri tegevus asja uuendamisel

Käesoleva koodeksi §-s 352 ettenähtud aluste esinemisel teeb prokurör määruse juurdluse või eeluurimise teostamiseks uute asjaolude avastumisel.

Pärast uurimise lõppemist esitab prokurör, kes pidas vajalikuks asja uuendada, materjalid oma taotlusega vahetult Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegiumile jõustunud kohtuotsuse tühistamiseks, aga kui asi oli läbi vaadatud Eesti NSV Ülemkohtu presiidiumi või pleenumi poolt, siis vahetult Eesti NSV Ülemkohtu presiidiumile või pleenumile.

§ 354. Kohtu õigused asja uuendamisel

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegiumil, presiidiumil või pleenumil on õigus:

1) jätta prokuröri taotlus rahuldamata;

2) tühistada kohtuotsus ja anda asi uueks kohtueelseks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks;

3) tühistada kohtuotsus ja lõpetada asja menetlus.

§ 355. Asja uuendamise tähtajad

Õigeksmõistvat kohtuotsust võib uuesti läbi vaadata ainult «Eesti NSV kriminaalkoodeksi» §-s 53 ettenähtud tähtaegade jooksul, kuid mitte hiljema kui ühe aasta jooksul, arvates uute asjaolude avastumise päevast.

Kui on tõendeid, mis kinnitavad, et isik on toime pannud raskema kuriteo kui see, mille eest ta süüdi mõisteti, võib asja uute asjaolude avastumisel uuendada ainult aegumistähtaja jooksul, mis on kindlaks määratud selle raskema kuriteo jaoks.

Süüdimõistvate otsuste läbivaatamine uute asjaolude avastumisel, mis viitavad kuriteo koosseisu puudumisele süüdimõistetu teos või tema poolt teo toimepanemisele, mille eest on ette nähtud kergem karistus kui see, mis temale kohtuotsusega mõisteti, ei ole piiratud mingisuguste tähtaegadega.

Süüdimõistetu surm ei takista asja uuendamist tema rehabiliteerimise eesmärgil.

§ 356. Menetlus pärast kohtuotsuse tühistamist

Pärast otsuse tühistamist toimub asja kohtueelne uurimine ja kohtulik arutamine üldistel alustel. Uue otsuse peale võib esitada kaebusi ja proteste üldises korras.

TÄHESTIKULINE SISUJUHT

(Numbrid viitavad koodeksi paragrahvidele)

A

Ajendid — kriminaalasja algatamiseks — 90.

Alaealised — kahtlustatavana või süüdistatavana andmine vanemate, eestkostjate või hooldajate järelevalve alla — 76; pedagoogi osavõtt ülekuulamisest — 126; ülekuulamise kord — 133; süüdistatava tutvustamine toimiku materjalidega — 170; vanemate ja seaduslike esindajate kutsumine kohtuistungile — 193; kasvatusliku iseloomuga sunnivahendite kohaldamine — 264.

Alaealiste asjade komisjon — materjalide üleandmine — 8.

Alused — kriminaalasja algatamiseks — 90.

Allakirjutamine — protokollile allakirjutamisest keeldumise vormistamine — 84.

Allkiri — elukohast mittelahkumise kohta — 69.

Alluvus — kohtunike ainult seadusele allumine — 15; kriminaalasjade — 29; üheliigilise kohtu pädevusse kuuluvate kriminaalasjade ühendamise korral — 30; eriliigilise kohtu pädevusse kuuluvate kriminaalasjade ühendamise korral — 31; kriminaalasja alluvuse järgi üleandmine — 32; alluvusvaidluste lubamatus — 33.

Ametiisikud — kohtuliku järelevalve korras protesti esitamise õigust omajad — 340.

Ametikoht — süüdistatava kõrvaldamine — 129.

Arestimine — vara — 146; protokoll vara arestimise kohta — 147; vara arestimise protokolli kätteandmine — 148.

Asitõendid — 61; vaatlus ja hoidmine — 62; äravõetud esemete suhtes kohaldatavad abinõud — 63; vaatlus kohtuistungil — 252.
Asja arutamine — ühe ja sama kohtu koosseisu poolt — 24; tähtaeg — 204; arutamise võimalikkuse üle otsustamine tunnistajate ja eksperdi mitteilmumisel — 233; esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse kassatsiooni korras tühistamist — 322; esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse tühistamist — 351.
Asjaolud — igakülgne, täielik ja objektiivne uurimine — 19; tõendamisele kuuluvad — 46; kuriteo toimepanemist soodustatavate selgitamine ja kõrvaldamine — 47.
Asja uuendamine — alused — 352; prokuröri tegevus — 353; kohtu õigused — 354; tähtajad — 355.
Avaldused — kriminaalasja algatamiseks — 92; läbivaatamise kohustus — 93.
Avalikkus — kohtuliku arutamise — 17.
Avastamine — kuriteo avastamise kohustus — 3.
Asendamine — karistuse — 334.

D

Dokumendid — kohtumenetluse keel — 16; uurimis- ja kohtutoimingute protokollid — 64; dokumendid — 65; võetus — 140; avaldamine kohtuistungil — 253.

E

Edasikaebamine — kohtuotsuse peale — 290; tähtajad — 291; kord — 293.
Edasilükkamine — kriminaalasja arutamise — 218; kohtuotsuse täitmise — 330.
Eeluurimine — asjad, milles kohustuslik — 105; teostamise koht — 108; tähtaeg —111; tõlgi osavõtt — 112; andmete avaldamise tingimused — 117;

prokuröri järelevalve teostamine — 120; peatamise alused — 163; peatamise tähtajad — 164; uuendamine — 166; lõpuleviimine — 167; täiendamise taotlused — 173; teostamine mitme uurija poolt — 178; teostamise kord vaimuhaigete suhtes — 281.
Eeluurimisorganid — 104.
Eemaldamine kohtuistungi saalist — kohtualuse — 225; tunnistajate ja kannatanute — 230.
Eesti NSV Ülemkohus — pleenumi protokoll — 350.
Eestkostjad — alaealise kahtlustatavana või süüdistatavana andmine järelevalve alla — 76.
Ekspert — taandamine — 20; määramise ja arvamuse andmise kord — 59; õigused ja kohustused — 60; keskmise palga säilitamine — 88; arvamus — 160; ülekuulamine eeluurimisel — 161; mitteilmumisel asja arutamise võimalikkuse üle otsustamine — 233; osavõtt kohtulikust uurimisest — 249; ülekuulamine kohtuistungil — 250.
Ekspertiis — määramise ja läbiviimise kohustuslikkus — 58; määramise kord — 156; süüdistatava õigused ekspertiisi teostamisel — 157; teostamise kord — 158; akt — 160; akti tutvustamine süüdistatavale — 162; uue või täiendava määramine — 251.
Ennistamine — kassatsioonitähtaja — 292.
Eriarvamus — kohtuniku — 266; teise astme kohtu liikme — 321.
Erikaebus — esitamise kord — 295; kohtumääruste ja kohtunike ainuisikuliste määruste peale — 296.
Erimäärus — vt. kohtu erimäärus.
Eriprotest — esitamise kord — 295; kohtumääruste ja kohtunike ainuisikuliste määruste peale — 296.
Esemed — äravõetute suhtes kohaldatavad abinõud — 63; võetus — 140; äratundmiseks esitamine — 248.
Esindaja — kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja — 44.

H

Hoiatamine — tunnistajate ja kannatanute — 230.
Hooldajad — alaealise kahtlustatavana või süüdistatavana andmine järelevalve alla — 76.

I

Isikud — läbiotsimise ja võetuse juures viibijad — 141; läbiotsimine — 143; äratundmiseks esitamine — 248.
Isikupuutumatus — 11.

J

Juurdlus — juurdlusorganid — 99; teostamise kord asjades, milles eeluurimine ei ole kohustuslik — 101; tähtaeg — 103; prokuröri järelevalve — 120.
Juurdlusorgan — kriminaalasja algatamise ja kuriteo avastamise kohustus — 3; määrus kriminaalasja lõpetamise ja süüdistatava käendusele võtmise kohta — 6; materjalide üleandmine seltsimehelikule kohtule — 7; teatamine kannatanule kriminaalasja algatamisest keeldumisest — 9; käendusele võetud isiku suhtes kriminaalasja uuendamine — 10; juurdlusorganid — 99; kohustused — 100.
Juurdlust teostav isik — taandamine — 20; kohustus selgitada ja tagada asjast osavõtjaile nende õigused — 45; ülesanded kuriteo toimepanemist soodustavate asjaolude selgitamise ja kõrvaldamise alal — 47.
Järelevalve — NSV Liidu Ülemkohtu ja Eesti NSV Ülemkohtu poolt kohtuliku tegevuse üle — 21; prokuröri — 22; alaealise kahtlustatavana või süüdistatavana andmine vanemate, eestkostjate või hooldajate järelevalve alla — 76; väeosa juhtkonna poolt — 77; kriminaalasja algatamise seaduslikkuse üle — 98;

prokuröri poolt juurdluse ja eeluurimise teostamise üle — 120.

K

Kaebused — juurdlust teostava isiku või uurija tegevuse peale — 182; lahendamine prokuröri poolt — 183; kannatanu kaebusel kriminaalasja algatamine — 188; kohtu alla andmise määruse peale — 201; ärakirja kätteandmine süüdistatavale — 203; esitatud kaebusest teatamine — 294.

Kahtlustatav — ütlused — 57; alaealise andmine vanemate eestkostjate või hooldajate järelevalve alla — 76; kinnipidamine — 102.

Kaitseõigus — kindlustamine süüdistatavale — 18.

Kaitsja — protsessiosalisena — 34; osavõtt kriminaalprotsessist — 36; kohustused ja õigused — 37; osavõtu kohustuslikkus — 38; loobumine — 39; kohtuistungile mitteilmumise tagajärjed — 212.

Kannatanu — mõiste — 40; kriminaalasja algatamisest keeldumisest või kriminaalasja lõpetamisest teatamine — 9; protsessiosalisena — 34; esindaja — 44; ütlused — 54; vastutus — 55; keskmise palga säilitamine — 88; tsiviilhagejaks tunnistamine — 114; tutvustamine toimiku materjalidega — 171; protokoll toimiku materjalide esitamise kohta — 172; kaebusel kriminaalasja algatamine — 188; vastastikuste süüdistuste ühendamine — 198; kohtuistungile mitteilmumise tagajärjed — 214; hoiatamine — 230; kohtuistungil õiguste selgitamine — 235; ülekuulamine kohtuistungil — 247.

Karistatus — kustutamise kord — 338.

Karistus — kandmise kohast teatamine — 329.

Kassatsioonikaebus — esitamise tagajärjed — 298.

Kassatsioonimäärus — liigid — 306; sisu — 319; kuulutamine — 320.

Kassatsiooniprotest — esitamise tagajärjed — 298.
Katkestamatus — kohtuliku arutamise — 206.
Keel — kohtuliku menetluse — 16.
Keeldumine — kriminaalasja algatamisest — 8; teatamine kriminaalasja algatamisest keeldumisest kannatanule — 9; protokollile allakirjutamisest — 84.
Kodanike võrdõiguslikkus — seaduse ja kohtu ees — 13.
Kohus — kriminaalasja algatamise ja kuriteo avastamise kohustus — 3; määrus kriminaalasja lõpetamise ja süüdistatava käendusele andmise kohta — 6; materjalide üleandmine: seltsimehelikule kohtule — 7, alaealiste asjade komisjonile — 8; teatamine kannatanule kriminaalasja algatamisest keeldumisest — 9; käendusele võetud isiku suhtes kriminaalasja uuendamine — 10; kohtuliku arutamise avalikkus — 17; kohustus kindlustada süüdistatavale kaitse — 18; kohustus põhjalikult uurida asjaolusid — 19; koosseis — 23; asja arutamine ühe ja sama koosseisu poolt — 24; koosseisu kuuluvate kohtunike taandamise alused — 26; alluvuse määramine kriminaalasjade ühendamise korral: üheliigilise kohtu pädevusse kuulumise puhul — 30, eriliigilise kohtu pädevusse kuulumise puhul — 31; alluvusavalduste lubamatus kohtute vahel — 33; kohustus selgitada ja tagada asjast osavõtjaile nende õigused — 45; ülesanded kuriteo toimepanemist soodustavate asjaolude selgitamise ja kõrvaldamise alal — 47; korraldav istung: koosseis — 186, läbiviimise kord — 187, määrused korraldaval istungil — 190; kriminaalasja algatamine uues süüdistuses — 216; kriminaalasja algatamine teiste isikute suhtes — 217; kriminaalasja arutamise edasilükkamine ja peatamine — 218; kohtuistungil vaimuhaigete suhtes lahendatavad küsimused — 285; määrus vaimuhaige kurjategija suhtes — 286; edasikaeba-

mine vaimuhaige kurjategija kohta tehtud määruse peale — 287; kohtuotsuse täitmisega seoses olevate küsimuste otsustamine — 336; kohtuliku järelevalve korras asja läbivaatavad kohtud — 342; järelevalve korras tehtavad määrused — 346; asja arutamine esimeses astmes pärast esimese kohtuotsuse tühistamist — 351; õigused asja uuendamisel — 354.

Kokkusaamine — lubamine süüdimõistetuga — 329.

Konfiskeerimine — tagamine — vara suhtes — 115.

Kohtu alla andmine — otsustamise tähtaeg — 184; üldine kord — 185; otsustamisele kuuluvad küsimused — 189; määrus — 199; määrusele protesti ja kaebuse esitamine — 201.

Kohtualune — protsessiosalisena — 34; süüdistuskokkuvõtte ärakirja kätteandmine — 202; osavõtt kohtulikust arutamisest — 208; mitteilmumise tagajärjed — 209; süüdistuskokkuvõtte õigeaegse kätteandmise ning isiku kindlakstegemine — 229; õiguste selgitamine kohtuistungil — 234; ülekuulamise kord — 240; alaealise eemaldamine kohtusaalist — 241; kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine — 242; viimane sõna — 258; vabastamine vahi alt — 279; kohtuotsuse ärakirja kätteandmine — 280.

Kohtu erimäärus — 277; kassatsiooniastme — 324.

Kohtuistung — eesistuja — 205; asja menetluse lõpetamine — 220; tehtavad määrused — 223; kord — 224; korra rikkujate suhtes kohaldatavad abinõud — 225; protokoll — 226; avamine — 227; kohtu koosseisu, asjast osavõtva prokuröri, ühiskondlike süüdistajate ja teiste isikute teatavakstegemine — 231.

Kohtuistungi sekretär — taandamine — 20.

Kohtukulud — 87; asjast osavõtu kulude tasumine — 88; sissenõudmine — 89.

Kohtukutse — kätteandmine süüdistatavale — 203.

Kohtulik arutamine — tõendamisele kuuluvad

asjaolud — 46; vahenditus, suulisus ja katkestamatus — 206; osaliste võrdõiguslikkus — 207; kohtualuse osavõtt — 208; prokuröri osavõtt — 210; ühiskondlike süüdistajate ning kaitsjate osavõtt — 211; piirid — 215; vaimuhaige poolt sooritatud kuriteosasja arutamiseks ettevalmistamine — 283; arutamine — 284.

Kohtuliku järelevalve kord — protesti esitamise õigust omavad ametiisikud — 340; kohtuotsuse uuesti läbivaatamise piirid — 341; asja läbivaatavad kohtud — 342; tehtavad määrused — 346; kohtuotsuse tühistamise alused — 347; järelevalveastme õiguste piirid — 348.

Kohtulik uurimine — algus — 238; ekspertide osavõtt — 249; lõpetamine — 255; uuendamine — 267.

Kohtulik vaidlus — teostamise kord — 256; sisu — 257.

Kohtumäärus — vt. määrus.

Kohtunikud — sõltumatus ja allumine ainult seadusele — 15; taandamine — 20; eriarvamus — 266.

Kohtuorganid — NSV Liidu Ülemkohtu ja Eesti NSV Ülemkohtu järelevalve kohtuliku tegevuse üle — 21.

Kohtuotsus — kuulutamise kord — 17; tegemine Eesti NSV nimel — 260; tegemine nõupidamistoas — 261; seaduslikkus ja põhjendatus — 262; tegemisel lahendatavad küsimused — 263; liigid — 268; koostamine — 272; sissejuhatav osa — 273; kirjeldav-motiveeriv osa — 274; süüdimõistva resolutiivosa — 275; õigeksmõistva resolutiivosa — 276; kuulutamine — 278; ärakirja kätteandmine kohtualusele — 280; edasikaebamine ja protestimine: õigus — 290, kord — 293; seaduslikkuse ja põhjendatuse kontrollimine — 305; kassatsiooni korras tühistamise või muutmise alused 307: uurimise ühekülgsus või puudulikkus — 308, kohtu järelduste mittevastavus faktilistele asjaoludele — 309, kriminaalprotsessi seaduse oluline rikkumine

— 310, kriminaalseaduse ebaõige kohaldamine — 311, kohtu poolt määratud karistuse mittevastavus kuriteo raskusele ja süüdimõistetu isiksusele — 312; õigeksmõistva tühistamine — 313; tühistamine asja uueks arutamiseks saatmisega — 315; süüdimõistva tühistamine asja lõpetamisega — 316; muutmine kassatsiooniastmes — 318; asja arutamine esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse kassatsiooni korras tühistamist — 322; jõustumine — 325; kohustuslikkus — 326; täitmisele pööramine — 328; täitmise edasilükkamine — 330; mitme täitmisele pööramine — 335; täitmisega seoses olevate küsimuste otsustamine kohtu poolt — 336; täitmisse puutuvate küsimuste läbivaatamise kord — 337; kohtuliku järelevalve korras uuesti läbivaatamise piirid — 341; täitmise peatamine — 343; järelevalve korras tühistamise alused — 347; menetlus pärast tühistamist — 356.

Kohustused — kaitsja — 37; kaitsja osavõtu kohustuslikkus — 38; asjast osavõtjatele nende õiguste selgitamine ja tagamine — 45; tunnistaja — 52; avalduse või teate läbivaatamine — 93; eksperdile kohtuistungil selgitamine — 236.

Kollegiaalsus — kriminaalasjade arutamisel — 14.

Korraldav istung — kriminaalasja alluvuse kindlakstegemine — 32; koosseis — 186; läbiviimise kord — 187; kohtu määrused — 190; süüdistuse muutmine — 191.

Korrespondents — posti- või telegraafilise võetus — 145.

Kriminaalasi — algatamise kohustus — 3; menetlust kõrvaldavad asjaolud — 5; lõpetamine süüdistatava käendusele andmise tõttu — 6; materjalide üleandmine seltsimehelikule kohtule — 7; algatamisest keeldumine või lõpetamine seoses üleandmisega alaealiste asjade komisjonile — 8; kannatanule algata-

mast keeldumisest või lõpetamisest teatamine — 9; uuendamine käendusele võetud isiku suhtes — 10; arutamise kord — 14; tagavara rahvakaasistuja — 25; alluvus rahvakohtule — 27; alluvus — 29; alluvuse järgi üleandmine — 32; kohtueelsel uurimisel ja kohtulikul arutamisel tõendamisele kuuluvad asjaolud — 46; tõendite liigid — 48; algatamise ajendid ja alused — 90; algatamiseks avaldused ja teated — 92; algatamine — 94; algatamine ainult kannatanu kaebuse alusel — 95; algatamisest keeldumine — 96; algatanud organi toimingud pärast kriminaalasja algatamist — 97; järelevalve algatamise seaduslikkuse üle — 98; menetlusse võtmine — 109; ühendamine — 118; lõpetamine — 168; saatmine prokurörile — 176; saatmine kohtusse — 181; algatamine kannatanu kaebusel — 188; kohtu poolt algatamine uues süüdistuses — 216; algatamine teiste isikute suhtes — 217; arutamise edasilükkamine ja peatamine — 218; saatmine täiendavaks uurimiseks — 219; menetluse lõpetamine asjades, mis olid algatatud kannatanu kaebusel — 221; väljanõudmine — 344.

Kriminaalkaristus — määramine ainult kohtuotsusega — 12; raviasutuses viibimise aja arvamine karistuse kandmise asja hulka — 333; vabastamine ja asendamine — 334.

Kriminaalvastutus — vastutusele võtmise alused ja kord — 4.

Kuritegu — avastamise kohustus — 3; toimepanemise koha järgi arutamine — 29; toimepanemist soodustavate asjaolude selgitamine ja kõrvaldamine — 47.

Käendaja — vastutus — 71.

Käendus — taotlemise kord ja kriminaalasja lõpetamine süüdistatava käendusele andmise tõttu — 6; käendusest loobumisel kriminaalasja uuendamine — 10;

isiklik — 70; käendaja vastutus — 71; ühiskondliku organisatsiooni — 72.

L

Loobumine — kaitsjast — 39.
Lõpetamine — kriminaalasja — 5.
Läbiotsimine — teostamise alused — 139; juures viibivad isikud — 141; teostamise kord — 142; isiku — 143; diplomaatilise esinduse ruumides — 144; protokoll — 147; protokolli ärakirja kätteandmine — 148.
Läbivaatus — 152; protokoll — 153.

M

Manukad — keskmise palga säilitamine — 88; osavõtt — 113.
Materjalid — üleandmine seltsimehelikule kohtule — 7; üleandmine alaealiste asjade komisjonile — 8; asja materjalidega tutvumise võimaldamine — 200.
Menetlus — kriminaalasjades — 1; kõrvaldavad asjaolud — 5; käendusele võetud isiku suhtes kriminaalasja uuendamisel — 10; keel — 16; kohtuliku arutamise avalikkus — 17; kriminaalasja menetlusse võtmine — 109; lõpetatud menetluse uuendamine — 177; peatamine — 196; lõpetamine: korraldaval istungil — 197, kohtuistungil — 220; lõpetamine kriminaalasjades, mida algatatakse kannatanu kaebusel — 221; pärast kohtuotsuse tühistamist — 356.
Määrus — käendusele andmise kohta — 6; materjalide üleandmise kohta seltsimehelikule kohtule — 7; materjalide üleandmise kohta alaealiste asjade komisjonile — 8; käendusele võetud isiku suhtes kriminaalasja uuendamise kohta — 10; süüdistatavana vastutusele võtmise kohta — 121; kohtu alla andmise kohta — 199; kohtu alla andmise määrusele protesti ja kaebuse esitamine — 201; kohtuistungil tehtavad — 223;

vaimuhaige kurjategija suhtes — 286: edasikaebamine — 287; teise astme kohtu — 304; teise astme kohtu määruse täitmisele pööramine — 323; kohtumääruste kohustuslikkus — 326; kohtumääruste ja kohtunike ainuisikuliste määruste jõustumine ning nende täitmisele pööramine — 327; protestimine — 339; kohtumääruse täitmise peatamine — 343; järelevalve korras tehtavad — 346; sisu — 349.

N

Nõupidamistuba — kohtu eemaldumine nõupidamistuppa — 259; kohtuotsuse tegemine — 261; küsimuste esitamise kord — 265.

O

Osavõtmine — kriminaalprotsessist kaitsjana — 36; pedagoogidel alaealise ülekuulamisest — 126; kohtulikust arutamisest: kohtualuse — 208, prokuröri — 210, ühiskondlike süüdistajate ja ühiskondlike kaitsjate — 211; ekspertidel kohtulikust uurimisest — 249; protsessiosalistel teise astme kohtu istungist — 299.

P

Palk — keskmise säilitamine tunnistajatele, kannatanutele, ekspertidele, tõlkidele, manukatele ning ühiskondlikele süüdistajatele ning kaitsjatele — 88.

Peatamine — kriminaalasja menetluse — 218; kohtuotsuse ja määruse täitmise — 343.

Pedagoog — osavõtt alaealise ülekuulamisest — 126.

Pikendamine ja ajatamine — rahatrahvi tasumise — 331.

Prokurör — kriminaalasja algatamise ja kuriteo avastamise kohustus — 3; kriminaalasja lõpetamine ja süüdistatava käendusele andmine — 6; materjalide üleandmine seltsimehelikule kohtule — 7; materjalide üleandmine alaealiste asjade komisjonile — 8; teata-

mine kannatanule kriminaalasja algatamast keeldumisest või kriminaalasja lõpetamisest — 9; käendusele võetud isiku suhtes kriminaalasja uuendamine — 10; kohustus vabastada ebaseaduslikult vahi all peetav isik — 11; kohustus kindlustada süüdistatavale kaitse — 18; kohustus põhjalikult uurida asjaolusid — 19; taandamine — 20; järelevalve kriminaalprotsessis — 22; kohustus esitada või toetada tsiviilhagi — 42; kohustus selgitada ja tagada asjast osavõtjaile nende õigused — 45; ülesanded kuriteo toimepanemist soodustavate asjaolude selgitamise ja kõrvaldamise alal — 47; järelevalve kriminaalasja algatamise seaduslikkuse üle — 98; järelevalve juurdluse ja eeluurimise teostamise üle — 120; kontrollimisele kuuluvad küsimused uurijalt saadud asjas — 179; otsus saabunud asjas — 180; kriminaalasja saatmine kohtusse — 181; kaebuste lahendamine — 183; asja saatmine uue süüdistuskokkuvõtte koostamiseks — 195; osavõtt kohtulikust arutamisest — 210; kohtuistungile mitteilmumise tagajärjed — 212; tegevus eeluurimise lõpetamisel vaimuhaige suhtes — 282; tegevus asja uuendamisel — 353.

Protestimine — kohtuotsuse — 290; tähtajad — 291; kord — 293; esitatud protestist teatamine — 294; kohtumääruste — 339; kohtuliku järelevalve korras — 340; protesti läbivaatamise kord — 345.

Protokollid — uurimis- ja kohtutoimingute — 64; 79—84; uurimistoimingu — 79; kohtu korraldava istungi — 80; kohtuistungi — 81; märkused kohtuistungi protokolli kohta — 82; paranduste õiendamine — 83; allakirjutamisest keeldumise vormistamine — 84; süüdistatava ülekuulamise — 127; tunnistaja ülekuulamise — 134; läbiotsimise, võetuse ja vara arestimise — 147; ärakirja kätteandmine — 148; süüdistatavale, kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale toimiku materjalide esitamise kohta — 172;

kohtuistungi — 226.
Protsessiosalised — süüdistatav, kohtualune, kaitsja, kannatanu, tsiviilhageja, tsiviilkostja ja nende esindajad — 34; osavõtt teise astme kohtu istungist — 299.

R

Rahatrahv — tasumise pikendamine ja ajatamine — 331.
Rahvakaasistujad — osavõtmine asjade arutamisest esimeses astmes — 14, 23; taandamine — 20; tagavararahvakaasistuja — 25.
Rahvakohus — pädevus — 27.

S

Seadusandlus — kriminaalprotsessialane — 1.
Seltsimehelik kohus — materjalide üleandmine — 7.
Sundtoomine — tunnistaja — 53; kannatanu — 55; süüdistatava — 123.
Sunnivahendid — kohaldamine alaealise suhtes kasvatusliku iseloomuga — 264; meditsiinilise iseloomuga: muutmine ja tühistamine — 288, kohaldamise lõpetamine — 289.
Suulisus — kohtuliku arutamise — 206.
Sündmuskoht — vaatlus kohtu poolt — 252.
Süüdimõistetu — kokkusaamise lubamine ja karistuse kandmise kohast teatamine — 329; enne tähtaega vabastamine haiguse tõttu — 332.
Süüdistatav — vastutuselevõtmise alused ja kord — 4; kriminaalasja lõpetamine süüdistatava käendusele andmise tõttu — 6; kohtuliku menetluse keel — 16; kaitseõiguse kindlustamine — 18; tõendamise kohustuse panemise lubamatus — 19; protsessiosalisena — 34; õigused — 35; õigus loobuda kaitsjast — 39; ütlused — 56; alaealise andmine vanemate, eestkostjate või hooldajate järelevalve alla — 76; vastutusele

võtmise määrus — 121; väljakutsumine — 122; sundtoomine — 123; ülekuulamine — 125; ülekuulamise protokoll — 127; omakäeline ütluse kirjutamine — 128; kõrvaldamine ametikohalt — 129; õigused ekspertiisi teostamisel — 157; paigutamine meditsiinilisse asutusse — 159; ekspertiisi aktiga tutvustamine — 162; tutvustamine toimiku materjalidega — 169; alaealise tutvustamine toimiku materjalidega — 170; protokoll toimiku materjalide esitamise kohta — 172; vastastikuste süüdistuste ühendamine — 198.

Süüdistus — esitamine — 124; muutmine ja täiendamine — 130; muutmine korraldaval istungil — 191; kannatanu ja süüdistatava kaebusel algatatud vastastikuste süüdistuste ühendamine — 198; kohtu poolt kriminaalasja algatamine — 216.

Süüdistuskokkuvõte — 174; lisad — 175; asja saatmine prokurörile uue süüdistuskokkuvõtte koostamiseks — 195; ärakirja kätteandmine kohtualusele — 202; kohtualusele õigeaegse kätteandmise kindlakstegemine — 229.

Süütunnistusele ilmumine — 91.

T

Taandamine — kohtuniku, rahvakaasistuja, prokuröri, uurija, juurdlust teostava isiku, kohtuistungi sekretäri, eksperdi ja tõlgi — 20; alused kohtunike taandamiseks — 26; taanduste läbivaatamine kohtueelsel uurimisel — 119; otsustamise kord kohtuistungil — 232.

Tagaotsitav — kuulutamine — 165.

Taotlused — eeluurimise täiendamiseks — 173; avaldamine ja lahendamine kohtuistungil — 237.

Teatamine — esitatud kaebusest ja protestist — 294.

Teatavakstegemine — kohtu koosseisu, asjast osavõtva prokuröri, ühiskondlike süüdistajate ja teiste isikute — 231.

Teated — kriminaalasja algatamiseks — 92.
Teise astme kohus — asja läbivaatamise tähtaeg — 297; protsessiosaliste osavõtt kohtuistungist — 299; asjade avalik läbivaatamine kohtuistungil — 300; täiendavate tõendite esitamine — 301; asja läbivaatamine: algus — 302, kord — 303, määruse tegemine — 304; lubamatus raskendada kassatsiooniastmes süüdimõistetu karistust ja kohaldada tema suhtes raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust — 314; juhtnööride kohustuslikkus — 317; kohtuotsuse muutmine — 318; kohtu liikme eriarvamus — 321; määruse täitmisele pööramine — 323.
Toimingud — uurimis- ja kohtutoimingute protokollid — 64; dokumendid — 65; kriminaalasja algatanud organi — 97; asja kohtulikuks arutamiseks ettevalmistamisel — 192.
Tsiviilhageja — mõiste ja õigused — 41; protsessiosalisena — 34; esindaja — 44; kannatanu tunnistamine tsiviilhagejaks — 114; tutvustamine toimiku materjalidega — 171; protokoll toimiku materjalide esitamise kohta — 172; kohtuistungile mitteilmumise tagajärjed — 213; kohtuistungil õiguste selgitamine — 235.
Tsiviilhagi — esitamine — 42; tagamine — eeluurimisel — 115; otsustamine — 269; suuruse kindlaksmääramine tsiviilkohtu korras — 270; tagamine kohtu poolt — 271.
Tsiviilkostja — mõiste ja õigused — 43; protsessiosalisena — 34; esindaja — 44; tunnistamine — 116; tutvustamine toimiku materjalidega — 171; protokoll toimiku materjalide esitamise kohta — 172; kohtuistungile mitteilmumise tagajärjed — 213; kohtuistungil õiguste selgitamine — 235.
Tunnistaja — ütlused — 51; kohustused — 52; vastutus — 53; keskmise palga säilitamine — 88; väljakutsumise kord — 131; ülekuulamise kord — 132;

alaealise ülekuulamise kord — 133; ülekuulamise protokoll — 134; hoiatamine ning eemaldamine kohtuistungi saalist — 230; mitteilmumisel asja arutamise võimalikkuse üle otsustamine — 233; ülekuulamine — 243; alaealiste ülekuulamine — 244; õigus märkmete ja dokumentide kasutamiseks — 245; kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine — 246.

Tõendid — kriminaalasjas tõendamisele kuuluvad asjaolud — 46; liigid — 48; kogumine ja esitamine — 49; hindamine — 50; uurimise järjekorra kindlaksmääramine — 239; täiendavate esitamine teise astme kohtule — 301.

Tõkendid — kohaldamine — 66; enne süüdistuse esitamist kohaldamine — 67; valik — 68; tühistamine ja muutmine — 78; otsustamine kohtu poolt — 222.

Tõlk — taandamine — 20; keskmise palga säilitamine — 88; osavõtt eeluurimisest — 112; kohustuste selgitamine — 228.

Tähtaeg — käendusele võtmise taotluse esitamise kohta — 6; asitõendite hoidmise kohta — 63; vahi all pidamise — 74; arvutamine — 85; ennistamine — 86; juurdluse — 103; eeluurimise — 111; eeluurimise peatamise — 164; kohtu alla andmise — 184; asja arutamise — 204; kohtuotsusele või -määrusele edasikaebamise ja protestimise — 291; ennistamine — 292; asja läbivaatamiseks teise astme kohtus — 297; asja uuendamise — 355.

Täiendav uurimine — asja saatmine — 194.

Täitmine — mitme kohtuotsuse — 335; kohtuotsusega seoses olevate küsimuste otsustamine kohtu poolt — 336; kohtuotsusesse puutuvate küsimuste läbivaatamise kord — 337; kohtuotsuse ja -määruse täitmise peatamine — 343.

U

Uuendamine — käendusele võetud isiku suhtes kri-

minaalasja — 10; lõpetatud menetluse — 177; kohtuliku uurimise — 267.
Uurija — kriminaalasja algatamise ja kuriteo avastamise kohustus — 3; kriminaalasja lõpetamine seoses süüdistatava käendusele andmisega — 6; materjalide üleandmine seltsimehelikule kohtule — 7; materjalide üleandmine alaealiste asjade komisjonile — 8; teatamine kannatanule kriminaalasja algatamast keeldumisest — 9; käendusele võetud isiku suhtes kriminaalasja uuendamine — 10; kohustus kindlustada süüdistatavale kaitse — 18; kohustus põhjalikult uurida asjaolusid — 19; taandamine — 20; kohustus selgitada ja tagada asjast osavõtjaile nende õigused — 45; ülesanded kuriteo toimepanemist soodustavate asjaolude selgitamise ja kõrvaldamise alal — 47; õigused — 106; kohustused — 107; erinõuded — 110; kohustus tsiviilhagi tagamiseks — 115; kohustus selgitada materiaalselt vastutaja kuriteoga tekitatud kahju eest — 116; eeluurimise teostamine mitme uurija poolt — 178; tegevus eeluurimise lõpetamisel vaimuhaige suhtes — 282.
Uurimine — asjaolude igakülgne, täielik ja objektiivne — 19; kohtueelsel uurimisel tõendamisele kuuluvad asjaolud — 46; uurimistoimingute protokollid — 64; dokumendid — 65; taanduste läbivaatamine kohtueelselt — 119; asja saatmine täiendavaks uurimiseks: korraldaval istungil — 194, kohtuistungil — 219; ühekülgsus või puudulikkus kohtuotsuse kassatsiooni korras tühistamise või muutmise alusena — 307.
Uurimiseksperiment — 154.

V

Vaatlus — teostamise alused — 149; teostamise kord — 150; laiba — 151; protokoll — 153; asitõendite ja sündmuskoha — 252.

Vabastamine — enne tähtaega haiguse tõttu, süüdimõistetu — 332; karistusest — 334.
Vahenditus — kohtuliku arutamise — 206.
Vahistamine — kord — 11; vahi alla võtmine tõkendina — 73; vahi all pidamise tähtaeg — 74; vahi alla võtmisest teatamine — 75.
Vanemad — alaealise kahtlustatavana või süüdistatavana andmine järelevalve alla — 76.
Vara — konfiskeerimise tagamine — 115; arestimine — 146; arestimise protokoll — 147; arestimise protokolli ärakirja kätteandmine — 148.
Vastastamine — 136;
Vastutus — tunnistaja — 53; kannatanu — 55.
Viimane sõna — kohtualuse — 258.
Vormistamine — protokollile allakirjutamisest keedumise — 84.
Võetus — dokumentide ja esemete — 140; juures viibivad isikud — 141; teostamise kord — 142; diplomaatilise esinduse ruumides — 144; posti- või telegraafilise korrespondentsi — 145; protokoll — 147; protokolli ärakirja kätteandmine — 148.
Võrdlusmaterjal — võtmine — 155.
Võrdõiguslikkus — kohtuliku arutamise osaliste — 207.
Väeosa — juhtkonna poolt järelevalve tõkendina — 77.
Väljakaevamine — matmispaigast laiba — 151.
Väljakutsumine — tunnistaja — 131; kannatanu — 135.

Õ

Õigused — süüdistatava — 35; kaitsja — 37; loobumine kaitsjast — 39; õiguste selgitamine kohtuistungil: kohtualusele — 234, kannatanule, tsiviilhagejale ja -kostjale, samuti ühiskondlikule süüdistajale ja ühiskondlikule kaitsjale — 235; kohtuistungil eksperdile tema õiguste ja kohustuste selgitamine — 236;

tunnistajal märkmete ja dokumentide kasutamiseks — 245; kohtuotsuse peale edasikaebamise — 290; kohtuliku järelevalve korras protesti esitamise — 340; järelevalveastme — 348; kohtul asja uuendamisel — 354.

Õigusemõistmine — teostamine ainult kohtu poolt — 12; teostamine kodanike võrdõiguslikkuse alusel — 13.

Ä

Äratundmiseks esitamine — 137; protokoll — 138; isikute ja esemete — 248.

Ü

Ühiskondlik organisatsioon — käendus — 72.

Ühiskondlik süüdistaja ning kaitsja — kohtuistungil õiguste selgitamine — 235.

Üleandmine — seltsimehelikule kohtule materjalide — 7; alaealiste asjade komisjonile materjalide — 8; kriminaalasja, alluvuse järgi — 32.

Ülekuulamine — alaealise — 126; tunnistaja — 132; alaealise tunnistaja — 133, 244; protokoll — 134; eksperdi — 161; kohtualuse — 240; tunnistajate — 243; kannatanu — 247; ekspertide — 250.

Ülemkohus — NSV Liidu ja Eesti NSV, järelevalve kohtuliku tegevuse üle — 21; kohtukolleegiumi, presiidiumi ja pleenumi koosseis asjade läbivaatamisel — 23; kohtualluvus — 28.

Ülesanded — kriminaalprotsessi — 2.

Ütlused — tunnistaja — 51; kannatanu — 54; süüdistatava — 56; kahtlustatava — 57; omakäeline kirjutamine süüdistatava poolt — 128; kohtualuse poolt kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine — 242; tunnistaja poolt kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine — 246.

NSV LIIDU JA LIIDUVABARIIKIDE KRIMINAALKOHTUMENETLUSE ALUSED

(Kinnitatud Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu poolt viienda koosseisu teisel istungjärgul 25. detsembril 1958.)

I OSA

ÜLDEESKIRJAD

§ 1. Kriminaalkohtumenetluse seadusandlus

Kriminaalasjade menetluse kord määratakse kindlaks käesolevate aluste ja nendega kooskõlas väljaantavate NSV Liidu teiste seadustega ning liiduvabariikide kriminaalprotsessi koodeksitega.

§ 2. Kriminaalkohtumenetluse ülesanded

Nõukogude kriminaalkohtumenetluse ülesanneteks on kuritegude kiire ja täielik avastamine, süüdlaste väljaselgitamine ja seaduse õige kohaldamise tagamine selleks, et igaüks, kes on toime pannud kuriteo, saaks õiglase karistuse ja et ühtegi süütut ei võetaks kriminaalvastutusele ega mõistetaks süüdi.

Kriminaalkohtumenetlus peab soodustama sotsialistliku seaduslikkuse tugevdamist, kuritegude ärahoidmist ja väljajuurimist, kodanike kasvatamist Nõukogude seaduste kõrvalekaldumatu täitmise ja sotsialistliku ühiselu reeglite austamise vaimus.

§ 3. Kriminaalasja algatamise ja kuriteo avastamise kohustus

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlusorgan on kohustatud oma pädevuse piirides algatama kriminaalasja igal kuriteo tunnuste ilmnemise juhul ning tarvitusele võtma kõik seaduses ettenähtud abinõud kuriteo sündmuse ja kuriteo toimepanemises süüdiolevate isikute kindlakstegemiseks ning nende karistamiseks.

§ 4. Süüdistatavana vastutusele võtmise lubamatus teisiti kui seaduses ettenähtud alustel ja korras

Kedagi ei või süüdistatavana vastutusele võtta teisiti kui seaduses ettenähtud alustel ja korras.

§ 5. Kriminaalasjas menetlust kõrvaldavad asjaolud

Kriminaalasja ei või algatada ja algatatud asi kuulub lõpetamisele:

1) kui puudub kuriteo sündmus;

2) kui teos puudub kuriteo koosseis;

3) kui aegumistähtajad on möödunud;

4) amnestiaakti korral, kui see kõrvaldab karistuse kohaldamise toimepandud teo suhtes, samuti üksikutele isitele armuandmise korral;

5) isiku suhtes, kes pole ühiskonnaohtliku teo toimepanemise momendiks jõudnud vanusesse, mille saabumisel, kooskõlas seadusega, on võimalik kriminaalvastutus;

6) kannatanu leppimise korral süüdistatavaga liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud juhtudel;

7) kannatanu kaebuse puudumisel, kui asja võib algatada ainult tema kaebuse alusel, peale juhtude, kus liiduvabariikide seadusandlusega on prokurörile antud õigus algatada asja ka kannatanu kaebuse puudumisel;

8) isiku surma korral, välja arvatud juhud, kus menetlus asjas on vajalik surnu rehabiliteerimiseks või asja uuendamiseks teiste isikute suhtes uute asjaolude avastumisel;

9) isiku suhtes, kelle kohta on jõustunud kohtuotsus samas süüdistuses.

Kui käesoleva paragrahvi punktides 1, 2, 3 ja 4 ettenähtud asjaolud ilmnevad kohtuliku arutamise staadiumis, viib kohus asja arutamise lõpuni ja teeb õigeksmõistva otsuse või süüdimõistva otsuse süüdimõistetu vabastamisega karistusest.

Asja lõpetamine ei ole lubatud käesoleva paragrahvi punktides 3 ja 4 näidatud alustel, kui süüdistatav vaidleb sellele vastu. Sel juhul asja menetlus jätkub tavalises korras.

§ 6. Isikupuutumatus

Kedagi ei tohi vahistada muidu kui kohtu määramisel või prokuröri sanktsiooniga.

Prokurör on kohustatud viivitamata vabastama igaühe, kellelt on ebaseaduslikult võetud vabadus või keda peetakse vahi all üle seadusega või kohtuotsusega ettenähtud tähtaja.

§ 7. Õigusemõistmise teostamine ainult kohtu poolt

Õigusemõistmist kriminaalasjades teostab ainult kohus. Kedagi ei või toimepandud kuriteos süüdi tunnistada ega talle kriminaalkaristust määrata teisiti kui kohtuotsusega.

§ 8. Õigusemõistmise teostamine kodanike võrdõiguslikkuse alusel seaduse ja kohtu ees

Õigusemõistmine kriminaalasjades toimub kõikide kodanike võrdõiguslikkuse alusel seaduse ja kohtu ees, sõltumata nende sotsiaalsest, varanduslikust ja teenistuslikust seisundist, rahvuslikust ja rassilisest kuuluvusest ning usutunnistusest.

§ 9. Rahvakaasistujate osavõtt ja kollegiaalsus asjade arutamisel

Kriminaalasju arutavad kõikides kohtutes seaduses ettenähtud korras valitud kohtunikud ja rahvakaasistujad.

Kriminaalasjade arutamine kõikides kohtutes esimeses astmes toimub koosseisus: kohtunik ja kaks rahvakaasistujat.

Rahvakaasistujatel on kohtuistungil eesistujaga võrdsed õigused kõikide küsimuste lahendamisel, mis tekivad asja arutamisel ja otsuse tegemisel.

Asja läbivaatamist kassatsiooni korras teostavad kohtud koosseisus kolm kohtu liiget, kohtuliku järelevalve korras aga koosseisus mitte vähem kui kolm kohtu liiget.

§ 10. Kohtunike sõltumatus ja nende allumine ainult seadusele

Õigusemõistmise teostamisel kriminaalasjades on kohtunikud ja rahvakaasistujad sõltumatud ning alluvad ainult seadusele. Kohtunikud ja rahvakaasistujad otsustavad kriminaalasju seaduse alusel, kooskõlas sotsialistliku õigusteadvusega ning tingimustes, mis ei lase avaldada kohtunikele kõrvalist mõju.

§ 11. Keel, milles toimub kohtumenetlus

Kohtumenetlus toimub liidu- või autonoomse vabariigi või autonoomse oblasti keeles, liidu- või autonoomsete vabariikide konstitutsioonides ettenähtud juhtudel aga rahvusringkonna või kohaliku elanikkonna enamiku keeles.

Asjast osavõtvatele isikutele, kes ei valda keelt, milles toimub kohtumenetlus, tagatakse õigus teha avaldusi, anda ütlusi, esineda kohtus ja avaldada taotlusi emakeeles, samuti kasutada tõlgi abi seadusega ettenähtud korras.

Uurimis- ja kohtudokumendid, vastavalt seaduses ettenähtud korrale, antakse süüdistatavale kätte tema emakeelses tõlkes või teises keeles, mida ta valdab.

§ 12. Kohtuliku arutamise avalikkus

Asjade arutamine on kõigis kohtutes avalik, välja arvatud juhud, kus see on vastuolus riikliku saladuse hoidmise huvidega.

Peale selle võib kohtulik arutamine toimuda kinniste uste taga kohtu motiveeritud määruse alusel alla kuueteistkümne aasta vanuste isikute kuriteoasjades, samuti seksuaalkuritegude ja muudes asjades selleks, et hoiduda andmete avaldamisest asjast osavõtvate isikute intiimelu kohta.

Kohtuotsused kõikides asjades kuulutatakse avalikult.

§ 13. Süüdistatavale kaitseõiguse tagamine

Süüdistataval on õigus kaitsele.

Uurija, prokurör ja kohus peavad tagama süüdistatavale võimaluse kaitsta end temale esitatud süüdistuse vastu seaduses ettenähtud vahenditega ja viisil, samuti tagama tema isiklike ja varaliste õiguste kaitse.

§ 14. Asjaolude igakülgne, täielik ja objektiivne uurimine

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlust teostav isik on kohustatud võtma tarvitusele kõik seaduses ettenähtud abinõud asjaolude igakülgseks, täielikuks ja objektiivseks uurimiseks, välja selgitama nii süüdistatava süüd tõendavad kui ka teda õigustavad, samuti tema süüd raskendavad ja kergendavad asjaolud.

Kohtul, prokuröril, uurijal ega juurdlust teostaval isikul ei ole õigust panna tõendamise kohustust süüdistatavale.

On keelatud taotleda süüdistatavalt seletusi vägivalla, ähvarduste ja teiste seadusevastaste vahenditega.

§ 15. Kriminaalasjas tõendamisele kuuluvad asjaolud

Kriminaalasja kohtueelsel ja kohtulikul arutamisel kuuluvad tõendamisele:

1) kuriteo sündmus (kuriteo toimepanemise aeg, koht, viis ja teised asjaolud);

2) süüdistatava süüdiolek kuriteo toimepanemises;

3) süüdistatava vastutuse astmele ja iseloomule mõju avaldavad asjaolud;

4) kuriteoga tekitatud kahju iseloom ja suurus.

§ 16. Tõendid

Kriminaalasjas on tõenditeks igasugused faktilised andmed, millede alusel juurdlusorganid, uurija ja kohus teevad seaduses määratud korras kindlaks ühiskonnaohtliku teo olemasolu või puudumise, selle teo toimepannud isiku süüdioleku ja asja õigeks lahendamiseks tähtsust omavad muud asjaolud.

Need andmed tehakse kindlaks: tunnistaja ütluste, kannatanu ütluste, kahtlustatava ütluste, süüdistatava ütluste, eksperdi arvamuse, asitõendite, uurimis- ja kohtutoimingute protokollide ning muude dokumentidega.

§ 17. Tõendite hindamine

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlust teostav isik hindavad tõendeid oma siseveende kohaselt, mis põhineb kõikide asjaolude igakülgsel, täielikul ja objektiivsel läbivaatamisel nende kogumis, ning juhindudes seadusest ja sotsialistlikust õigusteadvusest.

Ühelgi tõendil ei ole ette kindlaksmääratud jõudu kohtu, prokuröri, uurija ja juurdlust teostava isiku jaoks.

§ 18. Kohtuniku, prokuröri ja teiste protsessiosaliste taandamine

Kohtunik, rahvakaasistuja, prokurör, uurija, juurdlust teostav isik, kohtuistungi sekretär, ekspert ja tõlk ei või osa võtta kriminaalasja menetlusest ja kuuluvad taandamisele, kui nad isiklikult, otseselt või kaudselt on huvitatud sellest asjast.

§ 19. NSV Liidu Ülemkohtu, liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemkohtute järelevalve kohtuliku tegevuse üle

Järelevalvet NSV Liidu kohtuorganite ning liiduvabariikide kohtuorganite kohtuliku tegevuse üle teostab seadusega kindlaksmääratud piirides NSV Liidu Ülemkohus.

Liiduvabariikide ülemkohtud ja autonoomsete vabariikide ülemkohtud teostavad järelevalvet vastavate vabariikide kohtuorganite kohtuliku tegevuse üle.

§ 20. Prokuröri järelevalve kriminaalkohtumenetluses

Järelevalvet NSV Liidu, liidu- ja autonoomsete vabariikide seaduste täpse täitmise üle kriminaalkohtumenetluses teostab NSV Liidu peaprokurör nii vahetult kui ka temale alluvate prokuröride kaudu.

Prokurör on kohustatud kõikides kriminaalkohtumenetluse staadiumides õigeaegselt tarvitusele võtma seaduses ettenähtud abinõud igasuguste seaduserikkumiste kõrvaldamiseks, olenemata sellest, kes pani seaduserikkumise toime.

Oma volitusi kriminaalkohtumenetluses teostab prokurör sõltumatult ükskõik millistest organitest ja ametiisikutest, alludes ainult seadusele ja juhindudes NSV Liidu peaprokuröri juhtnööridest.

Prokuröri poolt kooskõlas seadusega tehtud määrused on täitmiseks kohustuslikud kõikidele asutustele, ettevõtetele, organisatsioonidele, ametiisikutele ja kodanikele.

PROTSESSIOSALISED, NENDE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

§ 21. Süüdistatava õigused

Süüdistataval on õigus: teada, milles teda süüdistatakse ja anda seletusi temale esitatud süüdistuses; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; eeluurimise lõppemisel tutvuda kõigi asja materjalidega; omada kaitsjat; osa võtta kohtulikust arutamisest esimese astme kohtus; avaldada taandusi; esitada kaebusi uurija, prokuröri ja kohtu tegevuse ning otsuse peale.

Kohtualusel on õigus viimasele sõnale.

§ 22. Kaitsja osavõtt kriminaalkohtumenetlusest

Kaitsjat lubatakse asjast osa võtta alates süüdistatavale eeluurimise lõpuleviimisest kuulutamise ja süüdistatavale kogu asja materjalide tutvumiseks esitamise momendist.

Alaealiste kuriteoasjades, samuti ka nende isikute kuriteoasjades, kes oma füüsiliste või psüühiliste puuduste tõttu ei ole suutelised ise teostama oma õigust kaitsele, lubatakse kaitsjal asjast osa võtta alates süüdistuse esitamise momendist.

Kaitsjateks võivad olla advokaadid, ametiühingute ja teiste ühiskondlike organisatsioonide esindajad ja muud isikud, kellele see õigus on antud liiduvabariikide seadusandlusega.

Kaitsja kohustuslik osavõtt asjast võib toimuda liiduvabariikide seadusandlusega kindlaksmääratavatel juhtudel.

§ 23. Kaitsja kohustused ja õigused

Kaitsja on kohustatud kasutama kõiki seaduses ettenähtud kaitsmisvahendeid ja -viise selleks, et välja selgitada kõik süüdistatavat õigustavad või tema vastutust kergendavad asjaolud ning osutama süüdistatavale vajalikku juriidilist abi.

Asjast osavõtu lubamise momendist alates on kaitsjal õigus: kohtuda süüdistatavaga; tutvuda kõikide asja materjalidega ning välja kirjutada vajalikke andmeid; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; osa võtta kohtulikust arutamisest; avaldada taandusi; esitada kaebusi uurija, prokuröri ja kohtu tegevuse ning otsuste peale. Peale selle võib kaitsja uurija loal viibida süüdistatava ülekuulamise ning muude uurimistoimingute juures, mida täidetakse süüdistatava või tema kaitsja taotlusel.

Advokaadil ei ole õigust loobuda endale võetud kohustusest kaitsta süüdistatavat.

§ 24. Kannatanu

Kannatanuks loetakse isik, kellele kuriteoga on tekitatud moraalset, füüsilist või varalist kahju.

Kuriteo läbi kannatanuks tunnistatud kodanikul või tema esindajal on õigus: anda seletusi asja kohta; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; tutvuda asja materjalidega alates eeluurimise lõpuleviimise momendist; võtta osa tõendite uurimisest kohtulikul uurimisel; avaldada taandusi; esitada kaebusi juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri ja kohtu tegevuse peale, samuti esitada kaebusi kohtuotsuse või -määruste ja rahvakohtuniku määruste peale.

Liiduvabariikide seadusandluses ettenähtud juhtudel on kannatanul õigus kohtulikul arutamisel isiklikult või oma esindaja kaudu toetada süüdistust.

§ 25. Tsiviilhageja

Kuriteo läbi materiaalset kahju kandnud isikul on õigus kriminaalasja menetluse juures esitada süüdistatava vastu-

või tema tegevuse eest materiaalset vastutust kandvate isikute vastu tsiviilhagi, mis vaadatakse kohtus läbi koos kriminaalasjaga.

Tsiviilhagejal või tema esindajal on õigus: esitada tõendeid; avaldada taotlusi; osa võtta kohtulikust arutamisest; paluda juurdlusorganit, uurijat ja kohut võtta tarvitusele abinõud tema poolt esitatud hagi tagamiseks; toetada tsiviilhagi; tutvuda asja materjalidega alates eeluurimise lõpuleviimise momendist; avaldada taandusi; esitada kaebusi juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri ja kohtu tegevuse peale, samuti esitada kaebusi kohtuotsuse või -määruste peale tsiviilhagisse puutuvas osas.

§ 26. Tsiviilkostja

Tsiviilkostjatena võib asjasse tõmmata vanemaid, eestkostjaid, hooldajaid või teisi isikuid, samuti asutusi, ettevõtteid ja organisatsioone, kes seaduse alusel kannavad materiaalset vastutust süüdistatava kuritegeliku käitumisega tekitatud kahju eest.

Tsiviilkostjal või tema esindajal on õigus: vaielda esitatud hagi vastu; anda seletusi esitatud hagi suhtes; esitada tõendeid; avaldada taotlusi; tutvuda asja materjalidega seadusega kindlaksmääratud piires; osa võtta kohtulikust arutamisest; avaldada taandusi, esitada kaebusi juurdlust teostava isiku, uurija, prokuröri ja kohtu tegevuse peale, samuti esitada kaebusi kohtuotsuse ja -määruste peale tsiviilhagisse puutuvas osas.

§ 27. Kohustus selgitada ja tagada asjast osavõtvatele isikutele nende õigused

Kohus, prokurör, uurija ja juurdlust teostav isik on kohustatud selgitama asjast osavõtvatele isikutele nende õigused ja tagama nende õiguste teostamise võimaluse.

III osa

JUURDLUS JA EELUURIMINE

§ 28. Eeluurimisorganid

Kriminaalasjades teostavad eeluurimist prokuratuuri uurijad, kuritegude asjades aga, mis on ette nähtud seaduse «Kriminaalvastutusest riiklike kuritegude eest» paragrahvides: 1 (kodumaa reetmine), 2 (spionaaž), 3 (terroristlik akt), 4 (terroristlik akt välisriigi esindaja vastu), 5 (diversioon), 6 (kahjurlus), 7 (Nõukogude-vastane agitatsioon ja propaganda), 9 (eriti ohtlike riiklike kuritegude toimepanemisele suunatud organisatsiooniline tegevus, samuti osavõtt Nõukogude-vastasest organisatsioonist), 10 (mõne teise töörahvariigi vastu toimepandud eriti ohtlikud riiklikud kuriteod) ja 16 (massilised korratused) — samuti riikliku julgeoleku organite uurijad.

Eeluurimise teostamine on kohustuslik riiklike ja sõjaväeliste kuritegude asjades, samuti teiste kuritegude asjades, millede loetelu määratakse kindlaks NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

§ 29. Juurdlus

Juurdlusorganiteks on miilitsaorganid ja teised seadusega selleks volitatud asutused ja organisatsioonid, samuti väeosade ja -koondiste komandörid ning sõjaväeasutuste ülemad.

Juurdlusorganitele pannakse vajalike operatiiv-jälitusabinõude tarvituselevõtmine kuriteo tunnuste ja kuriteo toimepannud isikute avastamiseks.

Sellise kuriteo tunnuste olemasolul, milles eeluurimise läbiviimine on kohustuslik, algatab juurdlusorgan kriminaalasja ja, juhindudes kriminaalprotsessi seaduse eeskir-

jadest, teostab kuriteo jälgede kindlakstegemiseks ja jäädvustamiseks vajalikud edasilükkamatud uurimistoimingud, milledeks on vaatlus, läbiotsimine, väljavõtmine, läbivaatus, kahtlustatavate kinnipidamine ja ülekuulamine, kannatanute ja tunnistajate ülekuulamine.

Toimepandud kuriteost ja juurdluse alustamisest teatab juurdlusorgan viivitamata prokurörile.

Asjades, milles eeluurimise teostamine ei ole kohustuslik, on juurdlusmaterjalid kohtus asja arutamise aluseks. Neil juhtudel juurdlusorgan esitab juurdlusmaterjalid prokurörile, kelle poolt kinnitatuna asi saadetakse arutamiseks kohtusse.

§ 30. Uurija volitused

Eeluurimise teostamisel võtab uurija kõik otsused uurimise suunamise ja uurimistoimingute teostamise kohta vastu iseseisvalt, välja arvatud juhud, kus seaduses on ette nähtud selleks prokuröri sanktsiooni saamine, ja kannab täielikku vastutust nende seaduspärase ja õigeaegse läbiviimise eest.

Kui uurija ei ole nõus prokuröri juhtnööridega süüdistatavana vastutusele võtmise, kuriteo kvalifikatsiooni ja süüdistuse ulatuse kohta, asja suunamise kohta süüdistatava kohtu alla andmiseks või asja lõpetamise kohta, on tal õigus esitada asi kõrgemalseisvale prokurörile oma kirjalike vastuväidetega. Sel juhul prokurör kas tühistab alamalseisva prokuröri juhtnöörid või teeb uurimise antud asjas ülesandeks teisele uurijale.

Uurijal on õigus tema poolt uuritavates asjades anda juurdlusorganeile ülesandeid ja korraldusi jälitus- ja uurimistoimingute teostamiseks ning nõuda juurdlusorganeilt kaasabi üksikute uurimistoimingute teostamisel. Sellised uurija ülesanded ja korraldused on juurdlusorganeile kohustuslikud.

Uurija poolt kooskõlas seadusega tehtud määrused tema

menetluses olevas kriminaalasjas on täitmiseks kohustuslikud kõikidele asutustele, ettevõtetele, organisatsioonidele, ametiisikutele ja kodanikele.

§ 31. Järelevalve seaduste täitmise üle juurdluse ja eeluurimise teostamisel

Järelevalvet seaduste täitmise üle juurdluse ja eeluurimise läbiviimisel teostab prokurör kooskõlas NSV Liidu prokuröri järelevalve põhimäärusega.

Prokuröri juhtnöörid antakse kirjalikus vormis ja need on kohustuslikud uurijale ja juurdlust teostavale isikule.

§ 32. Kuriteo toimepanemises kahtlustatava isiku kinnipidamine

Juurdlusorganil või uurijal on õigus isikut, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises, mille eest võib mõista karistust vabadusekaotuse näol, kinni pidada ainult ühe alljärgneva tingimuse korral:

1) kui see isik tabati kuriteo toimepanemisel või vahetult pärast selle toimepanemist;

2) kui pealtnägijad, sealhulgas ka kannatanud, otseselt osutavad antud isikule kui kuriteo toimepanijale;

3) kui kahtlustataval või tema rõivastel, tema enda juures või tema eluruumides avastatakse ilmseid kuriteo jälgi.

Muude andmete korral, mis annavad aluse kahtlustada isikut kuriteo toimepanemises, võib teda kinni pidada ainult sel juhul, kui see isik tegi katset põgeneda või tal ei ole alalist elukohta või ei ole kindlaks tehtud kahtlustatava isik.

Kinnipeetud isikul, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises, on õigus kaevata juurdlust teostava isiku, uurija või prokuröri tegevuse peale, anda seletusi ja avaldada taotlusi.

Igal kuriteo toimepanemises kahtlustatava isiku kinnipidamise juhul on juurdlusorgan või uurija kohustatud koostama protokolli, märkides selles ära kinnipidamise alused ja motiivid ning kahekümne nelja tunni jooksul teatama kinnipidamisest prokurörile. Prokurör on kohustatud neljakümne kaheksa tunni jooksul, alates teate saamisest kinnipidamise kohta, andma sanktsiooni kinnipeetu vahi all pidamiseks või tema vabastama.

§ 33. Tõkkeabinõu kohaldamine

Kui on küllaldane alus arvata, et vabaduses viibiv süüdistatav hoidub kõrvale uurimisest ja kohtust või takistab tõe tuvastamist kriminaalasjas või jätkab kuritegevust, samuti kohtuotsuse täitmise tagamiseks on juurdlust teostaval isikul, uurijal, prokuröril ja kohtul õigus kohaldada süüdistatava suhtes ühte järgmistest tõkkeabinõudest: allkirja elukohast mittelahkumise kohta, isiklikku või ühiskondlike organisatsioonide käendust, vahi alla võtmist ja muid tõkkeabinõusid, millised võidakse kindlaks määrata liiduvabariikide seadusandlusega.

Erandjuhtudel võib tõkkeabinõu kohaldada ka enne süüdistuse esitamist isiku suhtes, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises. Sel juhul peab süüdistus olema esitatud hiljemalt kümne ööpäeva jooksul, arvates tõkkeabinõu kohaldamise momendist. Kui selle tähtaja jooksul süüdistust ei esitata, siis tõkkeabinõu tühistatakse.

Enne süüdistuse esitamist vahi alla võetud isikul on õigus kaevata juurdlust teostava isiku, uurija või prokuröri tegevuse peale, anda seletusi ja avaldada taotlusi.

§ 34. Vahi alla võtmine

Vahi alla võtmist kui tõkkeabinõu kohaldatakse ainult kuritegude puhul, mille eest seadusega on ette nähtud karistus vabadusekaotuse näol.

Isikute suhtes, keda süüdistatakse kõige raskemate kuritegude toimepanemises, millede loetelu määratakse kindlaks seadusega, võib vahi alla võtmist kohaldada isegi ainult kuriteo ohtlikkuse motiividel.

Kriminaalasja uurimise ajal ei tohi vahi all pidamine kesta üle kahe kuu. Ainult asja erilise keerukuse korral võib seda tähtaega pikendada autonoomse vabariigi, krai, oblasti ja rahvusringkonna prokurör, sõjaväeringkonna või sõjalaevastiku prokurör kuni kolme kuuni, liiduvabariigi prokurör, sõjaväe peaprokurör ja transpordi peaprokurör aga kuni kuue kuuni, arvates vahi alla võtmise päevast. NSV Liidu peaprokurör võib ainult erandjuhtudel täiendavalt pikendada vahi all pidamise tähtaega mitte rohkem kui kolme kuu võrra.

§ 35. Läbiotsimise ja kirjavahetuse võetuse kord

Läbiotsimist võib teostada juurdlusorgani või uurija määruse alusel ning ainult prokuröri sanktsiooniga.

Edasilükkamatutel juhtudel võib juurdlusorgan või uurija läbiotsimist teostada prokuröri sanktsioonita, kuid seejärel tuleb teostatud läbiotsimisest teatada prokurörile ühe ööpäeva jooksul.

Kirjavahetuse arestimist ja selle võetust posti- ja telegraafiasutustest võib teostada ainult prokuröri sanktsiooniga või kohtu määruse alusel.

Läbiotsimine ja võetus toimub manukate juuresolekul.

IV osa

ASJADE MENETLUS ESIMESE ASTME KOHTUS

§ 36. Kohtu alla andmine

Kui on olemas küllaldased alused asja arutamiseks kohtuistungil, teeb kohtunik, jättes eelnevalt otsustamata süü-

dioleku küsimuse, määruse süüdistatava kohtu alla andmiseks.

Kui kohtunik ei nõustu süüdistuskokkuvõtte järeldustega või kui on vaja muuta süüdistatava suhtes valitud tõkkeabinõu, kuulub asi läbivaatamisele kohtu korraldaval istungil.

Korraldaval istungil teeb kohus määruse süüdistatava kohtu alla andmise kohta või tagastab asja täiendavaks uurimiseks või lõpetab asjas menetluse ning lahendab küsimuse tõkkeabinõu kohta. Süüdistatava kohtu alla andmise korral võib kohus korraldaval istungil süüdistuskokkuvõttest välja jätta süüdistuse üksikuid punkte või kohaldada kergemat kuritegu käsitlevat kriminaalseadust, muutmata sealjuures süüdistuse formulatsiooni.

§ 37. Kohtuliku arutamise vahenditus, suulisus ja katkestamatus

Asja arutamisel on esimese astme kohus kohustatud vahenditult uurima asjas olevaid tõendeid: üle kuulama kohtualused, kannatanud ja tunnistajad, ära kuulama ekspertide arvamused, vaatlema asitõendeid, avaldama protokolle ja muid dokumente.

Kohtuistung toimub igas asjas katkestamatult, välja arvatud puhkuseks ettenähtud aeg. Enne alustatud asja arutamise lõpetamist ei ole lubatud teiste asjade arutamine samade kohtunike poolt.

§ 38. Kohtuliku arutamise osaliste võrdõiguslikkus

Süüdistaja, kohtualune, kaitsja ja kannatanu, samuti tsiviilhageja ja tsiviilkostja ning nende esindajad kasutavad kohtulikul arutamisel võrdseid õigusi tõendite esitamisel, tõendite uurimisest osavõtmisel ja taotluste avaldamisel.

§ 39. Kohtualuse osavõtt kohtulikust arutamisest.

Asja arutamine esimese astme kohtu istungil toimub kohtualuse osavõtul, kelle ilmumine kohtusse on kohustuslik. Asja arutamine kohtualuse puudumisel on lubatud ainult seaduses eriti ettenähtud erandjuhtudel.

§ 40. Prokuröri osavõtt kohtulikust arutamisest

Prokurör toetab kohtu ees riiklikku süüdistust, võtab osa tõendite uurimisest, esitab oma arvamuse kohtuliku arutamise ajal tekkivate küsimuste kohta, esitab kohtule oma kaalutlused kriminaalseaduse ja karistusmäära kohaldamise kohta kohtualuse suhtes.

Prokurör juhindub süüdistuse toetamisel seaduse nõuetest ja oma siseveendest, mis põhineb kõikide asjaolude läbivaatamisel.

Kui kohtuliku arutamise tulemusena jõuab prokurör veendumusele, et kohtuliku uurimise andmed ei kinnita kohtualusele esitatud süüdistust, on ta kohustatud loobuma süüdistusest ja esitama kohtule loobumise motiivid.

Prokuröril on õigus esitada või toetada kannatanu poolt esitatud tsiviilhagi, kui seda nõuab riiklike või ühiskondlike huvide või kodanike õiguste kaitse.

§ 41. Ühiskondlike süüdistajate või kaitsjate osavõtt kohtulikust arutamisest

Kohtu määrusega võib lubada töötajate ühiskondlike organisatsioonide esindajaid osa võtta kriminaalasjade kohtulikust arutamisest ühiskondlike süüdistajate või kaitsjatena.

§ 42. Kohtuliku arutamise piirid

Asja arutamine kohtus toimub ainult süüdistatavate suhtes ning ainult selle süüdistuse järgi, milles nad on kohtu alla antud.

Süüdistuse muutmine kohtus on lubatud siis, kui sellega ei halvene kohtualuse seisund ega rikuta tema õigust kait-

sele. Kui süüdistuse muutmine toob kaasa kohtualuse kaitseõiguse rikkumise, saadab kohus asja uueks kohtueelseks uurimiseks.

§ 43. Kohtuotsus

Kohtuotsus peab olema kooskõlas seadusega ja põhjendatud.

Kohus rajab otsuse ainult nendele tõenditele, mis on läbi vaadatud kohtuistungil.

Kohtuotsus võib olla süüdimõistev või õigeksmõistev. Süüdimõistev otsus ja õigeksmõistev otsus peavad olema kohtu poolt motiveeritud.

Süüdimõistev kohtuotsus ei või rajaneda oletustel ja tehakse ainult tingimusel, kui kohtuliku arutamise käigus kohtualuse süü kuriteo toimepanemises on tõendatud. Kohus teeb süüdimõistva otsuse karistust mõistmata, kui asja kohtus arutamise momendiks on tegu kaotanud ühiskonnaohtlikkuse või selle teo toimepannud isik ei ole enam ühiskonnaohtlik.

Õigeksmõistev kohtuotsus tehakse siis, kui ei ole tuvastatud kuriteo sündmus, kui kohtualuse teos puudub kuriteo koosseis, samuti kui ei ole tõendatud kohtualuse osavõtt kuriteo toimepanemisest.

NSV Liidu Ülemkohus ja sõjatribunalid teevad kohtuotsuse Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu nimel, liiduvabariikide kohtud aga liiduvabariigi nimel.

V osa

ASJADE MENETLUS KASSATSIOONI- JA JÄRELEVALVE-ASTMETES

§ 44. Kohtuotsuste peale kassatsioonikaebuste ja -protestide esitamise õigus

Kohtualusel, tema kaitsjal ja seaduslikul esindajal ning kannatanul on õigus kassatsiooni korras kohtuotsuse peale kaevata.

Prokurör on kohustatud kassatsiooni korras protestima iga ebaseadusliku või alusetu kohtuotsuse.

Tsiviilhagejal, tsiviilkostjal ja nende esindajatel on õigus edasi kaevata kohtuotsuse peale tsiviilhagisse puutuvas osas.

Kohtu poolt õigeksmõistetud isikul on õigus kassatsiooni korras kaevata õigeksmõistva kohtuotsuse peale õigeksmõistmise motiivide ja aluste osas.

Kassatsioonikaebuste ja -protestide esitamise tähtajad ning nende läbivaatamise kord, samuti kohtute määruste peale edasikaebamise ja nende protestimise kord määratakse kindlaks NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

NSV Liidu Ülemkohtu ja liiduvabariikide ülemkohtute otsused ei kuulu kassatsiooni korras kaebamisele ega protestimisele.

§ 45. Asja läbivaatamine kassatsioonikaebuse ja -protesti põhjal

Asja läbivaatamisel kassatsiooni korras kontrollib kohus kohtuotsuse seaduslikkust ja põhjendatust asjas olevate ning täiendavalt esitatud materjalide alusel. Kohus ei ole seotud kassatsioonikaebuse või -protesti argumentidega ja kontrollib asja täies ulatuses kõikide süüdimõistetute suhtes, sealhulgas ka nende suhtes, kes kaebust ei esitanud ja kelle suhtes ei esitatud kassatsiooniprotesti.

Kassatsiooni korras asja läbivaatamise tulemusena võtab kohus vastu ühe järgmistest määrustest: jätab kohtuotsuse jõusse muudatusteta, kaebuse või protesti aga rahuldamata; tühistab kohtuotsuse ja saadab asja uueks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks; tühistab kohtuotsuse ja lõpetab asja; muudab kohtuotsust.

Kassatsiooni korras asja läbivaatamisel annab prokurör arvamuse kohtuotsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse kohta.

Küsimus süüdimõistetu osavõtu kohta asja kassatsiooni korras läbivaatava kohtu istungist lahendatakse selle kohtu poolt. Kohtuistungile ilmunud süüdimõistetul on lubatud kõikidel juhtudel anda seletusi.

Kaitsja võib osa võtta kassatsiooniastme kohtu istungist.

§ 46. Lubamatus raskendada kassatsiooniastmes süüdimõistetule karistust või kohaldada tema suhtes raskemat kuritegu käsitlevat seadust

Asja läbivaatamisel kassatsiooni korras võib kohus kergendada esimese astme kohtu poolt määratud karistust või kohaldada kergemat kuritegu käsitlevat seadust, kuid tal pole õigust raskendada karistust ega kohaldada raskemat kuritegu käsitlevat seadust.

Kohtuotsust võib tühistada seoses vajadusega kohaldada raskemat kuritegu käsitlevat seadust või karistuse kerguse tõttu ainult siis, kui nendel põhjustel on prokurör esitanud protesti või kannatanu esitanud kaebuse.

§ 47. Õigeksmõistva kohtuotsuse tühistamine

Õigeksmõistvat kohtuotsust võib kassatsiooni korras tühistada ainult prokuröri protesti või kannatanu kaebuse või kohtu poolt õigeksmõistetud isiku kaebuse korral.

§ 48. Jõustunud kohtuotsuse ja -määruse uuesti läbivaatamine kohtuliku järelevalve korras

Jõustunud kohtuotsuse ja -määruse uuesti läbivaatamine kohtuliku järelevalve korras on lubatud ainult selle prokuröri, kohtu esimehe ja nende asetäitjate protesti põhjal, kellele on see õigus antud NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

NSV Liidu peaprokuröril, NSV Liidu Ülekohtu esimehel, nende asetäitjatel, sõjaväe peaprokuröril ja NSV Liidu Ülemkohtu Sõjakolleegiumi esimehel on vastavalt nende pädevusele õigus peatada NSV Liidu, liidu- ja autonoomse

vabariigi iga kohtu protestitud otsuse ja määruse täitmist kuni asja lahendamiseni kohtuliku järelevalve korras. Samasugust õigust liiduvabariigi ja tema koosseisu kuuluva autonoomse vabariigi iga kohtu protestitud otsuse ja määruse suhtes omab liiduvabariigi prokurör ja ülemkohtu esimees.

Kohtuliku järelevalve korras võib uuesti läbi vaadata süüdimõistvat kohtuotsust või -määrust karistuse kerguse motiividel või süüdimõistetu suhtes raskemat kuritegu käsitleva seaduse kohaldamise vajalikkuse motiividel, aga samuti õigeksmõistvat kohtuotsust või kohtumäärust asja lõpetamise kohta — ainult ühe aasta jooksul pärast nende jõustumist.

Järelevalve korras asja läbivaatamise tulemusena võib kohus: jätta protesti rahuldamata; tühistada kohtuotsuse ja kõik järgnevad kohtumäärused ning lõpetada asjas menetluse või anda asja uueks uurimiseks või uueks kohtulikuks arutamiseks; tühistada kassatsioonimääruse ning järgnevad kohtumäärused, kui viimased olid tehtud, ja anda asja uueks läbivaatamiseks kassatsiooni korras; tühistada järelevalve korras tehtud määrused ja jätta kohtuotsus ja kassatsioonimäärus jõusse kas muudatusega või muudatuseta; teha muudatusi kohtuotsuses või -määruses.

Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaatamisel võib kohus kergendada süüdimõistetule määratud karistust või kohaldada kergemat kuritegu käsitlevat seadust, kuid tal pole õigust raskendada karistust ega kohaldada raskemat kuritegu käsitlevat seadust.

Kriminaalasjade läbivaatamisest vastavate kohtute presiidiumide poolt võtab osa prokurör, kes toetab tema poolt esitatud protesti või annab arvamuse asja kohta, mis on läbivaatamisel kohtu esimehe või tema asetäitja protesti põhjal.

Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaataval kohtul on vajalikel juhtudel õigus kutsuda süüdimõistetu kohtuistungile.

§ 49. Kassatsiooni või kohtuliku järelevalve korras otsuse tühistamise või muutmise alused

Otsuse tühistamise või muutmise alusteks asja läbivaatamisel kassatsiooni või kohtuliku järelevalve korras on: eeluurimise või kohtuliku uurimise ühekülgsus või mittetäielikkus, kohtuotsuses sisalduvate kohtu järelduste mittevastavus tegelikele asjaoludele; kriminaalprotsessi seaduse oluline rikkumine; kriminaalseaduse ebaõige kohaldamine; kohtu poolt määratud karistuse mittevastavus kuriteo raskusele ja süüdimõistetu isiksusele.

§ 50. Asjade uuendamine uute asjaolude avastumisel

Jõustunud kohtuotsust võib tühistada uute asjaolude avastumisel.

Õigeksmõistvat kohtuotsust võib uuesti läbi vaadata ainult kriminaalvastutusele võtmise kohta seadusega kindlaksmääratud aegumistähtaegade jooksul ja mitte hiljem kui ühe aasta jooksul, arvates uute asjaolude avastumise päevast.

§ 51. Kõrgemalseisvate kohtute juhtnööride kohustuslikkus

Kassatsiooni või kohtuliku järelevalve korras asja läbivaatava kohtu juhtnöörid on kohustuslikud täiendaval uurimisel ja asja teistkordsel arutamisel kohtus.

Kassatsiooni või järelevalve korras asja läbivaataval kohtul ei ole õigust tuvastada ega lugeda tõendatuks fakte, mis kohtuotsusega ei olnud tuvastatud ega ümber lükatud, samuti ette otsustada küsimust süüdistuse tõendatuse või tõendamatuse, ühe või teise tõendi usaldusväärsuse või mitteusaldusväärsuse kohta ja ühtede tõendite eeliste kohta teiste suhtes, samuti esimese astme kohtu poolt selle või teise kriminaalseaduse ja karistusmäära kohaldamise kohta.

Samuti ei ole kohtul asja kohtuliku järelevalve korras läbivaatamisel õigust kassatsioonimääruse tühistamise korral ette määrata järeldusi, milliseid võib teha asja teistkordsel läbivaatamisel kassatsiooniastmes.

§ 52. Asja arutamine esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse tühistamist

Pärast esimese kohtuotsuse tühistamist arutatakse asja üldises korras.

Esimese astme kohtus asja uuesti arutamisel on lubatud karistust raskendada või raskemat kuritegu käsitlevat seadust kohaldada ainult tingimusel, kui esimene kohtuotsus on tühistatud prokuröri kassatsiooniprotesti või kannatanu kaebuse põhjal või kohtuliku järelevalve korras karistuse kerguse tõttu või vajadusel kohaldada raskemat kuritegu käsitlevat seadust, samuti siis, kui pärast kohtuotsuse tühistamist asja uuel uurimisel on tuvastatud asjaolud, mis tõendavad, et süüdistatu on pannud toime raskema kuriteo.

VI osa

KOHTUOTSUSE TÄITMINE

§ 53. Kohtuotsuse jõustumine ja täitmisele pööramine

Kohtuotsus jõustub kassatsioonikaebuse ja -protesti esitamise tähtaja möödumisel, kui tema peale ei ole esitatud kaebust ega protesti. Kassatsioonikaebuse või -protesti esitamise korral kohtuotsus, kui ta ei ole tühistatud, jõustub asja läbivaatamisega kõrgemalseisvas kohtus.

Kassatsiooni korras kaebamisele mittekuuluv kohtuotsus jõustub tema kuulutamise momendist.

Süüdimõistev kohtuotsus pööratakse täitmisele tema jõustumisel.

Õigeksmõistev kohtuotsus ja kohtualust karistusest vabastav kohtuotsus pööratakse täitmisele viivitamata pärast otsuse kuulutamist.

Kohtualuse vahi all viibimise korral kohus vabastab tema vahi alt kohtuistungisaalis.

Järelevalvet kohtuotsuste täitmise seaduslikkuse üle teostab prokurör.

§ 54. Kohtuotsuste ja -määruste kohustuslikkus

Jõustunud kohtuotsus ja -määrus on kohustuslik kõikidele riiklikele ja ühiskondlikele asutustele, ettevõtetele ja organisatsioonidele, ametiisikutele ja kodanikele ning kuulub täitmisele kogu NSV Liidu territooriumil.

SISUKORD

Eesti NSV seadus ««Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kriminaalprotsessi koodeksi» kinnitamise kohta» 2
Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeks 3

ESIMENE OSA — ÜLDSÄTTED

Esimene peatükk — **Põhisätted** 3
§ 1. Kriminaalprotsessi seadusandlus . . . 3
§ 2. Kriminaalprotsessi ülesanded 3
§ 3. Kriminaalasja algatamise ja kuriteo avastamise kohustus 4
§ 4. Süüdistatavana vastutusele võtmise lubamatus muidu kui seaduses ettenähtud alustel ja korras 4
§ 5. Kriminaalasjas menetlust kõrvaldavad asjaolud 4
§ 6. Kriminaalasja lõpetamine süüdistatava andmise tõttu ühiskondliku organisatsiooni või töötajate kollektiivi käendusele 5
§ 7. Materjalide üleandmine seltsimehelikule kohtule 6
§ 8. Materjalide üleandmine alaealiste asjade komisjonile 6
§ 9. Kannatanule kriminaalasja algatamisest keeldumisest või kriminaalasja lõpetamisest teatamine 7
§ 10. Kriminaalasja uuendamine käendusele võetud isiku suhtes 7
§ 11. Isikupuutumatus 8
§ 12. Õigusemõistmine ainult kohtu poolt . . 8
§ 13. Õigusemõistmine kodanike võrdõiguslikkuse alusel seaduse ja kohtu ees . . 8
§ 14. Rahvakaasistujate osavõtt ja kollegiaalsus asjade arutamisel 8

§ 15. Kohtunike sõltumatus ja nende allumine ainult seadusele 9
§ 16. Keel, milles toimub kohtulik menetlus . . 9
§ 17. Kohtuliku arutamise avalikkus 9
§ 18. Süüdistatavale kaitseõiguse tagamine . . 10
§ 19. Asja igakülgne, täielik ja objektiivne uurimine 10
§ 20. Kohtuniku, prokuröri ja teiste protsessist osavõtvate isikute taandamine . . . 10
§ 21. NSV Liidu Ülemkohtu ja Eesti NSV Ülemkohtu järelevalve kohtuliku tegevuse üle 11
§ 22. Prokuröri järelevalve kriminaalprotsessis 11

Teine peatükk — **Kohus ja kriminaalasjade alluvus** 11

§ 23. Kohtu koosseis 11
§ 24. Asja arutamine ühe ja sama kohtu koosseisu poolt 12
§ 25. Tagavara-rahvakaasistuja 12
§ 26. Kohtu koosseisu kuuluvate kohtunike taandamise alused 13
§ 27. Rahvakohtule alluvad kriminaalasjad . . 13
§ 28. Eesti NSV Ülemkohtule alluvad kriminaalasjad 13
§ 29. Kriminaalasjade alluvus 14
§ 30. Alluvuse määramine üheliigilise kohtu pädevusse kuuluvate kriminaalasjade ühendamise korral 14
§ 31. Alluvuse määramine eriliigilise kohtu pädevusse kuuluvate kriminaalasjade ühendamise korral 14
§ 32. Kriminaalasja üleandmine alluvuse järgi . 15
§ 33. Alluvusvaidluste lubamatus 15

Kolmas peatükk — **Protsessiosalised, nende õigused ja kohustused** 15

§ 34. Protsessiosalised 15
§ 35. Süüdistatava õigused 16
§ 36. Kaitsja osavõtt kriminaalprotsessist . . . 16
§ 37. Kaitsja kohustused ja õigused 16
§ 38. Kaitsja kohustuslik osavõtt 17
§ 39. Kaitsjast loobumine 17
§ 40. Kannatanu 18

§ 41. Tsiviilhageja 18
§ 42. Tsiviilhagi esitamine 19
§ 43. Tsiviilkostja 19
§ 44. Kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja esindajad 20
§ 45. Kohustus selgitada ja tagada asjast osavõtvatele isikutele nende õigused . . . 20

Neljas peatükk — **Tõendid** 20

§ 46. Kriminaalasjas tõendamisele kuuluvad asjaolud 20
§ 47. Kuriteo toimepanemist soodustavate asjaolude selgitamine ja kõrvaldamine . 20
§ 48. Tõendite liigid 21
§ 49. Tõendite kogumine, esitamine ja kontrollimine 21
§ 50. Tõendite hindamine 21
§ 51. Tunnistaja ütlused 22
§ 52. Tunnistaja kohustused 22
§ 53. Tunnistaja vastutus 22
§ 54. Kannatanu ütlused 23
§ 55. Kannatanu vastutus 23
§ 56. Süüdistatava ütlused 23
§ 57. Kahtlustatava ütlused 23
§ 58. Ekspertiis 24
§ 59. Ekspert ja eksperdi arvamus 24
§ 60. Eksperdi õigused ja kohustused 25
§ 61. Asitõendid 25
§ 62. Asitõendite vaatlus ja hoidmine 26
§ 63. Asitõendite ja teiste äravõetud esemete suhtes kohaldatavad abinõud 26
§ 64. Uurimis- ja kohtutoimingute protokollid 27
§ 65. Dokumendid 27

Viies peatükk — **Tõkendid** 27

§ 66. Tõkendi kohaldamine 27
§ 67. Tõkendi kohaldamine enne süüdistuse esitamist 28
§ 68. Tõkendi valik 28
§ 69. Allkiri elukohast mittelahkumise kohta . . 29
§ 70. Isiklik käendus 29
§ 71. Käendaja vastutus 29
§ 72. Ühiskondliku organisatsiooni käendus . . 30
§ 73. Vahi alla võtmine 30

§ 74. Vahi all pidamise tähtaeg 30
§ 75. Vahi alla võtmisest teatamine 31
§ 76. Alaealise kahtlustatava või süüdistatava andmine vanemate, eestkostjate või hooldajate valve alla 31
§ 77. Järelevalve väeosa juhtkonna poolt . . 32
§ 78. Tõkendi tühistamine ja muutmine 32

Kuues peatükk — **Protokollid** 33

§ 79. Uurimistoimingu protokoll 33
§ 80. Kohtu korraldava istungi protokoll . . . 33
§ 81. Kohtuistungi protokoll 33
§ 82. Märkused kohtuistungi protokolli kohta . 34
§ 83. Paranduste õiendamine protokollis . . 35
§ 84. Protokollile allakirjutamisest keeldumise vormistamine 35

Seitsmes peatükk — **Tähtajad ja kohtukulud** 35

§ 85. Tähtaegade arvutamine 35
§ 86. Tähtaja ennistamine 36
§ 87. Kohtukulud 36
§ 88. Asjast osavõtu kulude tasumine 37
§ 89. Kohtukulude sissenõudmine 37

TEINE OSA — **KRIMINAALASJA ALGATAMINE, JUURDLUS JA EELUURIMINE**

Kaheksas peatükk — **Kriminaalasja algatamine** 39

§ 90. Kriminaalasja algatamise ajendid ja alused 39
§ 91. Süü ülestunnistamisele ilmumine . . . 39
§ 92. Avaldused ja teated 40
§ 93. Avalduse või teate läbivaatamise kohustus 40
§ 94. Kriminaalasja algatamine 41
§ 95. Kriminaalasja algatamine ainult kannatanu kaebuse alusel 41
§ 96. Kriminaalasja algatamisest keeldumine . 41
§ 97. Kriminaalasja algatanud organi toimingud pärast kriminaalasja algatamist . . 42

§ 98. Järelevalve kriminaalasja algatamise seaduslikkuse üle 42

Üheksas peatükk — **Juurdlus** 43

§ 99. Juurdlusorganid 43
§ 100. Juurdlusorganite kohustused 44
§ 101. Juurdluse teostamise kord asjades, milles eeluurimine ei ole kohustuslik 44
§ 102. Kuriteo toimepanemises kahtlustatav . . 45
§ 103. Juurdluse tähtaeg 46

Kümnes peatükk — **Eeluurimise üldtingimused** 47

§ 104. Eeluurimisorganid 47
§ 105. Asjad, milles eeluurimise teostamine on kohustuslik 47
§ 106. Uurija õigused 47
§ 107. Uurija kohustused 48
§ 108. Eeluurimise teostamise koht 49
§ 109. Kriminaalasja menetlusse võtmine . . 49
§ 110. Uurija erinõuded 49
§ 111. Eeluurimise tähtaeg 50
§ 112. Tõlgi osavõtt eeluurimisest 50
§ 113. Manukate osavõtt 50
§ 114. Kannatanuks ja tsiviilhagejaks tunnistamine 51
§ 115. Tsiviilhagi ja vara konfiskeerimise tagamine 51
§ 116. Tsiviilkostjaks tunnistamine 51
§ 117. Eeluurimise andmete avaldamise tingimused 51
§ 118. Kriminaalasjade ühendamine 52
§ 119. Taanduste läbivaatamine kohtueelsel uurimisel 52
§ 120. Prokuröri järelevalve juurdluse ja eeluurimise teostamise üle 52

Üheteistkümnes peatükk — **Süüdistuse esitamine ja süüdistatava ülekuulamine** . 54

§ 121. Süüdistatavana vastutusele võtmise määrus 54
§ 122. Süüdistatava väljakutsumine 54
§ 123. Süüdistatava sundtoomine 55
§ 124. Süüdistuse esitamine 55

§ 125. Süüdistatava ülekuulamine 56
§ 126. Pedagoogi osavõtt alaealise ülekuulamisest 56
§ 127. Süüdistatava ülekuulamise protokoll . . 56
§ 128. Süüdistatava omakäeline ütluse kirjutamine 57
§ 129. Süüdistatava kõrvaldamine ametikohalt . 57
§ 130. Süüdistuse muutmine ja täiendamine . . 58

Kaheteistkümnes peatükk — **Tunnistaja ja kannatanu ülekuulamine** 58

§ 131. Tunnistaja väljakutsumise kord 58
§ 132. Tunnistaja ülekuulamise kord 59
§ 133. Alaealise tunnistaja ülekuulamine . . . 59
§ 134. Tunnistaja ülekuulamise protokoll . . . 59
§ 135. Kannatanu väljakutsumine ja ülekuulamine 60

Kolmeteistkümnes peatükk — **Vastastamine ja äratundmiseks esitamine** . . . 60

§ 136. Vastastamine 60
§ 137. Äratundmiseks esitamine 61
§ 138. Äratundmiseks esitamise protokoll . . . 62

Neljateistkümnes peatükk — **Läbiotsimine, võetus ja vara arestimine** 62

§ 139. Läbiotsimise ja võetuse alused 62
§ 140. Esemete ja dokumentide äravõtmine läbiotsimisel ja võetusel 63
§ 141. Läbiotsimise ja võetuse juures viibivad isikud 63
§ 142. Läbiotsimise ja võetuse teostamise kord 64
§ 143. Isiku läbiotsimine 64
§ 144. Tingimused läbiotsimise ja võetuse teostamiseks diplomaatilise esinduse ruumides 65
§ 145. Posti- või telegraafilise korrespondentsi võetus 65
§ 146. Vara arestimine 65
§ 147. Läbiotsimise, võetuse ja vara arestimise protokoll 66
§ 148. Protokolli ärakirja kätteandmine . . . 66

Viieteistkümnes peatükk — **Vaatlus ja läbivaatus** 66

§ 149. Vaatluse teostamise alused 66
§ 150. Vaatluse teostamise kord 67
§ 151. Laiba vaatlus ja matmispaigast väljakaevamine 67
§ 152. Läbivaatus 67
§ 153. Vaatluse ja läbivaatuse protokoll . . . 68
§ 154. Uurimiseksperiment 68
§ 155. Võrdlusmaterjali võtmine 68

Kuueteistkümnes peatükk — **Ekspertiis** . 68

§ 156. Ekspertiisi määramise kord 68
§ 157. Süüdistatava õigused ekspertiisi teostamisel 69
§ 158. Ekspertiisi teostamise kord 69
§ 159. Süüdistatava paigutamine meditsiinilisse asutusse 70
§ 160. Ekspertiisiakt ja eksperdi arvamus . . 70
§ 161. Eksperdi ülekuulamine 71
§ 162. Ekspertiisi tutvustamine süüdistatavale . 71

Seitsmeteistkümnes peatükk — **Eeluurimise peatamine, lõpetamine ja lõpuleviimine** 72

§ 163. Eeluurimise peatamise alused 72
§ 164. Eeluurimise peatamise tähtajad 72
§ 165. Tagaotsitavaks kuulutamine 73
§ 166. Eeluurimise uuendamine 73
§ 167. Eeluurimise lõpuleviimine 73
§ 168. Kriminaalasja lõpetamine 73
§ 169. Süüdistatava tutvustamine toimiku materjalidega 74
§ 170. Alaealise süüdistatava tutvustamine toimiku materjalidega 74
§ 171. Kannatanu, tsiviilhageja ja tsiviilkostja tutvustamine toimiku materjalidega . . 75
§ 172. Protokoll süüdistatavale, kannatanule, tsiviilhagejale ja tsiviilkostjale toimiku materjalide esitamise kohta 75
§ 173. Taotlused eeluurimise täiendamiseks . . 75
§ 174. Süüdistuskokkuvõte 76
§ 175. Süüdistuskokkuvõtte lisad 77
§ 176. Kriminaalasja saatmine prokurörile . . 77

§ 177. Lõpetatud menetluse uuendamine . . . 78
§ 178. Eeluurimise teostamine mitme uurija poolt 78

Kaheksateistkümnes peatükk — **Prokuröri toimingud süüdistuskokkuvõttega saadud asjas** 78

§ 179. Prokuröri poolt kontrollimisele kuuluvad küsimused uurijalt saadud asjas 78
§ 180. Prokuröri otsus saabunud asjas . . . 79
§ 181. Kriminaalasja saatmine kohtusse . . . 80

Üheksateistkümnes peatükk — **Juurdlust teostava isiku, uurija ja prokuröri tegevuse peale kaebamine** 80

§ 182. Kaebamise kord 80
§ 183. Kaebuste lahendamine prokuröri poolt . 81

KOLMAS OSA — **MENETLUS ESIMESE ASTME KOHTUS**

Kahekümnes peatükk — **Süüdistatava kohtu alla andmine ja kohtuistungi ettevalmistamine** 82

§ 184. Kohtu alla andmise otsustamise tähtaeg 82
§ 185. Kohtu alla andmine 82
§ 186. Kohtu korraldava istungi koosseis . . . 82
§ 187. Kohtu korraldava istungi läbiviimise kord 83
§ 188. Kriminaalasja algatamine kannatanu kaebusel 83
§ 189. Kohtu alla andmisel otsustamisele kuuluvad küsimused 83
§ 190. Kohtu määrused korraldaval istungil . 84
§ 191. Süüdistuse muutmine korraldaval istungil 85
§ 192. Toimingud asja kohtulikuks arutamiseks ettevalmistamisel 85
§ 193. Alaealise vanemate või seaduslike esindajate kutsumine kohtuistungile 86
§ 194. Asja saatmine täiendavaks uurimiseks . 86
§ 195. Asja saatmine prokurörile uue süüdistuskokkuvõtte koostamiseks 87
§ 196. Asja menetluse peatamine 87
§ 197. Asja menetluse lõpetamine 87

§ 198. Kannatanu ja süüdistatava kaebusel algatatud vastastikuste süüdistuste ühendamine 88
§ 199. Kohtu alla andmise määrus 88
§ 200. Asja materjalidega tutvumise võimaldamine 89
§ 201. Kohtu alla andmise määruse peale protesti ja kaebuse esitamine 89
§ 202. Süüdistuskokkuvõtte ärakirja kätteandmine kohtualusele 89
§ 203. Kaebuse ärakirja ja kohtukutse kätteandmine 89
§ 204. Asja arutamise tähtaeg 90

Kahekümne esimene peatükk — **Kohtuliku arutamise üldtingimused** 90
§ 205. Kohtuistungi juhtimine 90
§ 206. Kohtuliku arutamise vahenditus, suulisus ja katkestamatus 90
§ 207. Kohtuliku arutamise osaliste võrdõiguslikkus 91
§ 208. Kohtualuse osavõtt kohtulikust arutamisest 91
§ 209. Kohtualuse mitteilmumise tagajärjed . 91
§ 210. Prokuröri osavõtt kohtulikust arutamisest 91
§ 211. Ühiskondlike süüdistajate ja ühiskondlike kaitsjate osavõtt kohtulikust arutamisest 92
§ 212. Prokuröri või kaitsja mitteilmumise tagajärjed 93
§ 213. Tsiviilhageja või tsiviilkostja mitteilmumise tagajärjed 93
§ 214. Kannatanu mitteilmumise tagajärjed . . 94
§ 215. Kohtuliku arutamise piirid 94
§ 216. Kriminaalasja algatamine uues süüdistuses 94
§ 217. Kriminaalasja algatamine teiste isikute suhtes 95
§ 218. Kriminaalasja arutamise edasilükkamine ja peatamine 95
§ 219. Kriminaalasja saatmine täiendavaks uurimiseks 96
§ 220. Asja menetluse lõpetamine kohtuistungil 96
§ 221. Menetluse lõpetamine kriminaalasjades, mis algatatakse kannatanu kaebusel . . 96
§ 222. Tõkendi küsimuse otsustamine 97

§ 223. Kohtuistungil tehtavad määrused . . . 97
§ 224. Kohtuistungi kord 97
§ 225. Kohtuistungi korra rikkujate suhtes kohaldatavad abinõud 98
§ 226. Kohtuistungi protokoll 98

Kahekümne teine peatükk — **Kohtuistungi ettevalmistav osa** 99

§ 227. Kohtuistungi avamine 99
§ 228. Tõlgile tema kohustuste selgitamine . 99
§ 229. Kohtualuse isiku ja temale süüdistuskokkuvõtte õigeaegse kätteandmise kindlakstegemine 99
§ 230. Tunnistajate ja kannatanute hoiatamine ning tunnistajate eemaldamine kohtuistungisaalist 99
§ 231. Kohtu koosseisu, asjast osavõtva prokuröri, ühiskondlike süüdistajate ja teiste isikute teatavakstegemine 100
§ 232. Taandamine 100
§ 233. Küsimuse lahendamine asja arutamise võimalikkuse kohta tunnistajate ja eksperdi mitteilmumisel 101
§ 234. Kohtualusele tema õiguste selgitamine . 101
§ 235. Kannatanule, tsiviilhagejale ja -kostjale, samuti ühiskondlikule süüdistajale ja ühiskondlikule kaitsjale nende õiguste selgitamine 101
§ 236. Eksperdile tema õiguste ja kohustuste selgitamine 102
§ 237. Taotluste avaldamine ja lahendamine . 102

Kahekümne kolmas peatükk — **Kohtulik uurimine** 103

§ 238. Kohtuliku uurimise algus 103
§ 239. Tõendite uurimise järjekorra kindlaksmääramine 103
§ 240. Kohtualuse ülekuulamise kord 104
§ 241. Alaealise kohtualuse eemaldamine kohtusaalist 104
§ 242. Kohtualuse poolt kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine 104
§ 243. Tunnistajate ülekuulamine 105
§ 244. Alaealiste tunnistajate ülekuulamine . . 105

§ 245. Tunnistaja õigus märkmete ja dokumentide kasutamiseks 106
§ 246. Tunnistaja poolt kohtueelsel uurimisel antud ütluste avaldamine 106
§ 247. Kannatanu ülekuulamine 106
§ 248. Isikute ja esemete äratundmiseks esitamine 107
§ 249. Ekspertide osavõtt kohtulikust uurimisest 107
§ 250. Ekspertide ülekuulamine 108
§ 251. Uue või täiendava ekspertiisi määramine 108
§ 252. Asitõendite ja sündmuskoha vaatlus . . 108
§ 253. Dokumentide avaldamine 109
§ 254. Uurimiseksperiment 109
§ 255. Kohtuliku uurimise lõpetamine 109

Kahekümne neljas peatükk — **Kohtulik vaidlus ja kohtualuse viimane sõna** . . 109

§ 256. Kohtuliku vaidluse kord 109
§ 257. Kohtuliku vaidluse sisu 110
§ 258. Kohtualuse viimane sõna 110
§ 259. Kohtu eemaldumine nõupidamistuppa . 111

Kahekümne viies peatükk — **Kohtuotsuse tegemine** 111

§ 260. Kohtuotsuse tegemine Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi nimel 111
§ 261. Kohtuotsuse tegemine nõupidamistoas . 111
§ 262. Kohtuotsuse seaduslikkus ja põhjendatus 112
§ 263. Kohtuotsuse tegemisel lahendatavad küsimused 112
§ 264. Alaealise suhtes kasvatusliku iseloomuga sunnivahendite kohaldamine 113
§ 265. Nõupidamistoas küsimuste esitamise kord 113
§ 266. Kohtuniku eriarvamus 114
§ 267. Kohtuliku uurimise uuendamine 114
§ 268. Kohtuotsuse liigid 114
§ 269. Tsiviilhagi otsustamine 115
§ 270. Tsiviilhagi suuruse kindlaksmääramine tsiviilkohtu korras 115
§ 271. Tsiviilhagi ja vara konfiskeerimise tagamine 115
§ 272. Kohtuotsuse koostamine 116
§ 273. Kohtuotsuse sissejuhatav osa 116

§ 274. Kohtuotsuse kirjeldav-motiveeriv osa . 117
§ 275. Süüdimõistva kohtuotsuse resolutiivosa . 117
§ 276. Õigeksmõistva kohtuotsuse resolutiivosa . 118
§ 277. Kohtu erimäärus 119
§ 278. Kohtuotsuse kuulutamine 119
§ 279. Kohtualuse vabastamine vahi alt . . . 120
§ 280. Kohtuotsuse ärakirja kätteandmine . . 120

Kahekümne kuues peatükk — **Meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite kohaldamine vaimuhaigete suhtes** 120

§ 281. Eeluurimise kord 120
§ 282. Uurija ja prokuröri tegevus eeluurimise lõpetamisel 121
§ 283. Asja ettevalmistamine kohtulikuks arutamiseks 121
§ 284. Asja kohtulik arutamine 121
§ 285. Kohtu poolt lahendatavad küsimused . . 122
§ 286. Kohtu määrus 122
§ 287. Kohtu määruse peale edasikaebamine . 123
§ 288. Meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite muutmine ja tühistamine 123
§ 289. Meditsiinilise iseloomuga sunnivahendite kohaldamise lõpetamine 124

NELJAS OSA — **MENETLUS TEISE ASTME KOHTUS**

Kahekümne seitsmes peatükk — **Esimese astme kohtu jõustumata otsuste ja määruste peale edasikaebamise ja protestimise kord** 125

§ 290. Kohtuotsuse peale edasikaebamise ja protestimise õigus 125
§ 291. Edasikaebamise ja protestimise tähtajad 125
§ 292. Kassatsioonitähtaja ennistamine . . . 126
§ 293. Kohtuotsuse peale edasikaebamise ja protestimise kord 126
§ 294. Esitatud kaebusest ja protestist teatamine 127
§ 295. Erikaebuste ja -protestide esitamise kord 127
§ 296. Kohtumääruste ja kohtunike ainuisikuliste määruste peale esitatavad erikaebused ja -protestid 127

§ 297. Asja läbivaatamise tähtaeg teise astme kohtus 128
§ 298. Kassatsioonikaebuse või -protesti esitamise tagajärjed 128

Kahekümne kaheksas peatükk — **Kassatsioonimenetlus** 128

§ 299. Protsessiosaliste osavõtt teise astme kohtu istungist 128
§ 300. Asjade avalik läbivaatamine teise astme kohtu istungil 129
§ 301. Täiendavate tõendite esitamine teise astme kohtule 129
§ 302. Asja läbivaatamise algus 129
§ 303. Asja läbivaatamise kord 130
§ 304. Määruse tegemine 130
§ 305. Kohtuotsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse kontrollimine 130
§ 306. Kassatsioonimääruse liigid 131
§ 307. Kohtuotsuse kassatsiooni korras tühistamise või muutmise alused 131
§ 308. Uurimise ühekülgsus või puudulikkus . 131
§ 309. Kohtuotsuses sisalduvate kohtu järelduste mittevastavus faktilistele asjaoludele 132
§ 310. Kriminaalprotsessi seaduse oluline rikkumine 132
§ 311. Kriminaalseaduse ebaõige kohaldamine . 133
§ 312. Kohtu poolt määratud karistuse mittevastavus kuriteo raskusele ja süüdimõistetu isiksusele 133
§ 313. Õigeksmõistva kohtuotsuse tühistamine . 134
§ 314. Lubamatus raskendada kassatsiooniastmes süüdimõistetu karistust või kohaldada tema suhtes raskemat kuritegu ettenägevat kriminaalseadust 134
§ 315. Kohtuotsuse tühistamine asja uueks arutamiseks saatmisega 134
§ 316. Süüdimõistva kohtuotsuse tühistamine asja lõpetamisega 135
§ 317. Teise astme kohtu juhtnööride kohustuslikkus 135
§ 318. Kohtuotsuse muutmine 135
§ 319. Kassatsioonimääruse sisu 136

§ 320. Määruse kuulutamine 136
§ 321. Teise astme kohtu liikme eriarvamus . 137
§ 322. Asja arutamine esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse tühistamist kassatsiooni korras 137
§ 323. Teise astme kohtu määruse täitmisele pööramine 137
§ 324. Kassatsiooniastme erimäärus 138

VIIES OSA — KOHTUOTSUSE TÄITMINE

Kahekümne üheksas peatükk — **Kohtuotsuse jõustumine ja täitmisele pööramine** 139

§ 325. Kohtuotsuse jõustumine 139
§ 326. Kohtuotsuste ja -määruste kohustuslikkus 140
§ 327. Kohtumääruste ja kohtunike ainuisikuliste määruste jõustumine ning nende täitmisele pööramine 140
§ 328. Kohtuotsuse täitmisele pööramine . . . 140
§ 329. Süüdimõistetuga kokkusaamise lubamine ja karistuse kandmise kohast teatamine . 141
§ 330. Kohtuotsuse täitmise edasilükkamine . 141
§ 331. Rahatrahvi tasumise pikendamine ja ajatamine 142
§ 332. Süüdimõistetu enne tähtaega vabastamine haiguse tõttu 142
§ 333. Raviasutuses viibimise aja arvamine karistuse kandmise aja hulka 143
§ 334. Karistusest vabastamine ja karistuse asendamine 143
§ 335. Mitme kohtuotsuse täitmisele pööramine 143
§ 336. Kohtuotsuse täitmisega seoses olevaid küsimusi otsustavad kohtud 144
§ 337. Kohtuotsuse täitmisse puutuvate küsimuste läbivaatamise kord 145
§ 338. Karistatuse kustutamise kord 145
§ 339. Määruste protestimine 146

KUUES OSA — **JÕUSTUNUD KOHTUOTSUSTE JA -MÄÄRUSTE UUESTI LÄBIVAATAMINE**

Kolmekümnes peatükk — **Kohtuliku järelevalve menetlus** 147

§ 340. Kohtuliku järelevalve korras protesti esitamise õigust omavad ametiisikud . . . 147
§ 341. Kohtuliku järelevalve korras kohtuotsuse uuesti läbivaatamise piirid 147
§ 342. Kohtuliku järelevalve korras asja läbivaatavad kohtud 148
§ 343. Kohtuotsuse ja -määruse täitmise peatamine 148
§ 344. Kriminaalasja väljanõudmine 149
§ 345. Protesti läbivaatamise kord 149
§ 346. Järelevalve korras tehtavad määrused . 150
§ 347. Kohtuotsuse järelevalve korras tühistamise alused 150
§ 348. Järelevalveastme õiguste piirid 151
§ 349. Määruse sisu 152
§ 350. Eesti NSV Ülemkohtu pleenumi protokoll 152
§ 351. Asja arutamine esimese astme kohtus pärast esimese kohtuotsuse tühistamist . 152

Kolmekümne esimene peatükk — **Asja uuendamine uute asjaolude avastumisel** . 153

§ 352. Asja uuendamise alused 153
§ 353. Prokuröri tegevus asja uuendamisel . . 153
§ 354. Kohtu õigused asja uuendamisel . . . 154
§ 355. Asja uuendamise tähtajad 154
§ 356. Menetlus pärast kohtuotsuse tühistamist . 154

Tähestikuline sisujuht 155
NSV Liidu ja liiduvabariikide kriminaalkohtumenetluse alused 175

УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ КОДЕКС
ЭСТОНСКОЙ ССР

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Ladumisele antud 17. I 1961. Trükkimisele antud 23. I 1961. Paber 70 × 90, 1/32. Trükipoognaid 6,75. Formaadile 60 × 90 kohaldatud trükipoognaid 7,90. Arvutuspoognaid 9,02. Trükiarv 15000. Tellimise nr. 643. Hans Heidemanni nimeline trükikoda, Tartu, Ülikooli 17/19. II

Hind 27 kop.

1—14

Trükivigu

Lk.	Rida	On trükitud	Peab olema
6	10. alt	Materjalide või lõpetatud kriminaalasja üleandmine	Materjalide üleandmine
10	3. ülalt	Kohu	Kohtu
47	13. ülalt	3, 96—98, 100—110, 114—120, 123, 124, 126, 127, 129, lg. 2,	3, 92 lg. 2 ja 3, 93 lg. 2 ja 3, 96—98, 100—110, 114—120, 123, 124, 126, 127, 129 lg. 2,
47	14. ülalt	131—137, 139 lg. 2 ja 3, 140 lg. 2 ja 3, 141, 144—147,	131—137, 139 lg. 3, 140 lg. 2 ja 3, 141, 144—147,

27 kop.

A-23558
II

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00498074 6